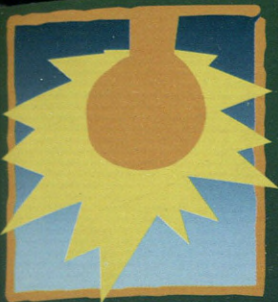

ARGIA

R. ETXEZARRETA

«PSE-EEn dago
etorkizuneko
ezkerraren kimua»

IRLANDA

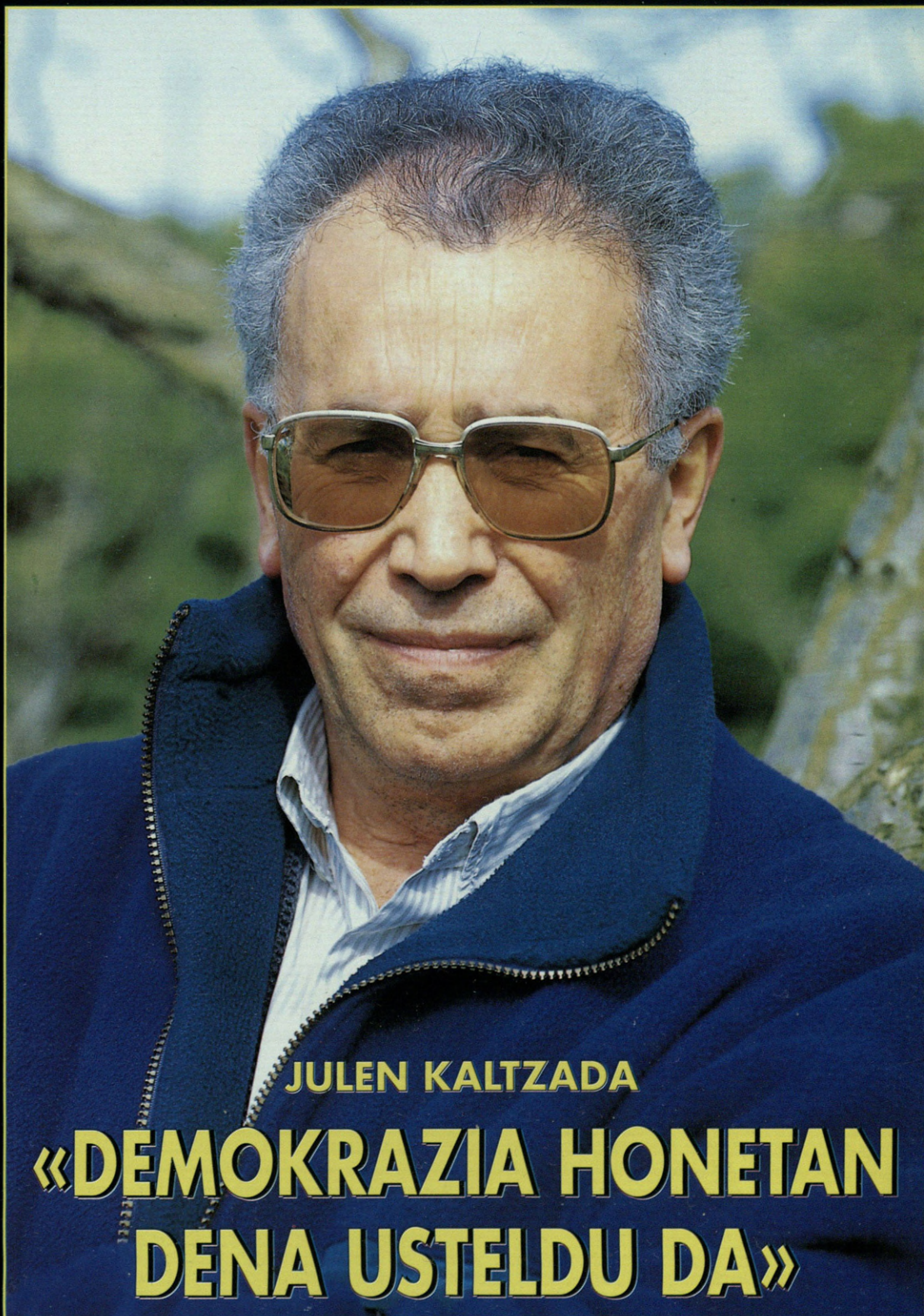
Bake haizeek
aurrera daramate
elkarrizketaren
belauntzia

IRUÑEA

Alfredo Jaime
eskandalu artean
doa alkatetzatik

KULTURA

Joseba Etxarrik
«Euskaldunen Amerika»
plazaratuko du

JULEN KALTZADA

«DEMOKRAZIA HONETAN
DENA USTELDU DA»

DICCIONARIO VASCO-ESPAÑOL-FRANCÉS

POR EL PRESBITERO

RESURRECCIÓN MARÍA DE AZKUE

PROFESOR DE VASCUENCE EN EL INSTITUTO DE BILBAO

MIEMBRO DE LA SOCIEDAD LINGÜÍSTICA DE PARÍS, DOCTOR EN TEOLOGÍA

DICTIONNAIRE BASQUE-ESPAGNOL-FRANÇAIS

APIAZA (S, Alth.), renóncula, vulg. botón de oro: *renoncule*, vulg. *bouton d'or*. (Bot.).

APIKA (G-t), apike (G-and-zeg, R), acaso, *peut-être*.

APIKA (E.H.). Proiektu, antolaketa eta zerbitzu informatikoak. APIKak iadanik euskararentzako hainbat lanabes eta tresna garatua du. Horien artean:

- Silaba-banaketarako automatak, euskararako eta gaztelaniarako. "C"z garatua eta OASIS (1985) eta THEOS (1990) sistema eragileetan ezarria, ZERUKO ARGIA S.A.L. argialetxean. 1994ean Macintosharako.
- Hitz-indexaziorako sistema parametrizagarria (hizkuntzaren arabera) euskara eta gaztelaniarako, probabilitate handieneko aleatorizazio-metodoan oinarritua. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Aldizkari Ofizialerako. Atzitze masiboko prozesua eta berorren analisi automatikoari dagokiona "C"z (XENIX) garatu dira (1987-88).

- EHUko Informatika Fakultatean garatutako XUXEN ortografi-zuzentzailearen proiektuaren bultzatzaile izan da eta horretarako zenbait algoritmo inplementatu: hitzen indexazioa eta beroriei berreskuratzea hurbilpen lexikografikoaren metodoaz. DOS eta UNIXen ezarria (1988-90).

- Euskarazko indexaziorako iragazle morfologikoa. Baionako IUTekin lankidetzan. "C"z (UNIX) inplementatua (1991-92).

APIKAren esku artean egun garatzen ari diren proiektuak:

- AWR hitz-ezagutzailea: gaztelania, frantsesa, euskara eta katalanerako. Hizkuntza natural bakoitzaren analisi morfologikoan oinarritua.

- Aplikazioak: * Autozuzenketa multikausala.
* Testu-indexazio eta -berreskurapena, hizkuntza-domeinuak mugatuz.

PROIEKTU, ANTOLAKETA ETA ZERBITZU
INFORMATIKOAK

DONOSTIA: Ametzagaña, 19 - behea - Tel (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Faxe: 2746 00

URRUÑA: Xalbardin Baita - Tel: (07.33) 59 47 60 00 - Faxe: 47 60 01

BARCELONA: ... Tel: (93) 886 10 01

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.

8. Ramon Etxezarreta, PSE-EEko hautagaia Donostian. «PSE-EEen dago etorkizuneko alternatiba ezkertiarren kimua».

MIKEL JAUREGI eta PELLO ZUBIRIA.

12. Asteazkenean. XABIER LETONA.

14. Ipar Irlandako alderdi guztiak elkarrizketa zabalei ekitekotan.

XABIER LETONA.

18. Hiru urte barru amaitu nahi dituzte Baionako portuaren erreformak. JOXE JOAKIN DEL CURA

20. Goi mailako ikasketen bidegurutzeari so. IHINTZA OSTOLAZA.

23. Alfredo Jaime ustelak jota. MIKEL ALDASORO.

26. Egungo Galiziak ez die etorkizunik eskaintzen gazteei baina... Herriminari saudade esaten diote. JOSU TELLERIA.

28. Julen Kaltzada: «Euskal estatuak etorri behar du, borrokan segitzea da kontua». EDORTA JIMENEZ.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

37. Joseba Etxarrik «Euskaldunen Amerika» liburua argitaratu du Elkarrekin. «Gu bezain euskaldunak dira kultura eta sentimenduetan». RITXI LIZARTZA eta J.J. PETRIKORENA.

40. Maila altua aurtengo Nafarroako Haur Kantari Txapelketan. Banaka, binaka eta taldeka, badatoz aingerutxoak kantari. IXIAR ROZAS.

43. Zazpigarren artea euskaraz jarraitzeko aldizkaria: «Zazpiki». J.J. PETRIKORENA.

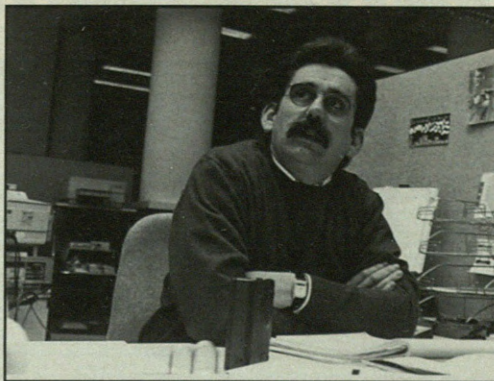
46. Kultura agenda.

48. Argitalpenak.

50. Aukeran. AINHOA GERRA.

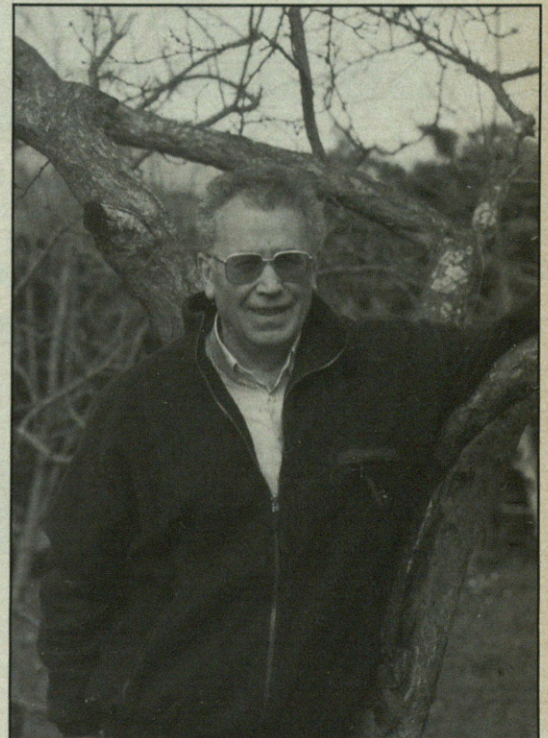
56. Denborapasa.

58. Mendiaren ate eta mugak. ANTIXON ITURRIZA.

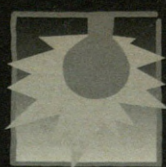

POLITIKA: Azpeitian EEko zinegotzi izan zen arren, Ramon Etxezarretari orain heldu zaio politikagintzan serio jarduteko garaia. Datorren udal hauteskundeetarako, Donostian PSEko bigarren zerrendaburu da Urrestillakoa. Donostiaz, GAL aferaz eta bere alderdiak auziarekiko duen jarreraz eta bere jarduera politikoaz aritu gara solasean. /8

JULEN KALTZADA: Busturian aurkitu dugu bertan jaiotako eta Euskal Herriaren aldeko ekimenei barruko guztia eman dien gizona. Berak bizi izan zuen Burgosko prozesutik 25 urte igaro diren honetan, Espainiako demokrazia ustelaz, Ezker Abertzalearen borrokaz, herri mugimenduez, AEKren lanaz eta Euskal Elizaren paperaz mintzatu zaigu hainbat urte espetxean igaro zituen Julenek. Geroari begira, borrokatu beharraren garrantziaz 666 zalantzari ez duela azaldu digu. /28

«ZAZPIKI» ALDIZKARIA: Donostiako Udaleko Kultur Patronatoaren eskutik sortu da «Zazpiki», euskara hutsez arituko den zinema hiruhilabetekaria. Zortzi orrialdeetan zehar, alor honetako berriak zabaltzeaz gain, eztabaidatzeko plaza eskaini nahi dute. /43

ARGIA

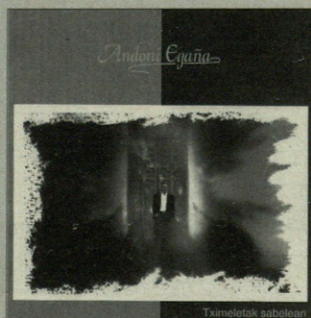
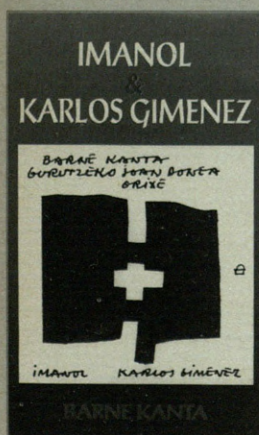
ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

- ✕ ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
- ✕ Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino % 20 merkeago.
- ✕ Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
- ✕ ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
- ✕ ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ORAIN ARGIAKO HARPIDEDUN EGINEZ GERO
HAUETAKO KONPAKTO, BIDEO EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

BARNE KANTA

KD

BIDEOA

TXIMELETAK SABELEAN
ANDONI EGAÑA

MANHATTAN
EDORTA JIMENEZ

IMANOL / KARLOS GIMENEZ

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
POSTA KODEA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitatea	Sukurtsala
K.D.	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

11.600 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak

15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

Profila profila da

EUSKALDUN eta euskaltzale gehien edo asko sikieran ibili gara arduratsu Antonio Maria Labaien zenak utzitako lekua nork beteko duen zain. Azkenik, Patxi Goenaga jauna dugu euskaltzain oso. Honen hariaz, mila zorion.

Otsailaren 12ko ARGIA jaso bezain laster beroneri buruzko artikulura jo eta hara non izenburua edo esaldi nagusiari begiratu besterik ez eta tipustapastea harridura! «Normala eta humanoa iruditzen zait konfliktiboegia ez den norbait hautatzea».

Normala, edo ezer berririk eta neurritz gainerik ez duena, maizkoena edo ohikoena den motaren arabera dena, eta humanoa, gizaldekoea; honekin arabera hautatua izaten da, antza, euskaltzain izanen dena. Argi eta garbi omen dute gainera erabakitzaileek halako profila duen hautagaiak behar ditugula, behintzat, konfliktiboegia ez dena.

Horixe da, dirudienez, txarto ulertu ez badut bederen, baldintza *sine qua non* halako aulkiren bat bete ahal izateko. Konfliktiboegia denaren (batzuen iritziz, jakina) ibilbide kultural, lan, ikerketa linguitiko eta abar interesgarri batego, zer gertatuko litzateke? (badagoelakoaren susmoa dut).

Dena den, nahiz eta guztiongan ez jakintasuna handia den, profila profila da eta kitto! Badaezpada ere, konfliktiboegiak ez direnen erabakiak eta gomendioak irakurri eta ikasi beharko.

Momentuz parkatu akatsak.

XABIER ARROTTA
BASAURI (BIZKAIA)

Festekin kokoteraino

Aspaldian ez nintzen irten festak ospatzera, edadearen kontua izango da akaso. Hala ere, urtarrilaren 27an, astelehena, herrian bueltaxka bat ematea erabaki nuen. Damutu nintzen, bai, alazankoa! Herrira inguratu zitzaigun jendetzaz gain, zenbat eta jende gehiago hurbiltzea hobe dela dio zenbaitek -baditut neure zalantzak-, zikinkeria, botilak eta edalontziak lurrean, txiza bazter orotan... Nola da posible, ordea? Ihauteriak beste moduren batera ospatzetik ez al dago? Mozkorkeri kontuaz at besterik ez al dago?

Hain panorama zatarra ikusirik, oheratzeko asmotan etxerako bidea hartu nuen. Goizeko 7etan jaiki beharra nuen lanera joateko. Baina, nirea penitentzia! Ohera sartu eta ezin lorik egin. Kaleko iskanbila zela eta, ohearen alde batetik bestera, buelta eta buelta, igaro nuen gaua. Eta ez zen, ez, musika iskanbilaren eragile, kaleko jendea baino Arren, parrandagile eta gaupaseroek ezin al duzue besteongan pentsatu, piskatxo bat bada ere? Arrazoi bategatik

edo besteagatik zeuon antzera ibili ezin dugunontzat errespetu minimoa eskatzen dizuet, ez besterik.

ANDRES SAN MARTIN
TOLOSA (GIPUZKOA)

Kontseilu Editorialeko Arduraduna

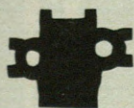
ZERUKO ARGIAren Administrazio Kontseiluak Baleren Bakaikoa izendatu du ARGIAren Kontseilu Editorialeko Arduradun. Astekari honen aspaldiko kolaboratzaile, UEUko lehendakari izana da Bakaikoa, eta Ekonomia irakasten du Euskal Herriko Unibertsitatean. Kontseilu Editorialaren partaideek beren aholkuekin lagunduko diote ARGIAko zuzendaritzari astekaria informazioz eta iritziz aberats, zorrotz eta zabalago egiten.

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

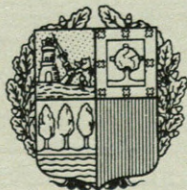
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Ollorak zirrikitua errun dio Elkarriri

CARLTON hotelera Ollora, Egibar eta Agirrek daramaten proposamena joan den asteburuan ezagutu duguna bera eta berdina ote den ezin jakin n lerrook idazterakoan; alegia, hiru burukide jeltzaleek prestatutako agiriari EBBk matizazioen bat ipini dion, eta izatekotan zertan aldatu duen. Baina urratsa emana dago. Eta urrats bikoitza gainera. Elkarriri PSEk eta PPK hankamotz utzi zioten Bake Konferentziari ardo berri bat ekarri diote hiru jelkideek. Eta Ajuria Eneko mahaiak erabaki aurretik mugitzeko prest daudela erakutsi nahi izan dute.

EAJ-ren burujabetzaruntz konprometitzeko prest omen dago horrek bakea badakar. Gatazkaren protagonisten artean banatu behar da arrazoina. Euskal gatazkak, bere agerpen guztietan, izaera politikoa du. EAJ Ezker Abertza-

learekin —ETA barne— eztabaidatzeko prest dago. Biolentziak ez du soluzio unilateralik. Autodeterminazioa Espainiako Konstituzioa aldatzen laguntzeko prest dago, autodeterminazio eskubidea onar dezan. Hori baino gehiago, autodeterminazio eskubidea erabiltzera iristeko prozesua edo estrategia interesatzen zaio. Burujabetza eta lurralde batasuna gaurko marko juridiko-politikoan ongi konpondu gabe daude. Azken hiru urteotan lanean aritu diren Egibar-Ollora-Agirrek Elkarriren Bake Konferentziaren Lehen Topa-

keta animatu dute. Lehen Topaketa.

KONFRONTAZIOAREN zikloa bukatu eta euskal gizartea elkarrizketa zikloaren atarian ote dago, Jonan Fernandezek hain modu optimistan argudiatu duenez? Hala balitz bezala funtzionatzea aspaldi erabaki zuen Elkarririk, eta ilusio berriak sortarazten dizkio Olloraren agiriak. Besterik da gatazka honetako protagonistek uste dutena. Ezker Abertzaleak askok espero baino hobeto hartu ditu proposamenok. Zabaletak harrera ona egin dio, Er-

Arzalluzek berak aurreratu zuen ARGIA n urrats berri honen oinarri bat: bere ustez Madrilgo Gobernuak Osloko eredia nahi du ETArekin ezertan hasteko eta ez Aljerrekoa.

Aspaldiko biltzarrerik istilutsuena izan zuen Unión del Pueblo Navarro alderdiak igandean Iruñean. Miguel Sanz izendatu zuen UPNk bere lehendakari gaitzat, eta txistu eta oihuak entzun behar izan zituzten Juan Cruz Alli eta bere lagunek. Handienetakoak Victor Maeztu hezkuntza idazkari ohiari egin zizkioten, besteren artean Alfredo Jaime Luis Roldanekin alderatu zuelako. Jaimek ere bereak bota zizkion, bere jarlekura zihoala. (Argazkia: «Diario de Noticias».)

kizia itxaropentsu mintzatu da. HBren pentsamendu ofiziala isladatzen duen J. Iratzarrek «Egin»-en Olloraren deia positiboa dela idatzi du eta EAJren azken urteotako politika eta inplikazioak direla medio zuhur azalduz ere Ezker Abertzaleak eskaintza zintzoa bada zintzo erantzungo duela argudiatu. Antzeko tonuan mintzatu dira, eszeptiko, EAKo buruzagiak, EAJri leku guztietan hizkera bera erabiltzeko eskatuz.

PSE, PP eta UAtik etorri dira erantzunik gogorrenak. Hirurek azpimarratu dute Ajuria Eneko itunari jeltxideen iniziatibak ematen dion jipoia. Jauregik: itunak marra bat ipintzen zuen demokraten eta bortizkeriazaleen artean, eta orain berriro nazionalisten eta ez-nazionalisten arteko banaketa ezarri nahi da. Komunikabide nagusiak aldiz oso zuhur ageri dira beren editorialeetan, seguruenik pentsatuz Jauregiren salaketak gora-behera Ollorarena mgimendu taktiko bat dela, norbait astintzekotan Ezker Abertzalearen oreka ukitzen duena.

ARZALLUZEK berak aurreratu zuen ARGIA n urrats berri honen oinarrietako bat: bere ustez Madrilgo Gobernuak Osloko eredu nahi du ETArekin ezertan hasteko eta ez Aljerrekoa. Alegia, mahaian eseri baino lehen gauzarik inportanteenak lotu egin behar direla. Beste ardatza, EAJk une honetan daukan egoera lasaia da. EAEn lasaitasuna eta Espainia aztoratua eragina.

Felipe Gonzalezi egunetik egunera isten ari zaio bere agintealdia duintasun pittin batez bukatzeko Juan Alberto Bellochek irekitako zirriketua. Luzea da aginte faktikoen eskua, eta oso estua nazioarteko mafiak Estatu osoan barneratua daukan sarea. Auritzen 1978an eskaini zen «Ibañeta» pastorean hitzok ipini zituen Junes Casenavek Karlos erregearen ahotan: «Ene kuntiak ba-guatz/ nur güre herrietara/ Iruñea hartü eta/ aberastürük beikira». Kon-trainsurgentzia eta narkotrafikoaren artean eskuratutako krèdituaren interesak oraintzen ditu orain Espainiak.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

HB ETA EA-KOEN ONDOREN EAJ-KOAK ERE IRLANDARA

Eiren izan berriak dira HBko buruzagiak eta EAKoak Sinn Feinen batzar erabakiorrean. Lehenengo aldiz azaldu dira Garaikoetxearen alderdi-koak —Intxaurrea eta Lasagabaster— orain arte HBkoak —Karmelo Landa joan da oraingoan— bakarrik joaten ziren lekura. Apirilean joa-tekoak dira EAJko ordezkariak beren txangoa egitera, eta Josu Jon Imaz europarlamentariarekin batera Jesus Mari Ollora eta Gorka Agirre joango dira, Ezker Abertzalearekiko harremanez arduratzen diren berak.

JOSU JON IMAZEN TARTEA

IRLANDAKO BAKE PROZESUARI BEGIRA

«Euskal Herriarentzat itxaropen izpia»

IPAR Irlandako gatazkak elkarriketa bidea hartu duenetik, Europar Batasunaren mugen barruan bizirik dagoen indarkeri egoera bakarra Euskal Herrian dugu. Eta honek zer pentsatua eman behar digu. Guztioi. Beste zenbait tokie-tan, gurea baino korapilatsuagoak ziren indarkeri fenomenoek bake bidea aurkitu ahal izan dute. Bitartean, euskal-dunok, etsipenaren mugaz josia eraiki behar al dugu etorkizuna? Ez al daukagu prozesu horietatik ezer ikasterik?

ETAren borroka armatuak herri honetan utzi duen ondoretasuna iluna da. Gizartearen zatiketa, abertzaleen elkar urruntzea, ahultzen gaituen abertzale-tasun eta indarkeriaren arteko identifi-kazioa... Irlandan gertatutakoaren ikas-ketak isla eduki beharko luke MLNVn. Hantxe ikus dezakegu nola gatazka po-litiko batek bideratzeko modua izan de-zakeen su-etena nagusitu ondoren, eta baita ere elkarriketaren bidez marko politiko berri bat nola lortu, herritarren borondatea muga bakartzat hartuz.

Baina ez dago konponbide bat lor-tzerik aurrekoari mugikortasuna eska-

tuz norberak betiko tokian geldirik segitzen duen bitartean. Ez politikan, eta ezta bizitzaren edozein arlotan ere. Beste guztiok ere mugitu beharra dugu. Irlandako kasuak badu guretzat azpi-marra daitekeen beste ikasketa bat ere: bakoitzak bere pausoa eman behar be-harra duela; ez dagoela bakerik arrazoi osoa trintxeraren alde batetara dagoela dogma trinkotzat hartzen badugu.

Beraz, Ajuria Eneko Hitzarmenean biltzen garen alderdiok ETA, HB eta MLNV inguruarekin elkarriketa bide bat gauzatzeko ausardia izan beharko genuke, helburu hau gidaritzat izanik: euskal gizartearen kontsentsu berri baten lorpena, horretarako une honetan dugun marko juridikoaren aldaketa bat egin behar bada ere. Elkarriketa honen muga bakarra? Herriaren borondatea. Demokraziak ezagutzen duen dogma bakarra. Estatu espainiarrak ere bere jarrerak mugitu beharko ditu, eta be-harbada Europar Batasunak ere bai. Ez al du Europar Batasunak Irlandako prozesua babestu?

Inkognita gehiegi. Baina itxaropen bat. Gure seme-alabek esan dezatela Euskal Herri baketsu eta aske baten lorpenerako ausart izateko gaitasuna izan genuela, eta arrisku politikoak hartzeko prest egon ginela.

*Josu Jon Imaz, EAJko europar parlamentaria da.

Ramon Etxezarreta, sozialisten hautagaia Donostian

«PSE-EEEn dago etorkizuneko alternatiba ezkertiarren kimua»

Iertuli-gizon, idazle, Gipuzkoako Diputazioan funtzionari... Aski ezaguna dugu Ramon Etxezarreta. Urrestildarra, duela askotxo Donostia du bizileku. Azpeitian zinegotzi izana, politikagintzan orain sartu da buru-belarri. PSE-EEko militante den arren, «post-konbergentzetzat» dauka bere burua.

Zein arrazoik eraman zaitu Donostiako Udalerako Odon Elorzarekin aurkeztera?

Herri hau normalizatzekeo dudan gogoak bultzatuta noa alderdi sozialistarekin. Abertzale-ez abertzale dialektika da nagusi hemen, eta herritar guztiek eduki behar dituzte eskubideak. Hori normalizatu nahi dut. Etor-kizunerako, ikusten dut nazionalismoak defenditzen dituen zenbait aldarrikapen, herritar gisa, ez-nazionalistek ere defendi ditzaketela.

Hasieratik esan nuen nahiago nuela problematikoa den herritargoarekin joan, aurriritziak dauzkanarekin baino. Aurriritziak dauzkanak ez dauka konponbiderik; problemak dauzkanak konponbidea eduki lezake. Horiekin lerratu naiz, hala-

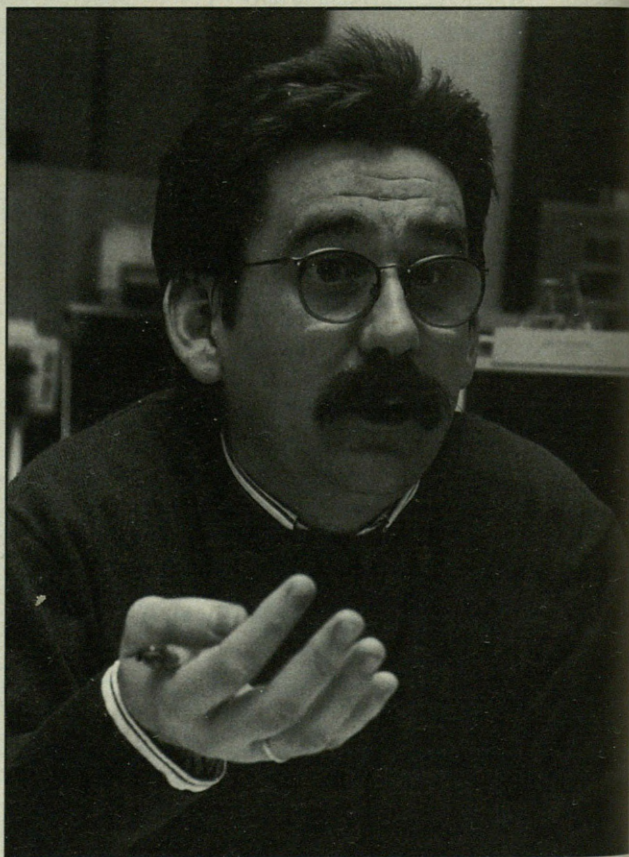
ber, euskaldunon mundutxoan interlokutoreak egon daitezen, bi mundu oso inkomunikatu baitira.

PSE-EEk eskain al diezaioke normalkuntza berri boni?

Bai, baina lehenik uneotan pasatzen ari den 'infernutxo' gainditu behar du. Herri honetan ez dago alternatiba ezkertiarrik. Eta etorkizuneko alternatiba ezkertiar bat diseinatu behar baldin bada, kimua hori da, nahiz eta une honetan zimel-antza duen.

Zer egin behar duzu, edo egin nahi duzu, Donostiako Udalean?

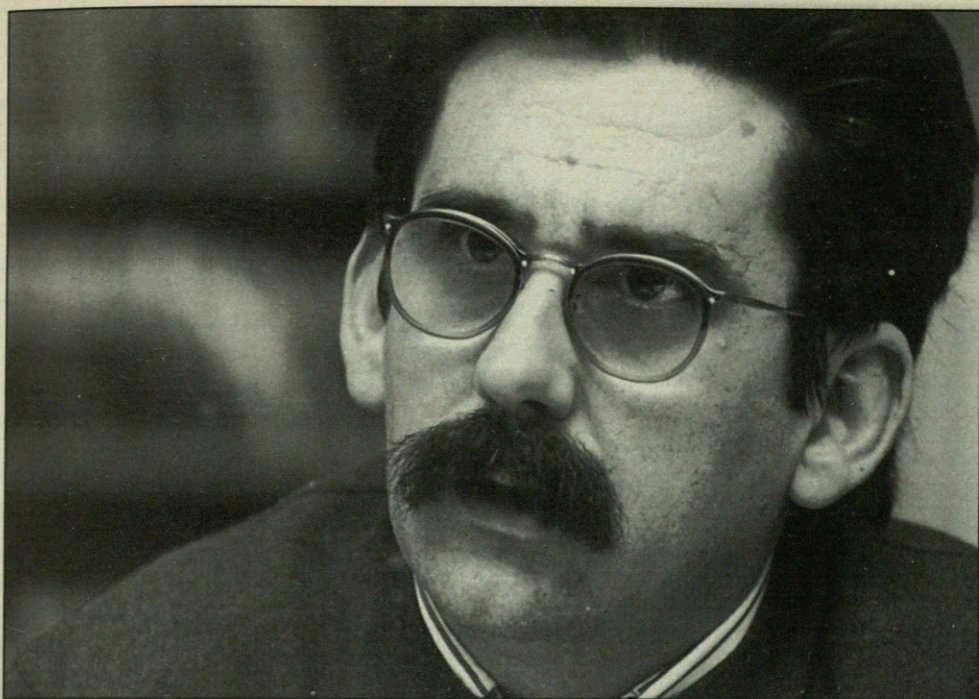
Hemengoak ez direlako edota hemengo arazokiko sentsibilitaterik ez dutelako edo, zenbait herritarren iritzia ez desautorizatzea lortu nahi dut. Batetik, euskaldun

«Kanpora begira PSOEk ustelkeria irudia agertzen du. Pauso 'baskistak' alderdia duindu egin du». (Arg.: Alberto Elosegí).

jator kontsideratuekin konponbidea bideratzea, eta bestetik, euskaldun ez-jator gisa kontsideratutako horiek jatortzen saiatzea izango dut helburu. Udal egin-

kizunari dagokionez, batek daki zer egokituko zaidan. **Donostiak dituen arazoetan, nola sailkatzen dituzu lebertasunak?** Etor-kizuneko Donostia erai-

«GAL aferan ez nago besteren lotsak nire bizkarrean eramateko prest». (Argazkia: Alberto Elsegui).

ki behar da. Etorkizunekoak zer ikusi gutxi dauka Donostia nostalgikoarekin. Bi nostalgia mota bereizi behar dira. Bata, *belle époque*-ko Donostia klasikoa, hiri ederra. Ederra izaten jarraitu behar du. Bestetik, euskaldungoaren nostalgia dago Donostian, nolabait Donostia euskaldun bezala desautorizatzen duena. Badi-rudi zenbat eta baserri giro eta zima-ur usain handi-agoa izan, orduan eta euskaldunago dela. Donostiarrak sentitu behar du euskaldun, besterik gabe donostiar izateagatik. Zapatadun euskalduna abarkadun euskaldunaren pareko da.

EIA, Euskadiko Ezkerra, Ezker Berri, Euskal Ez-

kerra... Nola iritsi zara PSE-EEra?

Lehen lehenik, euskararen militante naiz. Haurtzaroan ez nintzen euskaltzalea eta familiaz kontzientzia aber-tzalerik ez didate transmititu. Gaztaroan hartu nuen kontzientzia hori, eta horrek eraman ninduen kontzien-ztia politikoa hartzera. Or-duko egoera politikoagatik edo, aukera politikoak zen-bat eta gogorrago eta orto-doxoago izan, are eta jato-rragoak iruditzen zitzaizki-gun, nahiz eta bideraezinak izan. Politikan sartzen zaren unean eta instituzioetan parte hartzen hasten zare-nean, baina, pragmatismoa nagusitzen da.

EEren azkenengo haus-

turan, EUE inguruan ibili nintzen, arrazoiek baino ni-re lagunekiko lotura afekti-boek bultzatuta. PSE-EEra Mario Onaindiaren eskutik etorri nintzen. Jende horrek ni bezalakoen beharra du, eta nik ere horrelako herri-tarrez ezin dut prezinditu. Herritargoaren zati handia osatzen dute, eta horiek ga-be ez dago Euskal Herririk. **Nazionalisten eta sozia-listen arteko sintesia bi-latzen zenuen EEen, eta azkenean EAJn edo PSE-EEen bukatu duzue denok.** Sintesia baino, kongresuko testuetan nazionalismoaren eta ez-nazionalismoaren gainditzea aipatzen zen. Nolabaiteko sintesia lortu zen, baina gero batzuek atzerapausoa eman dute. Bizitza guztia EAJri alterna-tiba bilatu nahian ibili, azke-nean, EAJn bukatzeko. PSE-EEen bukatzea ere egos-korkeria da, EAJn ez amai-tzeagatik bestera joz. Baina nazionalismo demokrati-

“Badirudi zenbat eta baserri giro handi-agoa, orduan eta euskaldunago dela. Donostiar izateagatik, donostiarrak euskaldun sentitu behar du. Zapatadun euskalduna abarkadunaren pareko da»

HAMARREKOA

IÑAKI MUJICA ARREGI

«Maite ditut, maite, nere bazterrak... Eusenor 'kamelo' ikaragarria da»

XABIER MARKIEGI

«Altzak ez du bihotzik ez gaztanberak hezurrik... Noiz esan dute abertzaleek gezurrik?»

ENRIQUE ERENTXUN

«Nazionalista? Eta ni Federica Montseny, Columna Durruti eta Sabinoren obra konpletoak...»

JAIME MAYOR OREJA

«Ez, ez dut nahi horrelako zibilizaziorik»

KORO GARMENDIA

«Zintzoa, zuzena, zorrotza... erratua!... beste horrenbeste jarri aia Joxe Joakin»

JOSEBA ALVAREZ

«Herri borondatea errespetatuko balu, tira!... pianorik ez zegoen bizi nintzen etxe hartan»

XABIER MAIZA

«Disidentziarik ez dagoen lekuan inor ez da bizi... gu baino hobeto zegok Praixko mutil zaharra»

MARI KARMEN GARMENDIA

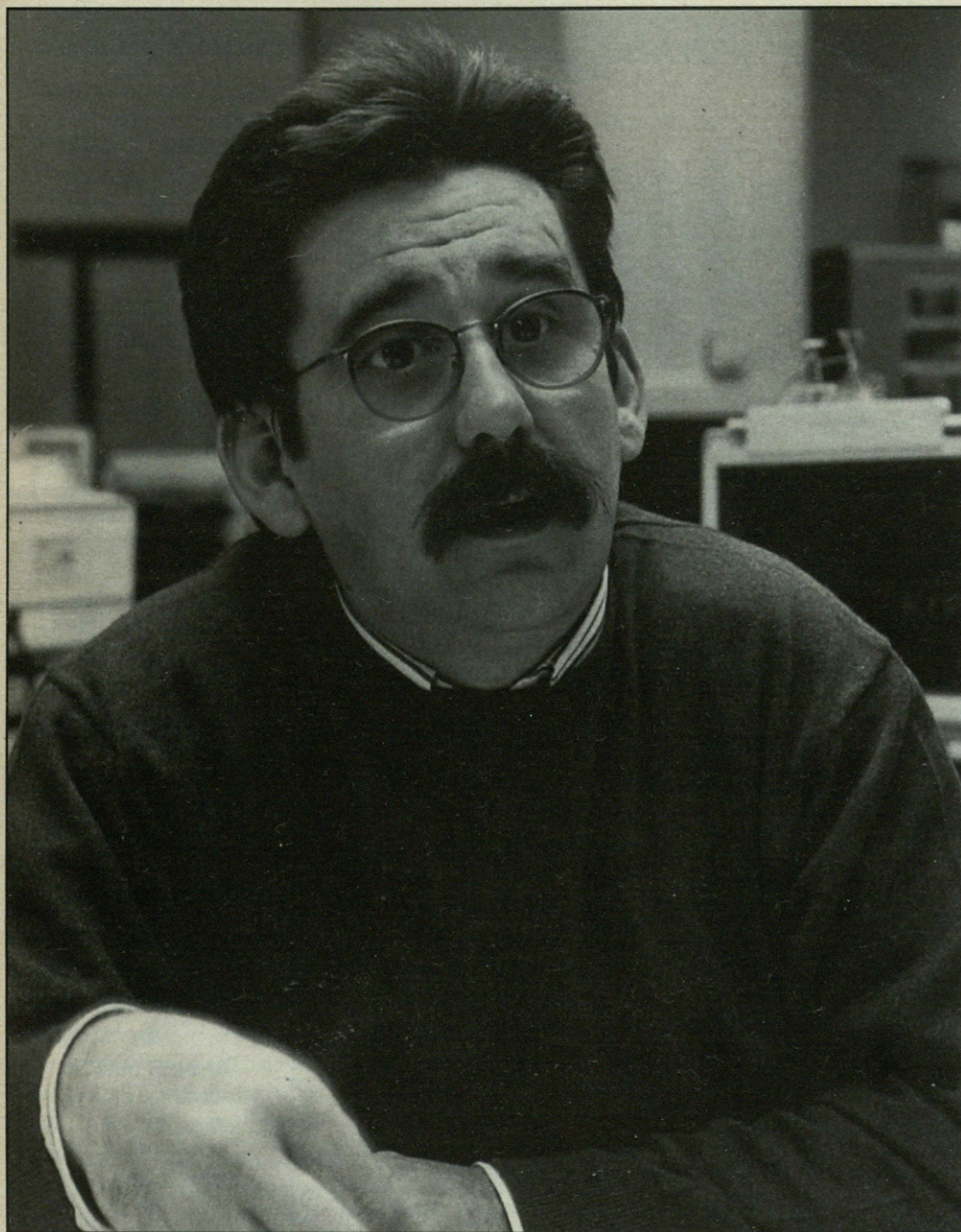
«Xuabe ke me estas matando edo 'Nola Kursaal berria suntsitu zen'»

JUAN MARI BANDRES

«Egia da, egia da neuk ikusi dudalako... euskaldun ergelak bakarrik trufatzen dira beraz»

ROMAN SUDUPE

«Kristau prestu bat bailitzan astoa dago elizan... Txuekarekin batera manera jatorren eskuliburu idatzi beharko luke»

«Printzipioz, nazionalismoak ez dauka ideologia definiturik». (Arg.: Alberto Elsegui).

koan kokatzen diren indar politikoen aldarrikapen gehienak sozialismoak ere jaso ditzake. Ezkertiar izatea eta bizitzako zenbait esparrutan aurrerakoiago izatea bideratzen du sozialismoak. Nazionalismoa askozaz indefinituagoa da, populista eta koiunturalagoa.

Zein diferentzia zegoen eta dago Mario Onaindiaren eta Kepa Aules-

tiaren proiektuen artean?

Biek elkarbizitza demokratikoa azpimarratu dute eta kultura politikoa landu. Alde horretatik, bi proiektuei eskerrak eman behar zaizkie. Kepa Aulestiaren proiektuari dagokionez, ni bezalako batentzat, nazionalismoaz eta aldarrikapen nazionalistetan nazionalistenak direnenez preszindi-

tzen ikasi duenarentzat, oso zaila da atzerapausoa ematea. Nazionalismoa koiunturala da. Erreferentea falta bazaio, nazionalismo hori ezberdina da atzo, gaur eta bihar. Printzipioz, ez dauka ideologia definiturik.

**Zertan gelditu da Onaindiak eta Egigurenek aldarrikatzen zuten PSE-EEren eite 'baskista' bu-
ra?**

«Nazionalismo demokratikoan kokatzen diren indar politikoen aldarrikapen gehienak sozialismoak ere jaso ditzake»

Analisi okerra eginez, alderdi sozialistaren hauteskundeetako porrota kutsu 'baskista' horren ondorio izan dela dio zenbaitek. Esanak esan, kanpora begira PSOEK ustelkeria irudia agertzen du. Pauso «baskista» horrek alderdi sozialista duindu egin du. Orain arte euskararekiko, euskal kulturarekiko eta abarrekiko inkomunikatuta egon den alderdi batek egun batetik bestera jarrera aldatzeak zenbaitengan espektatiba berriak sortu ditu. Ni «jiro-baskista» naiz, eta denborarekin ni bezalako gehiago izatea espero dut.

PSE-EEK gonbiteari uko egin dion arren, zure ustez Elkarri-ren bake konferentziara joan behar al zen?

Elkarri beti susmagarri samarra izan da niretzat. Dena den, Elkarri-z balorazio positiboan egin behar da. Nortasun propioa lantzen ari da, eta zenbat eta propioagoa izan, orduan eta positiboagoa izango da herri honentzat. Iritzia eskatu balidate, ziur aski hitz egitera joan behar zela erantzungo nuen. Baina elkarrizketa eta negoziazio gisako hitzetan nahaste handia dago, eta gauzak zehaztu egin behar dira. Edozeinekin hitz egitearen aldekoa naiz, aurrez hitz egiteko borondate sendoa baldin badago.

Irlandako bake prozesuak ezer erakutsi digu?

Indarkeriak ez duela ezer-tarako balio. Irlandan IRA-ren gogoeta dago: bide armatuarekin ez dutela ezer lortuko eta bide politikoa askoz errentagarriago eta bideragarriago dela.

Agian euskal gizarteak bango borondate ona botatzen du faltan.

Hemen borondate ona Irlandan baino askoz lehenagotik ari da funtzionatzen: estatutua dago, erakunde propioak dauzkagu... Eztabaida daitezkeen beste gai asko daude, baita Nafarroarena eta Iparraldearena ere. Armak uzteko zer behar da? Derrigor independentzia edota autodeterminazioa behar al dira? Bestela beti existitiko al dira armak? Alderdi batek huts gehiago egin ditu besteak baino, bolaradatan biak intransigente samarrak izan badira ere.

GAL istiluaren erdian sartu zara PSE-EEen. Zein izan daiteke aferra boren irtenbidea?

Argitu egin behar da, eta erantzukizunak dituenak ordaindu egin behar du. Demokrazian horrela funtzionatzen ez bada, orduan usteltzen da. GAL aferra argitzearen aldekoa naiz, bati-pat besteren lotsak nire biz-

T A N T O A

Mendekari baino, penitente

ZIUR da orain PSE-EE—PSOE hauteskundeak galtzera doala, Donostian behintzat. Izan ere burua salbatu nahian, galtzaile peto baten aukera egin baitu.

Ez luke ez Retolazak, makinetan irabazitako txanponik jarriko gizon honek aukeratu-tako kolore berdinean. Metabolismoaren gauza, litio falta agian, noiz edo noiz egoera depresiboetan jauztera daramana.

Horrekin jaio zen. Gero, esango nuke, pilotan atzelari txarra izatera heldu den norbaitek anteojoak hautsi zizkiola eskolan. Horrela balitz ez zuen ahaztuko. Ez die barkatzen ezta ere atzo manzanaren zeta gaztelarra ezin ahozkatu zutenei cashero esanka ibili eta gaur nazionalista eta euskaltzale sutsu bezala azaltzen direnei. Eta mendekuz adjetibo trinkoak korapilatzen ditu gazteleraz idazterakoan.

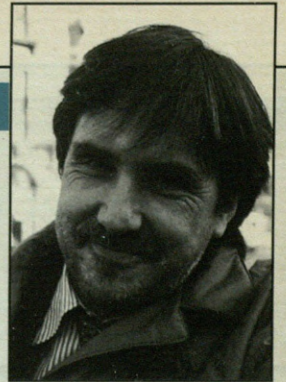
Mendekari baino, ordea, gehiago da penitentea. Bere arrazakoez txuriano txapel txikiak esplotatze eta iraintze bekatu

garbitu nahian dabil erromes casa del pueblo batetik bestera.

Xerra enpanatuak eskatu ohi ditu eta latak frantses porruak. Edateko Coca-Cola. Frutarik ez, azalean ezagun du hori. Ez da sabela kontentatuz konkistatzen direnetakoa. Nahiago du batzokietako emakumeen pil-pil tentagarriak baino casael-pueblotako odolki arroduna.

Erretzen ikustea aski da mesanotxean ansium kaixa gordezten duela antzemateko. Tabako beltza, gizonena. Garai bateko cuarteron hura erretzea legokio, eskuz eginiko zigarro lodikoteak. P. Iglesiasen kideko linotipistak edo Institucion libre de enseñanza-ko maixu ilustratu haietako baten modura.

Ilustrazioa gazteleraren bidetik etorri zitzaion, euskararenetik sermoi basatia. Euskaraz kariñoa ere gutxi. Eta ez daki horri buelta ematen. Ez daki Mitxelenak bezala idealizatzen edo ez du gure ama santa horien ekonomia afektiboarekin konformatu nahi. Auskalo.

RAMON SAIZARBITORIA
Idazlea

Gauza da sozialistek kariñoa ematen diotela eta hori du gehien estimatzen. Kariñoaren truke ez zaio inportako norbaitek, hauteskunde kanpainan, irain egiten badio. Areago, neurrian gustatuko zaio, galtzaile guztiak bezala, bai baitu bihotzean masokista puntu hori.

Edonola ere gauza bat dago argi: gizon hau maite genuenok, maitatzen jarraituko dugula aurrerantzean ere, autodeterminazio eskubideaz jardunean, bi hatz erakusleak luze, batekin eskuturra seinatatzuz, hau hemen eta honaino, ukalondoraino alegia, eskatuko genukeela esango digunean ere.

karrean eramateko prest ez nagoelako. Ez naute harra-patuko inor estaltzen.

Zerbait garbia ateratzea jartzen den borondatearen arabera izango da. Borondaterik jartzen ez bada, ez da ezer aterako.

Xabier Maizak utzi egin ditu alderdi barruko

karguak GAlen inguruan alderdiak daraman jokabideagatik.

Errespetagarria da. Militante batentzat gogorra da zuzendaritzak, behin eta berri-iz, norberak pentsatzen duenaren kontrakoak adieraztea. Esperantza hori galtzen denean, jendeak atzera

egiten du. Nik badaukat gauzak bideratuko diren esperantza. Maizaren joera gutxi ematen da politikan; eta erakusten du batzuek badakitela bere printzipioak lanbidearen gainetik jartzen.

MIKEL JAUREGI
PELLO ZUBIRIA

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

H I R U M U N D U

■ MAFIAREN GIZONA
ERROMAKO BIHOTZEAN

DUELA gutxi ohartarazi genuan, aldizkariko orrialdeetan, mafiaren besoek duten indarrak. Italia leku aproposa izan da horretarako eta orain ere boterea eta mafiaren arteko lotura eskuak ikusteko une aproposa datorkigu. Zazpi bider lehen ministroa izan da, hogeita bat ministroa, betirako senatorea, eta 40 urteetan Italiako botereguneetako gizon garrantzitsuenetakoa izan da: Giulio Andreotti. Erroman mafiaren gizona izatearen salaketapean aurki epaituko du Siziliako epaitegi batek. Errugabetasun printzipioari eutsi beharko zaio orain ere, baina Gladio medio, komunistek boterera ez iristea lortu zuenak, espetxearen itzala gainean dauka.

■ EUROPA: AURRERA

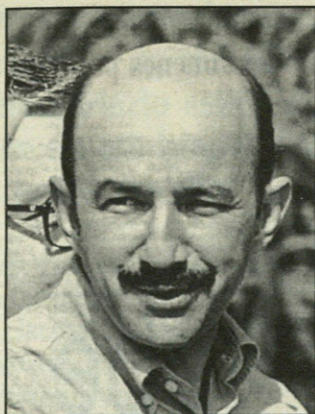
ZABALKUNDEAREKIN EZIN esan Europa Euriopako Batasuna bakarrik denik, baina bai bere ordezkari esanguratsuena. Apurka baina EBk bere zabalkundearekin jarraitzen du eta aurtengo urtarilean Hamabikoa Hamabostekoa bihurtu bazen, orain Turkiarekin 'muga batasuna' aurrera eramatea onartu du, eta laster Errusiarekin beste horrenbeste egingo du. Turkiarekiko akordioarekin estatu hau eta Greziaren arteko harremanak arinzen dira, eta EBk ez dizkiola oztupo gehiago onartzen adierazten dio Greziari. Era honetako neurriekin, Europako Batasuneko herri garrantzitsuenek, Frantzia eta Alemania —azken honek batez ere— batasunaren bideak izan behar dituen erritmo desberdin irizpideak nagusitzen dira.

■ MUNDU GAILURREN
MISERIA ZURIKETA

KOOPENHAGE-N burutzen ari den garapen sozialari buruzko mundu gailurrari estatu boteretsuenek ematen dioten garrantzia benetan adirazgarria da. Besteak beste, EEBBak, Kanada eta Erresuma Batuko gorenko mandataria ez dira bertan izango, eta beste batzuk, mokoa agertu eta ziztu bizian itzuliko dira euren herrietara. Munduan inoiz ez da egungoa bezain garapen sozial maila handirik ezagutu eta, aldi berean, inoiz ez da horrenbeste txiro izan. Lurrean bizi garen bostetik hiru pobrezian bizi dira, eta horietatik ia erdia miseria gorrian. Gutxiengoa gara 'aberastasunean' bizi garenok, eta gure artean ere pobrezia gero eta hedatua dago: populazio industrialduetako biztanleen % 15-20 txiroa da.

Bien arteko borroka areagotu egin da. Legez kanpoko entzuketek korapilo ugari sortu dizkiote Balladurri baina, bestetik, egia da oraintsu arte ez duela ia kanpainarik egin, eta zerbait egin duenean ez duela —orain bai— Chiracen aurka jo. Balladurrek oraingoz aukera gehiago dauka, baina hirugarren batek ere, Jospinek hain zuzen, oilar eskuintiarren borroka medio, eraman dezake mokadurik onena.

«ESKU GARBIEN»

SAREETAN

CARLOS SALINAS de Gortari, Mexiko modernoaren egiletzat jo izan dutena, bukatu zaio bere ibilbide politikoa, non eta Mundu Merkatu Erakundearen lehendakartzaren atarian. 1988an Mexikoko lehendakartzara iritsi zenean, krisi garaiak egokitu zitzaizkion baina apurka irudi kolpe batzuk eskaini zituen, esaterako Brady plana (kanpo zorren interesak gutxitu zituen), txirotasunaren aurkako Elkartasunerako Egitarau Nazionala, edota geroago EEB-Bak eta Kanadarekin eratutako Iparramerikako Merkatu Librerako Ituna.

1994ko abenduan kudeatzaile fina eta arrakastaren doinu artean egin zuen alde lehendakartzatik, Mexikoren ekonomia historiako mailarik sendo eta gorenean utzi zuela lau haizeetara zabalduz.

Otsailean, Mexikoren finantz porrotarekin, bere ekonomi lorpen guztiek lurra jo zuten baina, Salinas de Gortarik Zedillori bizkarreratu dio porrota, honekin PRI-ren lege sakratua haustuz, hots aurreko lehendakariak ondorengo ez ikutzea. Postre gisa, bere irudia Colosio eta Ruiz Massieuren hilketetan nahastuta agertzen da.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Frantzia: ezbaiaren ispilua

HAUTESKUNDEAK direla eta, herrialde horretan gauzatzen ari den eztabaida politikoa, Europaren ezbaiaren ispilutzat hartzean, ez dut inolaz ere, bertako politika gutxietsi nahi. Bedidanik gustokoak izan ditut politikari frantsesak: hizlari apartak asanbladan, polemista sutuak telebistako debateetan, aldaketen aintzindari ausartak... Frantziaren diskurtso politikoak maiz azaleratzen ditu besteen baitan diharduten korrante sakonak.

Mundua aldrebes dabilela pentsa genezake. Zentro-eskubiko esparruan, Jacques Chirac jo ta ke ari da mitinetan bere diskurtso 'ezkertiarrekin', beste hautagai gaullistari, Balladur lehen ministrariari gogorki erasotuz. Honek, denbora gutxiz gozatu ahal izan du garaipenaren ezintasuna. Ziur aski, irabazle izango dugu, baldin eta Pasquaren gehiegikeriak ez badio bidea gehiegi oztopatzen, baina zorte txar piska batez, bere kideengandik oraindik ere, beste lehiakide bat atera lekioko: Giscard d'Estaing lehendakari ohia. Ezkerrearen esparruan, batetik komunistak betiko diskurtso zaharrenekin eta bestetik, Lionel Jospin sozialista, zentruko hautesle eta esparruaren bila, alderdi sozialista zatiturik eta gutxi balitz, hainbat prozesu judizialean sartuta dagoelarik.

Europa osoan deskontzertu hau bera bizitzen ari gara horren gordinki hezurmamitzen ez bada ere.

Europako alderdiak, XIX mendearen bukaerako industrializazioak sortutako arazo, tirabira eta desberdintasunei erantzun bat emateko sortuak dira. Errealitate hori aldatzen ari da ordea, eta ez da itxura aldaketa soila, funtsezkoa baizik. Aldaketa estrukturalen aurrean gaude.

Gaur 'kondenaturik dagoen langile tristea' ez da metalean diharduen alokatua baizik eta sistematik kanpo utzi dugun iraupen luzeko langabetua, pentsioa kobratzen ez duen ama 'bereiztua, hirugarren adineko alarguntsa, xenofobia pairatzen duen beltzarana, guri begira ari den hirugarren mundua, edota gure hirien inguruan sortzen ari diren marginazio uharteak, frantsesak hainbat kezkatzen dituzten banlieu direlakoak, gainera langile gehien duen 'ugazaba' administralgo publikoa dugu.

Honen aurrean errezeta berriak, errotik desberdinak gauzatzen ditugun bitartean, ezbaiaren ziurtasun falta pairatu behar izango dugu, Frantzia bezala, edota jasanezinagoa den gure arteko ziurtasun faltsu hori.

Aitortu behar dut kontraesan gordinak nahiago ditudala Estatu espainiarrean ematen den hauteskunde garaiko argitasun engainagarri eta autoatsegin hori baino. Zintzoagoa iruditzen zait puzzle perfektua desegin zaigula gure buruari aitortzea, orduan, soluziobide berriei ekiteko lehenengo pausua emana izango dugu, behinik behin.

Koro Garmendia
Peñaflorida institutuko irakaslea

Ipar Irlandako alderdi guztiak elkarrizketa zabalei ekitekotan

Herritarrak geroaren jabe

Bakea eta justizia, hutsalak sarritan, Ipar Irlandan dagoeneko hobeto ulertzen diren berbak dira. Londresek eta Dublinek aurkeztu dute jada Ipar Irlandaren etorkizunaren eztabaidarako oinarritzko agiria eta, ondoren, alderdi guztien arteko elkarrizketei ekin beharko zaie. Amore eman behar izan badute ere, errepublikarrak baikor agertu dira. Alderdi unionistak ezkor eta jarrera txarraz, agiria Irlanda baturantzako lehenengo urrats gisa dakusate eta Londresek bizkarra eman diela sentitzen dute.

IRLANDAR eta britainiarren arteko gatazkaren hastapenetara abiatzeko hiruzpalau mende atzera egin behar da, baina 1921an egungo gataz-

karen sustraiak jarri ziren, britainiarrek Irlanda banatu eta Ulsterreko sei konterri bere menpe utzi zituenean. Harrezkero, Ipar Irlandako

katolikoek behin eta berriro protestante unionisten era guztietako bazterketa jasan dute.

Gora behera eta borroka

ugari ondoren, 1969an Erresuma Batuak soldaduak bidali zituen Ipar Irlandara -gaur egun 13.000 polizia eta 18.000 soldadu daude- eta gaur arte komunitate bietako milaka hildako izan dira.

Egoera honi amaiera jarri guran, 80ko hamarkadaren bukaeran Sinn Fein eta SDLP alderdi katolikoek elkarrizketei ekin zieten eta 1993an, Gerry Adams eta John Hume alderdi bietako buruzagiek, oraindik argitara eman ez den akordioaren berri eman zuten. Bertan, besteak beste, gatazkaren irtenbiderako iparrirlandar guztien arteko elkarrizketa eta autodeterminazio eskubidea abiapuntu funtsezkotzat hartzen ziren.

Hauen ostean etorri ziren Albert Reynolds eta John Majorren Downing Streete-ko akordioak, IRA eta paramilitar unionisten suetenak, eta ezkenik, Londres eta Dublineko gobernuak otsailaren bukaeran Ipar Irlandaren etorkizunari buruzko oinarritzko agiria, aurrerantzean Ipar Irlandako alderdi guztien artean eztabaidatu beharko dena.

Prozesu guzti honek, oro har, bakearen hazia ba-

Adamsek Sinn Feinek prozesuarekin duen konpromezu sendoa azpimarratu zuen kongresuan.

Ipar Irlandaren etorkizunari buruzko eztabaidarako agiriak autodeterminazio eskubidea onartzen du eta Irlanda bien arteko zubiak eraikitzen ditu

erriatu du Ipar Irlandako eremu osoan (populazioaren % 87 elkarriketen alde dago). Eskuarki, errepublikarren artean Irlanda batuaeren esperantza pizten du, eta unionisten artean, bati-pat alderdien artean, Londresek bakarrik utziko dituen beldurra. Baina populazioaren bake nahiak, ezinezkoa egiten du unionistek prozesua atzera botatzea eta hauek ere parte hartu beharrean daude.

Autodeterminazioa giltzarri

Alderdi guztien artean eztabaidatzeko Londresek eta Dublinek aurkeztu duten oinarritzko agiriak, zalantza ugari pizten ditu alde batean zein bestean, baina unionistek dira azpimarragarriak. Agiri honek, Ipar Irlandaren autodeterminazio eskubidea onartzen du eta Irlanda

bien arteko zubiak eraikitzen ditu, horretarako Ipar Irlandarako sortuko den legebiltzarra eta Dublinekoaren artean zenbait konpetentzia izango dituen erakundea sortuko baita.

Unionistak beldur dira erakunde hauek Irlanda batuaeren hastapena izango ez ote den. Errepublikarren beldurra beren gutxiengotik dator, azken finean autodeterminazio eskubidea ez baita egongo, euren urteetan defendatu bezala, Irlandako populazio guztia- ren esku, Ipar Irlandakoen eskuetan baizik. Eremu honetan amore eman dute, beraz.

Dena den, biztanle

Britainiar gobernuak IRAk armak entregatu behar dituela dio, Sinn Féinak, ordea, ez duela baldintzarik onartzen erantzun du.

Bake prozesuaren gorabeherak

Hasiera. Prozesuaren hasiera 1988an topatu behar da, Adams-Hume akordioaren hastapenetan. 1993an akordio honen berri eman zen eta urte bereko abenduan Londres eta Dublineko gobernuak Downing Streeteko akordioa plazaratu zuten.

Bukaera. Alde guztiek behin eta berriro azpimarratu dute bake prozesua luzea izango dela. Berau gauzatzeko ez da ez da epe edota data zahatzik jarri. Bukaerarako baldintza bakarra jarri da: autodeterminazio eskubidean oinarrituta, irtenbidea Ipar Irlandako populazioak erabakitakoa-

ren ondorio izango da.

Ipar irlandarren ekimena. Prozesuari ekiteko, garrantzitsua da alde desberdinen borondatea izan da, eta bereziki errepublikarrek elkarren arteko akordioa lortzeko izan duten borondatea. IRA eta paramilitarren suetenek elkarriketarako ateak erabat zabalik utzi dituzte.

Nazioarteko bultzada. EEBBetako 40 milioiko komunitate irlandarrak Bill Clintoni egindako presioak, honetako aldi berean John Majorri presio egiteko balio handikoa izan da. Halaber, Europako Batasunak ere Ere-

suma Batua presionatu izan du.

Bultzagileak. Nagusia, Adams eta Hume buruan, mugimendu errepublikarra izan da. Irlandako Errepublikako Reynolds lehen ministro ohia eta Majorren zeregina ere garrantzitsua da. IRAren suetena giltzarria izan zen.

Oztopoak. Alderdi unionistak: prozesu honek Irlandaren batasuna ekar dezakeela susmatzen baitute. Londresek bakarrik utziko dituen beldur dira. Errepublikarren artean ere, gutxi batzuk bake prozesua kritikatzeko dira. Britainiar gobernuak: IRAri jarritako baldintzak oztopo dira.

Argazkian Herri Batasunako eta Sinn Feineko zenbait buruzagi elkarrekin.

Euskal Herritik Ipar Irlandara abiatu direnek, hiru osagai azpimarratzen dituzte prozesuaren hasierarako: borondatea, suetena eta autodeterminazio eskubidea

ren iristen eta gaur egun % 43-45era heltzen dira.

Airean dagoen beste arazoetako bat IRAren suetenarena da. Dirudenez, Sinn Fein eta IRAren estrategian armak albo batera utzi beharra funtsezkotzat ikusi da, baina IRAk oraindik ez ditu armak entregatu, eta oraingoz behintzat, entregatzeko asmorik ere ez. Beraz, armek hor jarraitzen dute, prozesuaren soegile gisa.

Ipar Irlandan bertan esperantza haizeak nagusitu badira ere, hango prozesua Europako beste zenbait lekutarako ere, Euskal Herria esaterako, eredugarri bila-

katu da.

Herri Batasuna, Eusko Alkartasuna eta Elkarriko ki-deak bertan izan dira eta ondo somatu izan dute prozesuaren indarra eta populazioaren esperantza.

Hiru erakundeetako ordezkariak prozesuaren indarra eta honek sortutako ilusioa azpimarratu dute. Gatazkaren konponbiderako osagai guztien artean, borondatea, suetena eta autodeterminazio eskubidea nabarmentzean dira. Horra hor giltzarria.

XABIER LETONA

kopuruaren bilakaera, oraingoan katolikoen alde

dago, lehen Ipar Irlandako populazioaren % 40ra ez zi-

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zka.....

Kontu zka.....

Urte osorako harpidetza:

Hego Euskal Herria: 6.300 pta.

Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.

Atzerria: 11.3000 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.goa

40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

AZPEITIAN...

FAUNA TXIKI BAT BERTSO BERRITAN

Sarasua anaien bertso jarrien emanaldia

Lasarte-Oria

Arg. Iñaki Uriarte

- *Martxoak 17
- *Gaueko 10:30etan
- *Lasarte-Oriako Kultur Etxean

Laguntzailea: ARGIA astekaria

Sarrerak: 500 pta. (aurretik hartuta)

700 pta. (lehiatilan bertan)

Txartelak salgai: Donostia (Bilintx), Tolosa (Bilintx), Azpeitia (Pastorkua taberna), Ordizia (Etxaniz taberna), Hernani (Zintzarri taberna), Zarautz (Txiki Polit taberna), Usurbil (Txiriboga taberna), Lasarte-Oria (TTakun eta Kultur Etxea).

Antolatzailea: Ttakun kultur elkarte

Hiru urte barru amaitu nahi dituzte erreforma lanak

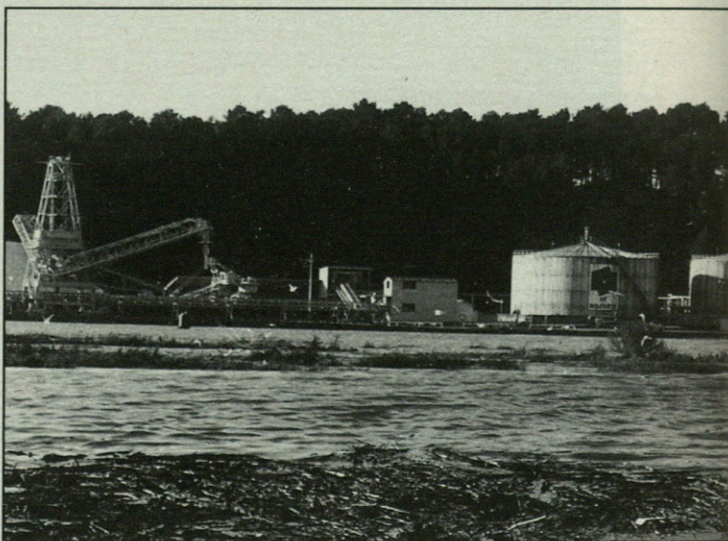
Baionako portua etorkizunari begira

Marcial Ucin altzairugintza enpresa gipuzkoarrak Baionako portuan lantegia eraikitzeko hartutako erabakiak ezbai handia piztu zuen iragan azaroan. Erabakia portuaren berritze proiektuan koka daiteke.

BAIONAKO portuaren jardueran aldaketa nabarmenak emango dira datozen hilabeteetan. Gipuzkoan horrenbeste ika-mika piztu zituen Marcial Ucin altzairugintza taldearen etorrerarekin batera, portu honen fisionomia zeharo eraldatuko da epe laburrean.

Baionako portuaren aktibitateak Angelu, Baiona, Bokale eta Tarnos hirien artean banatzen dira. XI. mendetik aurrera, portu handitzat jotzen da Baiona eta XIII. eta XIV. mendeak 'urrezkoak' izan ziren bertako merkatarientzat, Manex Goienez historialari lapurtarren iritziz. Baionako portua merkantzia gurutzebide nagusia zen, itsasbidea, eta Aturri eta Errobi ibaien trafikoa lotzen baitzituen.

Gaur egun, zenbait produkturen trafikoa datza portu honen aktibitate nagusia. Trafiko osoaren % 35 artoak hartzen zuen 1993an eta oraindik garrantzizkoa dugu, nahiz eta 1994an beherakada nabarmena eman zuen. Ongarrien trafikoa gorantz doa, ordea, 1992z geroztik. Produktu hau Baionaren ondoan dagoen Tarnos herri landatarreko lantegietan ekoiztua da.

Saint Bernard eremuko irla baliatu nahi da zabalkuntzarako. (Garaialde).

1995ean hasi eta 1998 arte portu honen eraldaketa sakona izango da. Aldaketa ezberdin hauek Baionako Merkataritza eta Industri Ganbarak aspaldidanik bulztaturiko proiektuaren barruan sartzen dira, Baionako portuaren ohizko trafikoa beharakadari itenbidea eman nahian, François Jacques Baionako Ganbararen lehendakariak adierazten duenez.

Saint Bernardeko esparrua dugu, zalantzarik gabe, Baionako portuan ezagutuko den eraldaketarik aipagarriena. Gaur egun, Aturri ibaiaren ipar ertzetik hurbil dagoen ugarte hau kaio eta beste zenbait hegaztiren pausaleku dugu. Proiektu berriaren arabera, Aturri barneko lur eremu honek ertzarekin bat egingo du, portuaren zabaldura 28 hektareaz handituz. Zabal-

Zabalkuntza plana premiazkoa izan da Ucin moduko enpresa erakartzeko

kuntza plana premiazkoa izan da Ucinen mailako enpresa bat erakartzeko.

Itsasuntziek bira egin denez, 420 metro diametroko ur-zona baten moldaketa dugu proiektu berriaren puntu azpimarragarria. Zona honi esker, itsasuntzi handien maniobrak erraztuko dira. Era honetan, 20.000 tona pisuko itsasuntziek ere erabili ahal izango dute portuaren azpiegitura.

Moldaketa lana ur azpiko eremu honen azterketan datza. Bertatik aterako dute lurra Saint Bernardeko ugarteak ibai-ertzearekin bat egiteko baliatuko da. Aturriren ibai-ahoa ere zenbait berrikuntza egitekoak dira. Espigoiak izango dira aldaketen helburua.

Marcial Ucin enpresa gipuzkoarraren etorrera aurrerapauso erraldoia da, bai portuaren garapenerako, bai oro har Baiona inguruko eskualdearen ekonomi etorkizunerako. Izan ere, portuaren eremuan eraikiko den lantegiari esker, 200 lanpostu berri sortuko dira, haietarik 175 produkzio esparruan. Bainan kontuan hartu beharrekoak ditugu ere altzairugintza enpresa honen jardueraren ondorioz sortuko diren zeharkako lanpostuak. Azken hauek 800 lirateke, Baionako Ganbarak emandako datuen arabera.

Bainan Marcial Ucin ez da Baionako portuak erakarri berri duen enpresa bakarra. Ford multinazionalak ere

jakinarazi du Aturriren eratzeko base honetan banaketa-zentroa irekitzeko asmoa. 1995eko udaberritik aurrera, Portugaleko Setubal hirian Fordek daukan lantegi berritik aterako diren ibilgailuak Baionara garraiatuko dituzte itsasuntziz

eta bertatik Europako iparraldera bideratuko dituzte. Baionako portuak horretarako beharrezkoak diren azpiegiturak eskaintzen dizkio Fordi, autoak uzteko bi plataforma baitaizka.

Baionako Ganbarak, berak argitaratzen duen «Le

port de Bayonne en lignes» aldizkarian, poza agerian utzi zuen Ucinen erabakia-gatik. Izan ere, Ipar Euskal Herriaren industria-irudia hobetzeko baliagarria izango dela espero dute denek.

JOXE JOAKIN DEL CURA

DIRUAREN HOTSA

Lan finkoaren premia

HAUTESKUNDE sindikalaz behin-behineko balantze baikorra atera dute sindikatu aberzale biek. Izan ere, ez da bien arteko adostasuna bakarra: bai ELAk eta baita LABek lan harremanetarako euskal esparruaren alde jo dute enplegu arazoari tajuz aurre egiteko. Batera eskatu dituzte baita ere, hegoaldeko bi komunitate autonomoentzako transferentzi berriak (INEM, Gizarte Segurantzak, sektore publikoa, eta abar) eta ahalmen berriak (lanlegeak egitearena barne). Eta bat etorri dira ere negoziaketa kolektiboaren bertakotzeko beharreakin.

Bestalde, estatistika ofizialen arabera, behin eta berriz azpimarratua izan da azkenengo asteotan ekonomiaren susperraldia, nahiz eta orain dela urtebete baino hamasei mila langabetu gehiago aitortu behar izan. Datu

baikor (?) horiengatik gobernuak (zentrala eta autonomikoak) eta patronala nahiko pozik agertu dira susparketan ekonomikoaren arrazoi funtzeskoenatariko bat lan merkatuaren erreforman datzalako; hots, langileak kontratatzearen enpresariet dute malgutasun handiagoari esker.

Ikusmolde horri, oster, miopia sozial galanta dei geniezaioke. Lan erreformaren ondorioak so egiteko ondo neurtutako betaurrekoak ipiniko balituzte, urrezko arraultzedun oilo alegiaren ondorio berberak nabarmenki antzemango litzekete.

Ezaguna da 26 urte baino gutxiago dutenen artean erdia langabezian dagoela eta beste erdiaren % 95 baino gehiagok behin-behineko kontratuarekin aritu behar duela soldata kaxkarraren truke. Gainontzekoen irudia zerbait hobea izanik azkar hondatzen ari da: jadanik biztanlego aktiboaren herena —langabetuak aparte— prekarioan ari da eta, abiadura horretan, langile bitik bat egoera berean aurkituko da segurki datorren mendearen hasierarako.

Lan finkoaren ezak eta diru-iturri urriak euskal gizartearen hondamendiaz gain zera ekarriko luke: oraino ezkontze eta jaiotze gutxiago eta —edozein ekonomia zutabe nagusiak direnez geroz— etxegintza eta kontsumo iraunkorrerako diren sektore produktiboak egiturazko krisian erortzeko arrisku bizian aurkituko dira, langileen erosle ahalmena geroz eta urriago izanen delako, dugun lan-merkatu logikaren arabera. Lan erreformarengandik aldentzea ezin bestekoa zaigu.

Beraz, enplegu finkoaren alde, gizarte osoak ahalegin berezia egin behar du, eta lehen bait lehen, Euskal Herriak etorkizuna ukan dezan. Oraina eta geroa lotuko duen zubiaren lehen zutabea sindikatu abertzaleek ezarri dute jadanik. Patronalarena noizko?

KOLDO GOROSTIAGA

GOI MAILAKO IKASKETEN BIDEGURUTZEARI SO

Egun Ipar Euskal Herrian 2.000 ikaslek jarraitzen dituzte goi mailako ikasketak. Alta, Frantziako Unibertsitateko ikaslegoa aztertzeke neurriak aplikatuz gero, populazioaren %2,5-3ak goi mailako ikasketak burutzen dituela kontutan hartuz, Iparraldeak 9.000 ikasleko unibertsitatea beharko luke. Gehienek, beraz, kanporako bidea hautatu behar dute. Honen azpian aurkitu dugu Ipar Euskal Herriko Unibertsitateari buruzko eztabaida.

1994-95 ikasturtean Baionako Fakultatean lehen zikloko (lehen bi urteak) Zuzenbidea, Ekonomia, frantsesa eta euskarari buruzko Ikasketak Literarioak burutzen

ahal dira. Bigarren zikloko (3. eta 4. urteak) Zuzenbide eta Euskarari buruzkoak eta hirugarren zikloan (5. urte-tik landa) euskarari lotuak eta produkzio zein ekonomi

kudeaketan espezializatuak.

IUT eta Merkatal Ganbaran Informatika zein Enpresa Kudeaketa inguruko ikasketak bideratzen dira, batez

ere bi urtetakoak, eta enpresetan zein ikerketa arloko hainbat espezializazio ere bai.

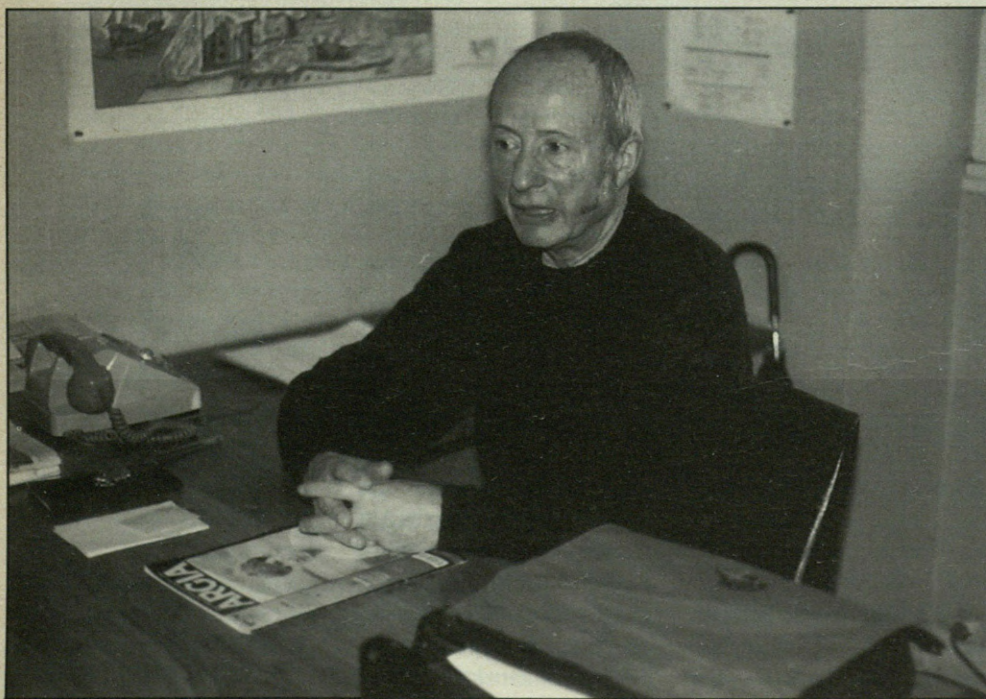
Unibertsitate kudeaketatik at geratzen diren titulazio tekniko bereziak Angeluko Canteau eskolan eta Behenafarroako Etxarri herriko eskolan antolatzen dira. Ikasketa hauek arlo zehatzetara bideratzen direlarik: Canteaun Etxagintza eta Etxarrin laborantza zein animazio sozio-kultural arloetara hain zuzen ere.

Garbi ageri da, beraz, 7.000 ikasle inguruk kanporako bidea hautatzen duela; Pabe, Bordele edo Tolosako Unibertsitate gunitarantza abiatuz, eta populazioaren fluxu hau ez da erreziklatzen gehiengoak kanpoko hiri haundietan finkatzen delako bertan lana atzemanez.

Exodo garrantzitsu honen arrazoiak anitzak eta agian azaltzen zailak badira ere, begibistakoa da ikasketa eskaintza apalak zerikusi zuzena duela.

Kanpoko deia

BESTE zerbait ikasi nahi duen orok derrigorrez kanpora jo behar izaten du, norbanakoaren egoera ekonomikoak baldintzatu-

Txomin Peillen Baionako Unibertsitateko adar literarioaren zuzendaria da. (Argazkia: Txintxu)

rik. Hortik datorkio *«ikasle parking»*aren ezizena. Hala ere, eta Pabeko Unibertsitateak Baionako bere «antennaz» (unibertsal egituraren menekoa) dituen datuak kolokan ezarri, azken bost urteotan ikasleko kopurua %25 emendatu da. Gehien-
goa bertakoa eta Akitaniako beste eskualdetakoa izanik ere, hirugarren zikloko espezializazio adarretan zein Etxagintza eta Laborantza ikasketetan Frantzia osotik ikasleko gotor bat hurbiltzen da Euskal Herrira; batez ere azken bi hauek lan munduarekiko harreman zuzenak jorratzeagatik. Jadanik lanean ari direnak formatzeko ikasketa bereziak eskaintzen direlako batipat. Eskola hauek inguru hurbileko egoera sozio-ekonomikoa kontuan hartzen dituzten ikasketak bideratze horretan dute agian bere arrakasta: Etxarriko eskolak, adibidez, laborari etxaldeak kudeaketa ikasketak *«Ingu-
rumenaren Garapenean»* Kontseilari Ikasketak, Euskal Herriaz gain, Europa ekialdean eta Afrikan ere ezagunak dira.

Pabeko antena parabolagabea

Gaurko egunez, Pabeko zein Baionako Unibertsitateko arduradun eta eskualdeko hautetsi gehienek onartzen dute Unibertsitate sarearekiko menpekotasunak Baionako Unibertsitatearen garapena oztopatu duela. Jean Daniel Chaussier

**«Beldur haundia eman dezake Unibertsitate autonomo kontzeptuak Ipar Euskal Herriko gizartearen 'notable' izaera arriskuan jartzen duelako»
JEAN BERNARD MORTALLEN**

Etorkizunari...enbido!

Jean Daniel Chaussier: *«Paberi konfidantza eman eta antena izaten jarraituz indartu ondoren izan gaitezke balarrik autonomoak. Berehalako autonomiak bertako arazo ekonomikoak konponduko dituela arbuia irrazionala da».*

Jean Michel Larrasket: *«Izaera beretsua duen Larochelleko Unibertsitateak autonomia bilakatzen denek onartzen duten garapena lotu badu, zergatik ez Baionak?».* Battista Boloki, Etxarriko irakaslea eta Garapen Kontseiluko partaidea: *«Barnekaldetik kostalderako exodo rurala ez du unibertsitateak soilik gel-*

dituko, baina unibertsitate delokalizatu batek ekonomia dinamikari asko ekar diezaiokenez, garapen horretan barnealdeak badu zeresanik, bere geroa hautatuaz, kostalderari loturik, maila guztietan elkar aberasteko gisan bien arteko oreka bat sortu asmoz».

Jean Bernard Mortalena: *«etorkizunaren parte haundia mugaz gaindiko barremanak uztartzean datza. Ikasleak bikulturala eta laueleduna izan beharko luke eta Europaren baitan indarra ekar-*

liezaguke».

Oliver Foix, Ipar Euskal Herriko Ikasle Elkarteko ordezkaria Falkultateko Administrazioa Kontseiluan: *«Pabeko dependetzia kezkarria da oso. mus txapelketa bat antolatzeko ere Paberi eskatu behar zaio baimena. Unibertsitateak euskal kulturaren garapena indartu eta ikaslearen interesak defendatu behar ditu».*

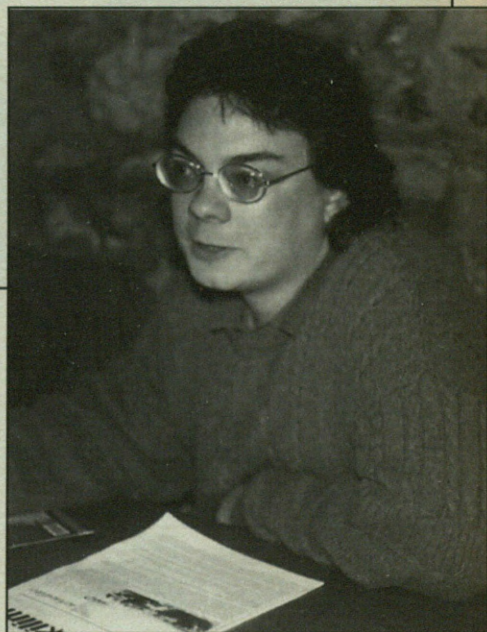
Baionako Unibertsitateko Zientzia Politikoa irakasle eta fakultateko ikasketa buru denak Baionan berezko polo bat sortzearen ideia begi okerreztatu ikusten dela aitortu digu: *«Orain arte frantses Hezkuntza Ministerioak diru laguntza eta irakaslearen partiketa politiko horrek maila ertaineko Unibertsitateak gehien buntitu ditu eta Pabekoak berak ere egoera oso larria pairatu du. Zentzu horretan ikusten dute Baionarekiko izan den jarrera ezezkorra».*

Txomin Peillen Baionako adar literarioaren zu-

zendariak arazo hau politika liskarrekin arbuiazen du: *«Denok dakigu Parisen gertaturikoak zuzenki trazatzen duela eskualdetako bidea eta Baionakook sozialista eta eskuinaren arteko botere borrokan biktimak besterik ez gara».* Bere ustez, goi mailako hezkuntzaz arduratzen den Fillon ministroak, Chirac zalea bera eta beraz eskuinaldekoa, ostikoz jo nahi izan du gaur egun hezkuntza ministro sozialista den Bayrou, hau Ballarduren aldekoa izaki. *«Bayrou bearnesa izanik, eta Jupet eskuinaldekoa laster Bordelen hartzapeza izateko xantza haundia duenentz, Pabe-*

zokoratu eta Bordele indartu nahi izan du, horrek Baionan indar haundia izan duelarik».

Jean Michel Larrasket, IUTko irakasle eta Formakuntza Jarraikiaren arduradunak borondate politiko oso zehatza daudela aipatzeaz gain arazo ekonomikoak ere kontuan hartu behar direla dio: *«IUT eta Canteauko eskolak barreman sendoak ditugu Hego Euskal Herriarekin, enpresa eta*

Oliver Foix IEIE kidea. (Argazkia: Txintxu)

«Baionakook sozialista eta eskuinaren arteko botere borrokan biktima gara» TXOMIN PEILLEN

hausnarketa bat bultzatuz eta Unibertsitatearen geroa trazatzea argi azaltzen zen bertan. Hortik «garapen kontseilua» jalgitu da, bertan hezkuntza munduko jendeaz gain, hautetsiek ere (Hautetsien Kontseilu Batzordean) etorkizunean Baionan Unibertsitate garatuago baten alde jokatzeko dute. Jadanik Frantziako senatuak eztabaidatu du unibertsitate ertainen arazoa eta hiru eta bost mila ikasle bitarteko eskubide osoko Unibertsitatea sortzea onartu du, nahiz gero Fillon ministroak «autonomo» baino gehiago «tematikoa» izan behar dela azpimarratu duen.

Canteauko lan ikasketa arduradunak Jean Bernard Mortallena aipatu zuen eran *basiera batean berehala abertzale etiketaz kritikatzeko proiektua, burrunago begiratu nahi gabe. Beldur haundia ematen zuen eta oraino ere eman dezake Unibertsitate ideia horrek, ez autonomo kontzeptuak bakarrik, sakonago Ipar Euskal Herriko gizaritatearen 'notable' izaera arriskuan jartzen duelako. Maila sozial anitzek, ikasketak eta kultura bereganatzeko gai ez direnaren sentimendua izan dute luzaz eta ikasketa tekniko malguagoa eta praktikoa goago garatze horrek eliteko botere bati burubaste haundiak ekar diezazkioke.*

Jean Bernard Mortallena Canteauko lan ikasketa arduraduna. (Argazkia: Txintxu)

bertako formakuntza arloekin. Akitania-Nafarroa-Euskal Autonomi Elkarteak lotzen dituen bitzarmen ekonomikoa guretzat jada errealitate da, eta ikaslegoan eta hezkuntza programen plangintzan argi ageri da, hizkuntza irakaspenetan ingelesaz gain gaztelarak eta euskarak leku haundia eta nabitanabiezkoa dutelarik. Pabek, aldiz, Zaragoza eta Bartzelonaratso egiten du eta erran de-

zaket gure mugez gairidiko proiektuetan filtrazio haundia jasaten dugula».

Ipar Euskal Herriko Unibertsitatearen eztabaidak hamar bat urte baditu ere, bidea nekez egin da: IUTko hainbat irakasle hasi zuten eta 1992an ADEPAP (Euskal Herriaren garapen ekonomikoaren aldeko erakundeak) Ipar Euskal Herriko berezko ekintza izanen duen unibertsitate bati buruzko proiektua plazaratu

zuen, oiartzun handia izanez. Berantago Hemen taldeak 8.000 izenpe bildu zituen politika zein irakaskuntzan Frantzia mailan pisu haundia dutenengan. Joxe ministroak berak Euskal Herrira eginiko bisitan, Baionako Unibertsitatearen egoera kritikoa eta behin behineko neurriak hartzearen beharra aitortu zuen.

Prefetak, «Pays Basque 2001» egitasmoa bideratu zuen etorkizun ekonomian

Iruñeko alkatetza eskandalu artean utziko du

ALFREDO JAIME USTELAK JOTA

Esatari bakoitzak zor dion begirunearen arabera «UPNko hirigintza gizona» edo «Jaun %10» ezizenez hitz egin da Alfredo Jaimez. Bere alderdiak zuzendutako Nafarroako Gobernuak irregulartasunak egotzi ondoren hirigintza eskuduntzak kendu dizkio.

■ Aceros El Sadar izenekoa, besteren artean, gerora ikusi direnen aurrekaria izan da.

FRANCO hil ondorengo lehenengo hauteskundeetan lortu zuen Jaimek Iruñeko Udaletxean aurrenekoz eserlekua UCD alderdiarekin. UPN du azken alderdia eta honen eskutik lortu zuen azken aurreko legegintzaldian, Javier Chorrut alkate zela, Iruñeko Hirigintza saila. Garai hartan UPNk gehien-go absoluturik ez zuenez, oposizioko alderdiek hirigintzan eragin handia zuten. Beste gauzen artean, lurra

merkatzeko eta espekulazioaren aurkako neurriak hartu ziren eta hori, ez zen Jaimeren gustuko.

Santiago Cerverak, Mari-bel Beriainek eta Alfredo Jaimek berak ez zioten barkatu Chourrauti oposizioarekin, HBrekin gehienbat, eramandako politika. UPNko zerrendaburua izatea lortu zuen Jaimek 1991ko hauteskundeetan eta alderdia botoz hazi ondoren gehiengo absolututik oso gertu

geratu zen. Orduz geroztik Jaimeren legea jaun eta jabe izan da Iruñeko Udalean.

Hirigintza kontuetan HB bakarrik sartu da oposizioan, tarteka IU-EBren laguntza izan arren. Joaquín

Pascalek, PSNko bozeramailea Udaletxean, ez zuen aukera handirik. Urralbururen aholkularia izanda, gerora ikusi denez Nafarroako Gobernuaren jardueran baze- goen zer estaltzerik eta ez

■ **Francisco Franco patronatoaren kitapena, hirigintza hitzarmenak, Talleres Iruñea, lanen adjudikazioa eta 93tik hona Udalak lege kanpoko kudeaketa burutu izana dira Jaimeren bost izar beltzak**

Bikote kontuak

Azken legegintzaldian, EAK eta PSNk bat egin dute UPNrekin hirigintza kontuetan. HB izan da aurkaria, sarritan EB-IU-ren laguntzaz. Miguel Sanz eta Juan Cruz Alli esku emanda sartu ziren Nafarroako Gobernuan, baina azken aldian, dotoreziaz bada ere, elkarri hortzak erakutsi dizkiote.

Alliren asmo 'berritzaileek' UPNko historikoekin topo egin zuten, hauen buru garrantzitsua Jaime izaki. Nafarroako Gobernuaren zerbitzu juridikoek laster atzeman zuten Iruñeko hirigintza gorabeheren irregulartasuna, Alliri

Jaime erditik kentzeko ideia edo beharra piztuz. Tartean, HB zen sokatik tiratzen zuen bakarra: Nafarroako fiskalari eta Alliri bost kasu garrantzitsuen txostenak igorri zizkien. Nafarroako Gobernuako lehendakariak HBren salaketak babesten zituen bitartean, fiskalak nahiago izan du begirada ezkutatzea eta Talleres Iruñea kasua baino ez du aztertuko.

Une latzenetan Sanzek Alli eta Jaimeren artekoa konpontzeko egindako itxurak zerikusia du bere karguak Iruñeko istiluetan zuen erantzukizunarekin.

Beraz, Sanzek alkatearen alde egin du Nafarroako Gobernuak Iruñeko hirigintzako eskuduntzak bereganatzean.

Nafarroako Gobernuaren erabakiak nahiz Kontu Ganbararen txostenak muturrean astindu dute Jaime. Ez da Iruñeko alkatezara aurkeztuko, erreta beraz. Alliren garai hobereak ere iragan direla dirudi. HBk salaketak baieztatu ditu. Sanz aurrera, laguna bidean geratu arren lagunaren etsaia ere kanporatu dute eta Nafarroako Parlamentuko hauteskundeetan UPNko zereendaburu izango da.

1993an Udalak herrilaren %90 prozedura zuzenaren bidez adjudikatu zituen, nahiz eta legez %10 baino ezin diren egin

been kasua, Aceros El Sadar izenekoa edota Aranzadiko operazio urbanistikoa geroa ikusi direnen aurrekariak baino ez dira izan.

Javier Chorrauten alkateztan UPNk aurrera atera ezin izan zituen asmoek ekin zien Jaimek lehenik eta behin: UPNrekin lotura duen Obereña elkarteari, nahiz Las Francesas ikastetxe pribatuari Udalaren lurak eman; Sarasate paseabideko hirigintza araudiak moldatu eta promotore pribatuei etekin ugari eman eta beste hainbat hirigintza hitzarmen aurrera atera zituen. Aldaketa hauen guztien gakoa 1990ean Iruñeko Udalak 1984ko Hirigintza Plangintza Orokorra garatzeko hartu zuen akordioa da. Espekulazioari aurre egiteko neurriak aurrikusten ziren baina zuzenketak klausulak Plangintza Orokorri egokitu beharrean ondorengo hirigintza arauak moldatzeko erabili dira.

%10aren susmoari ez zaio aitzakiarik falta izan. 1986tik Euskal Jai pilotaleku zaharra kirol, zuzkidura eta zerbitzu-gunea izan behar zuena etxebizitzetarako egokitu nahi izan du Udalak. Soto de Lezkairun 7.000 metro karratu eman zizkien Udalak auto-eskolei 20 urterako (1992tik aurrera), baina promotora batzuek inguruko lurraldeak erosi ondoren, sei hilabete beranduago

Alliren asmo 'berritzaileek' UPNko historikoekin topo egin zuten, hauek buru garrantzitsutzat Jaime zutela.

zen komeni gehiegi estutzea Alliren alderdikoak. Ikerketa batzordeak zirela eta ez zirela elkarri mehatxuka ibili dira azken urte t'erdian UPN eta PSN Nafarroako Parlamentuan baina, azkenean, oreka nagusi. Bestalde, Eusko Alkartasuna PSNren eskutik ibili da Parlamentuan eta Udaletxean.

Jaimek nahiago izan du politika lehenengo eskutik egitea: bera alkate eta bera Hirigintza Batzordeko lehendakari. Bileretara joaterik ez duenean Pascalen esku utzi du zuzendaritza ardura, eta joan den urtean UPNko Eradio Ezpeleta Hirigintzako zinegotzi delegatua izendatu arren, Jaimek kudeatzen ditu espediente garrantzitsuenak.

Aurreko legegintzaldian katastroaren arabera perituek ziotena baino 200 milioi gutxiagoren truke Vardizarbe promotorak Pio XII kalean eskuratu zituen oru-

Chorraut alkate zela lortu zuen Jaimek Hirigintza saila, UPNk gehiengo absoluturik ez zuenean.

auto-eskoletakoek uko egin zioten lurrari birkalifikazioari bide garbia utziz. Autobuses e Intendencia orubean bi zuzenketa egin dira jarraian eta Etxabakoitz iparraldean udal-orubeei zerbitzuen erabilpena egokitu zitzaenez, egoitza-guneak baino %50 gehiago ordaindu ziren urbanizazio gastuak. Gero, ordean, araudia aldatu eta etxebizitzak eraikitzea baimendu zuen -40 bat milioi pezetako (1,7 milioi libera inguru) galera-

Zuzen eginez oker jokatu

DENA den, Francisco Franco patronatoaren kitapena, hirigintza hitzarmenak, Talleres Iruñearen kasua, herrilaren adjudikazioa eta 1993ko abuztutik iragan hiler arte Iruñeko Udalak lege kanpoko kudeaketa burutu izana dira Alfredo Jaimeren bost izar beltzak.

Aurrenekotik hasita, Iruñeko Udalak bi milioi pezeta ordainduz lor zitzakeen orubeak zazpiren truke es-

kuratu zituzten Construcciones San Martín eta Lasalde enpresek. Gero Udalak 32 milioitan tasatu zituen lurberak eta Paulino Caballero kaleko orube batzuekin permuta egin ondoren enpresek 800 milioi pezetako gainbalioa eskuratu zuten. HBri arrazoia emanaz, Ruiz de Alegria Espainiako Gobernaren delegatuak irregularitasunak zeudela onartu eta auditoria agindu zuen. Eginagatik ere, ordean, ez berak ez Jaimek ez dituzte emaitzak publiko egin nahi izan.

Talleres Iruñea kasuari dagokionez, lurra birkalifikatzeko antolatu zen operazio espekulatiboa helburu sozialez jantzi nahi izan zuten Miserikordia etxea tartean sartuz. Faltsututako sinaduren ikerketak agerian utzi du berrito gardentasun falta eta Nafarroako Administrazio Auzitegiak bertan behera utzi zuen Martxoaren 3an Iruñeko Udalak lurra birkalifikatzeko plenoan hartutako erabakia.

Bestalde, Udalak ez du bete iaz Nafarroako Parlamentuan UPN eta PSN alderdiek aurrekoa garatuz

onartu zuten foru legea ere. Nafarroako Gobernuak otsailaren 22an ia aho batez (Miguel Sanzen salbuespenaz) erabaki zuen Iruñeko Udalak hirigintza jardueran lege kanpo ari zela eta aurrerantzean Gobernua izango dela «legea betetzen denaren bermatzaile zuzena».

Azkenik, Nafarroako Kontu Ganbarak 1993ko Iruñeko Udaleko kontuen auditoriaren emaitzak jakitera eman zituen oraindik orain. Ondorioak ez dira txantxetan ibiltzeko modukoak: urte horretan burututako herrilaren %90 prozedura zuzenaren bidez adjudikatu ziren, nahiz eta lege %10 baino ezin daitezkeen egin. Auditoria orokorra, eta oso kolpe gogorra, bidean dira.

MIKEL ALDASORO

VIAJES

BIDAIAK

OARSO
VIAJES · BIDAIAK

ESKI ASTE SANTUAN

PAS DE LA CASA

7tik 4/12ra	19.900 PTA
12tik 4/17ra	32.200 PTA
17tik 4/22ra	23.300 PTA

Barne: Bus + Forfait + Egoitza + izarak

VAL THORENS

7tik 4/13ra	36.900 PTA
12tik 4/17ra	43.900 PTA
7tik 4/16ra	49.900 PTA
14tik 4/23ra	43.900 PTA

Barne: Bus litera + Forfait + Egoitza + tasak

BAQUEIRA

15tik 4/17ra	24.900 PTA
16tik 4/23ra	44.900 PTA
17tik 4/22ra	31.800 PTA

Barne: Bus + Forfait + Egoitza pentsio erdia

CANDANCHU

12tik 4/17ra	25.900 PTA
17tik 4/27ra	11.600 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

CAUTERETS

12tik 4/16ra	18.500 PTA
12tik 4/17ra	21.600 PTA
8tik 4/15ra	23.100 PTA
16tik 4/22ra	22.700 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

SAINT LARY

12tik 4/16ra	16.600 PTA
12tik 4/17ra	20.900 PTA
8tik 4/15ra	22.100 PTA
16tik 4/22ra	22.100 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

ASTE SANTUA BUSEZ

SALOU	13tik 17ra	21.900
SALOU	17tik 23ra	16.200
BENIDORM	13tik 17ra	21.500
BENIDORM	17tik 23ra	22.300
GALICIA	12tik 17ra	30.200
COSTA BRAVA	13tik 17ra	21.800
LA MANGA	12tik 17ra	36.100
FUENGIROLA	12tik 17ra	31.600
FUENGIROLA	16tik 23ra	29.900
TOCHA	12tik 17ra	26.900
ERICEIRA	12tik 17ra	34.200

Barne: Bus+ Egoitza pentsio osoa

Sevilla	12tik 17ra	38.700
Barne: Bus+ Egoitza A.D + sarrera		
Paris Eurod.	12tik 17ra	47.700
Paris Eurod.	17tik 22ra	43.800

Barne: Bus+ Egoitza A.D + sarrera

ASTE SANTUA ABIONEZ

Praga	13tik 17ra	66.900
Tunex	12tik 17ra	57.500
Mallorca	13tik 17ra	41.600
Lanzarote	12tik 17ra	57.200
Tenerife	12tik 17ra	60.400
Londres	13tik 17ra	59.800

Barne: Abiola+ Egoitza + trasladoak

TEP
BIDAIAK
San Marcial 1
Tlf. 420071
Donostia

OARSO
BIDAIAK
Segundo Izpizua 6
Tlf. 529984
Errenteria

TEP
BIDAIAK
Urbietza 58
Telf. 460688
Donostia

Egungo Galiziak ez die etorkizunik eskaintzen gazteei, baina...

HERRIMINARI SAUDADE ESATEN DIOTE

Barakaldoko Galiziako Etxean sartu, eta arrotz egiten da euskaraz edo gazteleraz hitz egitea, galegoz mintzatzen baitira gehienak. Dena den, Anxo eta Tereixa ederki asko aritzen dira euskaraz. Mihia hiru hizkuntzatan baina bihotza galegoz mintzo zaie.

Galiziako Etxeek zeregin garrantzitsua dute beren izaera eta kultura gordetzeko. (Arg.: M. Ramirez).

ANXO Deivek 33 urte ditu eta euskara irakaslea da Barakaldoko Arteagabeitia eskolan, eta Tereixa Hernandez, 39 urtekoa, eskolaurreko irakaslea da Portugalteko Astileku ikastolan. Tereixa Ferrolen jaio zen eta duela 13 urte etorri Euskal

Herrira oposaketa batzUK egitera. Anxo, berriz, Barakaldon jaioa, bigarren belaunaldiko galiziarra da. Biek garbi ageri dute euren aberria Galizia dela.

Aukerarik balute Galiziarra itzuliko lirateke, baina Anxok Arrankudiagakoa du

emaztea, eta honek eta alabak ez dute argi Galiziara joate hori. Tereixaren arazoa lana da. Dena dela, herriratzeko nahi honen arrazoia ez da, inondik inora, Euskal Herrian ezeroso sentitzea.

«Urtebeteko utzialdia eskatu nuen ikastolan, eta

Galizian- ra abiatu lan bila. Han ni bezalako profesionalen pre- mia badago. Hemen ume guztiak eskolaratzen badira ere, Galizian izugarria da ume alfabetatugabeen kopurua. Beharra badago, baina plazarik ez da ateratzen eta

Euskal Herrian eroso sentitzen dira, baina Galiziara itzultzea da euren ametsa. (Arg.: M. Ramirez).

bori oso gogorra da», dio Tereixak.

Anxo uda guztietan joaten zen A Coruña-ra, eta galegoa izan du beti hizkuntza. «15 urte izan arte herritartasunaren arazoa ez zitzaidan axola eta estigma bezala nuen askotan emigrantea izatea. Baina Franco hil eta institutuan izandako aldarrikapenen ondorioz galiziar kontzientzia iratzarri zitzaidan. Euskara edota lurraldetasuna aldarrikatzen zenean ni ados nengoen eta gainera banekien

nik ere hizkuntza eta herri berezitua nituela». Beharrezkoa da Castelaoren ize-na ateratzea. «Nor zen Castela? Gure gidaria. Estatu espainiarrean bera mintzatu zen lehenengoz Galiziaz nazio gisa. Argi zuen herri ezberdina ginela».

«Orain Castela aldarrikatzen dugu. Bide batez, Bilboko Udalak Castelaori omenaldia egitea onartu duela esan nabi dugu, eta oroitarria jarriko zaio Kasilda parkean».

Anxok integraturik senti-

tzen dela baieztatzen du, baina Tereixak ez du integratu nahi. «Integrazioaren aurka nago. Herri bakoitzak bere moduan eta bere kulturarekin bizi behar du. Elkarrekin bizi behar dugu besteen kultura onartuz, baina oso herri ezberdinak gara. Galizia herri gisa mantendu bada, inoiz integratu ez garelako izan da», dio. «Nire bizilagunak jarraitzen du galziarrak dira, galegoz hitz egiten dute, jaterakoan galiziar produktuak hartzen dituzte, inauteriak ere han bezala ospatzen ditugu... Hau da herri bezala irauteko dugun berme bakarra».

Bestalde, bizi dugun krisia dela eta emigrazioa ez da bukatu Galizian, eta Tereixa eta Anxo oso kezkatuta dau-

de galiziar gazteek handik aldegin behar dutelako. «Kataluniatik galiziar emigrante gehiago eskatzen ari dira», diote. Zenbait enpresari gaiziarrek negozioak Galiziatik atera dituzte beste tokietan lekutzeko, baina langile galziarrak nahi dituzte. Galiziako Xuntak emigrazio kanpainetarako dirulaguntzak eskaintzen ditu. Honen inguruan, Bloque Nacional Galego alderdiak ez-legezko proposamena aurkeztu du Parlamentuan emigrazio hau salatzen.

Datuek, aldiz, zera erakusten dute: Estatu espainiarreko emigranteen kopuru handia euren herrietara itzultzen ari dela. Munduko deserriratuaren ametsa da.

JOSU TELLERIA

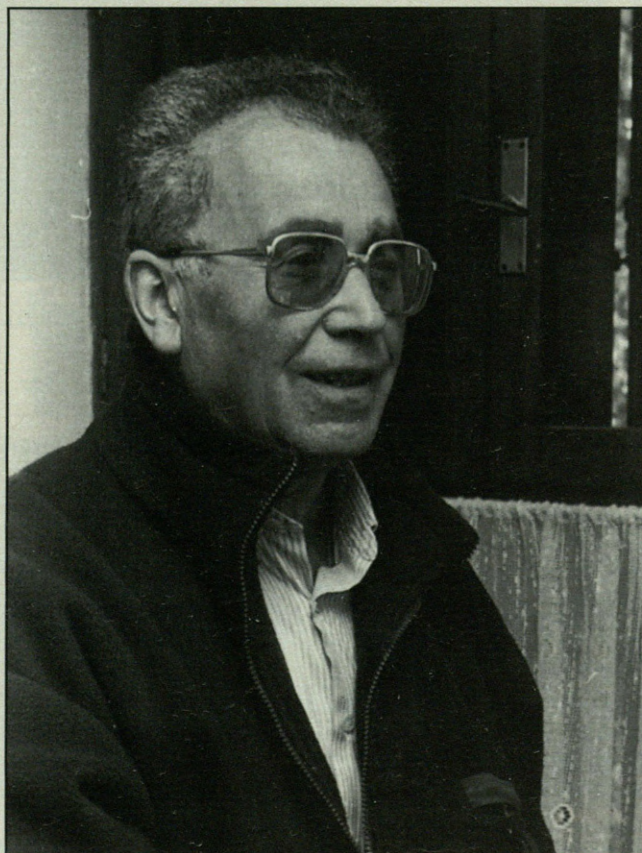
Herri bakoitzak bere moduan eta bere kulturarekin bizi behar du; Galizia herri bezala mantendu bada, inoiz integratu ez garelako izan da

«Euskal estatuak etorri behar du, borrokan segitzea da kontua»

Burgosko auzian epaitutakoen artean zegoen Busturian jaio eta bizi den Julen Kaltzada. Euskararen aldeko herri mugimenduan murgildu zen, AEKn, eta bere barruko guztia eman, lehen Korrika haren asmatzailetarik izanik. Adimen zorrotza du, eta itzala, Julenek.

Aurten beteko dira Burgosko Prozesuaren 25 urte. Balantzea egitea gaitz egiten den arren, antzeko zerbait egingo zenuke?

Franco hil zenean, espainiarrek lortu zuten eurentzat demokrazia; beraiek esaten zuten, antifrankistak ziren, eta Franco desagertu zenean, nahiz eta beraiek ez

«Setien hilak bezain mutu geratzen da menperatzen duen gaiaz, eta ez dakienaz hainbeste hitz egiten?». (Argazkia: A. Elozegi).

bota, beraien lorpenik handiena betetzat ematea normal ikusten dut. Gure problematika herri honek bere nortasuna eta bere eskubideak berreskuratzea zen; eta

hori Euskal Herriak ez zuen lortu.

Beraz, hemengo borrokalari askok, gehienek, dezepzio handia izan zuten, Espainiako demokraziak

eurek eskatutako eskubideak ematen ez zizkielako. Demokraziak ez zion erantzun Euskal Herriari, eta engainatzen saiatu zen, Estado de la Autonomias horren bidez. Hori sortu eta borrokak jarraitu zuen. Zati-tu egin zuen Hego Euskal Herria, Euskal Herriari bere eskubideak eman barik.

Ikusten diren arazo korapilotsuak, aldiz, Nafarroa lehen, Araba orain... zatiketa, oro bar.

Demokraziak, Espainiakoak, sartu nahi izan dion zirria da hori, eta hori ikusita batzuek borrokan jarraitu dute. Eta demokrazia hori usteltzea ere lortu dute.

Desagertutzat ematen duzu demokrazia?

Usteldutzat. Beraiek esanda ematen zuen munduko gauzarik inportateena giza-bizia dela. Gero konturatzaren zara beraiek direla GAL sortu eta jendea hil dutenak. Azkenean Ezker Abertzalean esan izan diren eslogan batzuk egia ere ez dira. Esan izan da «PSOE GAL, berdin da». Baina PSOE txarragoa da GAL guztiak baino, GAL bera baita, gehi lapurreta guztiak.

«Mari Karmen Garmendia zein alderditakoa den izan behar da kontuan. Hor segituko badu, haren politika bete beharko du. Alderdiak kirten jokatzeko eskatzen badio, kirten jokatu edo aldegin beharko du». (Argazkia: Alberto Elozei).

gehi prentsan daraman propaganda bera, gehi...

«PSOE hiltzaile, PNV laguntzaile», hori ere ez da egia, ze EAJk Ertzaintza preparamen du jendea hiltzeko, hiltzen laguntzeko barik. Esloganak labur geratu dira.

Aspaldion, Ordoñez hil eta gero batipat, abots kritikoak aditu dira ezkerreko abertzaleen artean; Julen Madariagarena, adibidez.

Iritzi ezberdinak HBren barruan eta beste edozein lekutan egotea aberasgarria da. EAJk esaten badu «*estar cómodos en España*» nahi dutela, guk esan beharko genuke iritzi guztiek egon beharko luketela eroso Ezker Abertzalearen barruan, HBn. Gardentasuna eskatzen diegu besteei, eta gardentasuna izan behar dugu gure barruan. Ezker Abertzalearen barruan lan egin beharko litzateke alde horretatik.

Baina esaten dena da, iritziak noiz edo nola bota, arerioari mesede

egitea izan daitekeela.

Honen errua demokrazia ustelarena da; paperetan dagoena egiazko balitz, ez lukete hala erabiliko inoren iritzirik. Dena dela, luzarora ona izango da iritzi kritikoa agertzea, gero ez dutelako mainobratzeko erarik izango. Adibidez, Garmendiak ETA kritikatu bai, baino gero inor baino gogorrago agertzen bada bere zereginen, hortxe amaituko zaie iritziak maneiatzeko era. Horregatik, ausartago jokatu beharko litzateke, kritikak ahalbidetuz eta landuz.

Beste gai bat historikoen eginkizuna da. Ateka edo abadagune bereziak bizi izan dituztenak lar gorosten ote dira? Mario Onaindia, Julen Madariaga, zu zeu...

«Hau herria ez dela esatera ailegatu dira, hau da, Francoren denboretara itzuli gara. Orduan, dena hilda zegoela ematen zuen. Orain zeinu berriak agertzen dira, oster, orduan bezala»

Gutxien HBren barruan egingen da halakorik.

Naziotasunaren oinarria bizkuntzan ala, Aranak ustez zuenez, ideologian da? EAJk ebun urte bete dituenean okerreko oinarrietan finkatu ote zen galdetzeko tenoreak dateke hau.

Sabinok gauzarik garrantzitsuenetan igerri egin zuen, «*hau herri bat da*» esan zuen. Non ipini behar den horren oinarria? Historian zehar diferente izaten da. Erlijioan babestuta sortu zen Belgika. Irlanda bera ez da hizkuntza oinarrituta sortu. Hizkuntza oinarri inportantea dugu historiaren aldetik guk.

Irlandak garrantzi handia izan du bemengo abertzaletasunean. Nola

ikusten duzu bango bakebidea?

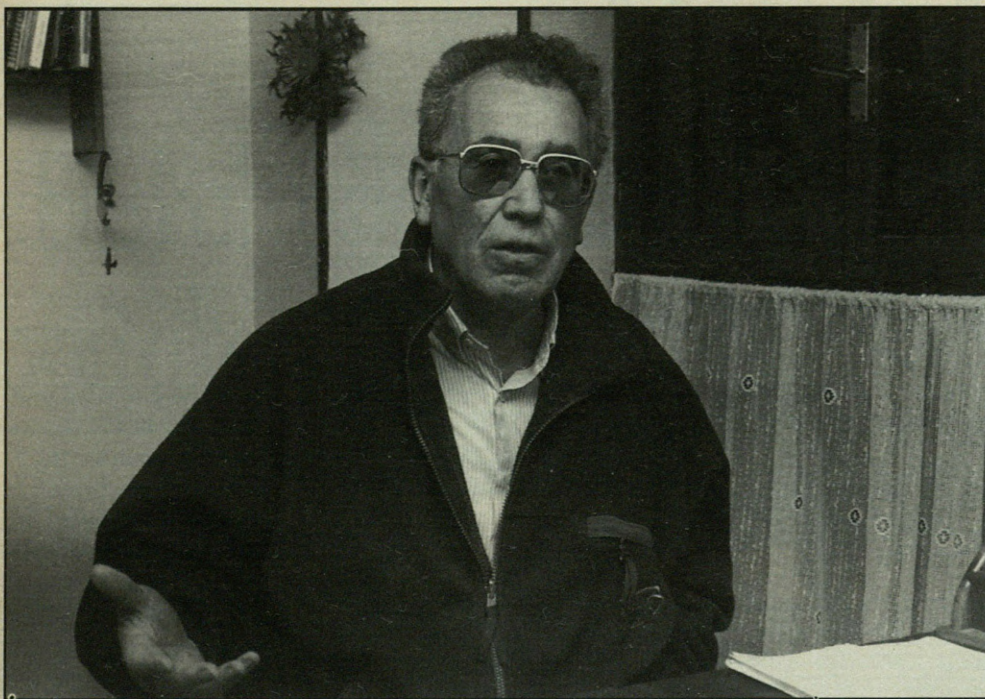
Horrek etorri egin behar du; batzuek lau mila urte darabate horretan. Zenbat urte dira juduen liburuak idatzi zirela, eta noiz lortu dute estatua? Orain European bertan ere badator herriek euren eskubideak lortzea. Alderdi horretatik ikusten dut interesgarrien: etorri behar du, eta etorri egingo da. Borrokan segitzea da kontua.

Iparra-Hegoa bateginen direla argi ikusten duzu?

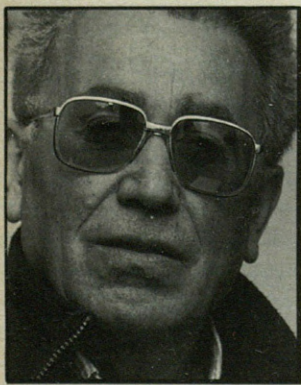
Jakina. Bestela herri honek ez du zentzurik, Euskal Herria hiru probintzietara mugatzeaz, antzina gura izan zuten modura, ez goaz inora.

Datu soziologikoak abertzaletasunaren kontra dira, eta katanbegirik ahulena Araba ei da.

Horiei inportantzia handiegirik ez diet ematen. Kontentziturik nago inork ez duela ezer doan ematen. Dirua ematen didan zerbaite baldin badaukat, esfortzua egingo dut hori niretzat gor-

«Demokrazia usteldu da eta errekupeazio zeinu berri batzuk hasi dira ikusten. (Arg: Alberto Elósegui).

detzen. Ematen badut, nire poltsikoari kalte egiten diotenean emango dut. Espainiak ere berdin egin du, Ingalaterrak bezala, kalte dute-nean emango dute. Araban indar bat sortu da, gerora «bluf» itzela izan litekeena.

Nafarroan edo Iparraldean euskara badagoela onartzen da, baina Ara-

ban ez omen dago, zientifismo botzaren aldetik.

Argi dago orduan; edo errekupeatzen dugu, edo, Irlandan bezala, ingelesarekin egin beharko dugu. Hor hainbat soluzio daude.

Françoren denboran ez zuten onartzen hau herri bat zenik, egundoko erretorika zegoen juduak, masoiak eta

NORTASUN AGIRIA

● 1935eko uztailaren 18an jaio zen, Francoren altxamendua hasi baino urte bete lehenago ● Julen da bataiarriko izenaz ● Errepublikanoa ● Abade egin zen 58an, baina orain ez da abade sentitzen ● Perretxikuak ditu zaletasun nagusi, mendirako

aitzakia direlako ● Urdaibai Erreserbaren egoera ez du baikortasunez ikusten ● «Herriak eta gizonak» liburua egin zuen kartzelan ● Erasmoren «Zoramenaren goraipamena» itzuli du Klasikoak bildumarako ● Alberto Gabika adiskidearen «Espezieen jatorria» itzulpena irakurtzen dihardu ● Kartzelan egondako edozeinekin ez litzateke bilduko

halakoekin; baina lortu zen hau herritzat hartzea, azkenean ere. Orain, iritzi hori indartu beharrean, gero eta ezkererrago eta gero eta ustelago, hau herria ez dela esatera iritsi dira: Francoren denborara itzuli gara. Zeinu berriak agertzen ari dira, ostera, orduan bezala. Bakearen aldeko mugimenduak daude hor, intsumisioa dago hor, UEMA... eta mundua berriztatuz doazela badirudi.

Demokrazia honetan dena usteldu da eta kostatuko zaigu gehiago usteltzea, baina errekupeazio zeinu berri batzuk hasi dira ikusten.

Errepresioaren gogortzea ez duzu ikusten, baita estatu kolpea ere?

Hori Espainiako asuntua da. Nire ustez, gu okerrago ezin gara egon. Dirua ateratzen den bitartean gogor egingo dute, baina diruak galtzeko arriskurik ez dagoela ikusten duten bitartean, beraiei antzera zaie munduan 506 ala 505 estatu izatea. Kubak askoz ere burukomin handiagoa ematen die Afrikako beste edozein herri baino. Hemen ere ikusiko balitz diru aldetik arazorik ez dela, Irlandan Majorrek egin duen moduan hemen Aznarrek berak ere egingo luke.

Korrika da kale ekintza bakarra, nagusien euskalduntzeari begira egirik.

Eskoletan irakasleek lan dotorea egiten dute; meen %50ek euskara ikasten dute, eta asko euskaldun pasiboak egiten dira eskolan. Irakasleen esku ere ez dago hobeto egitea. Pauso handia ematen da. Ikasten da, baina guk gaztetan latina bezala; tira, balio izan dit Erasmoren «De estultitia»

itzultzeko. Orain lan hori gizarteratzea falta da. Ez dute horretan txakurtzikirik gastatu nahi, aldiz, nahiz eta berdin kostatzen den euskaraz zein erdaraz irakastea.

Helduen euskalduntze-bebarraren aldarrikapena, praktikan, desagertu egin da gizarte bonetan.

Gobernutik datorren kontua da. Herri mugimenduak egiten duena geratzen da, besterik ez. Lehen Korrikaren aurka ziren denak, gobernua ere gogor. Orain, aldiz, bultzatzen edo dirua ematen ari dira, beste biderik ez dutelako. Ados nago, herrian gero eta propaganda gutxiago egiten da. Zorionez, hor daude UEMA eta, beraz, bestea ere etorriko da.

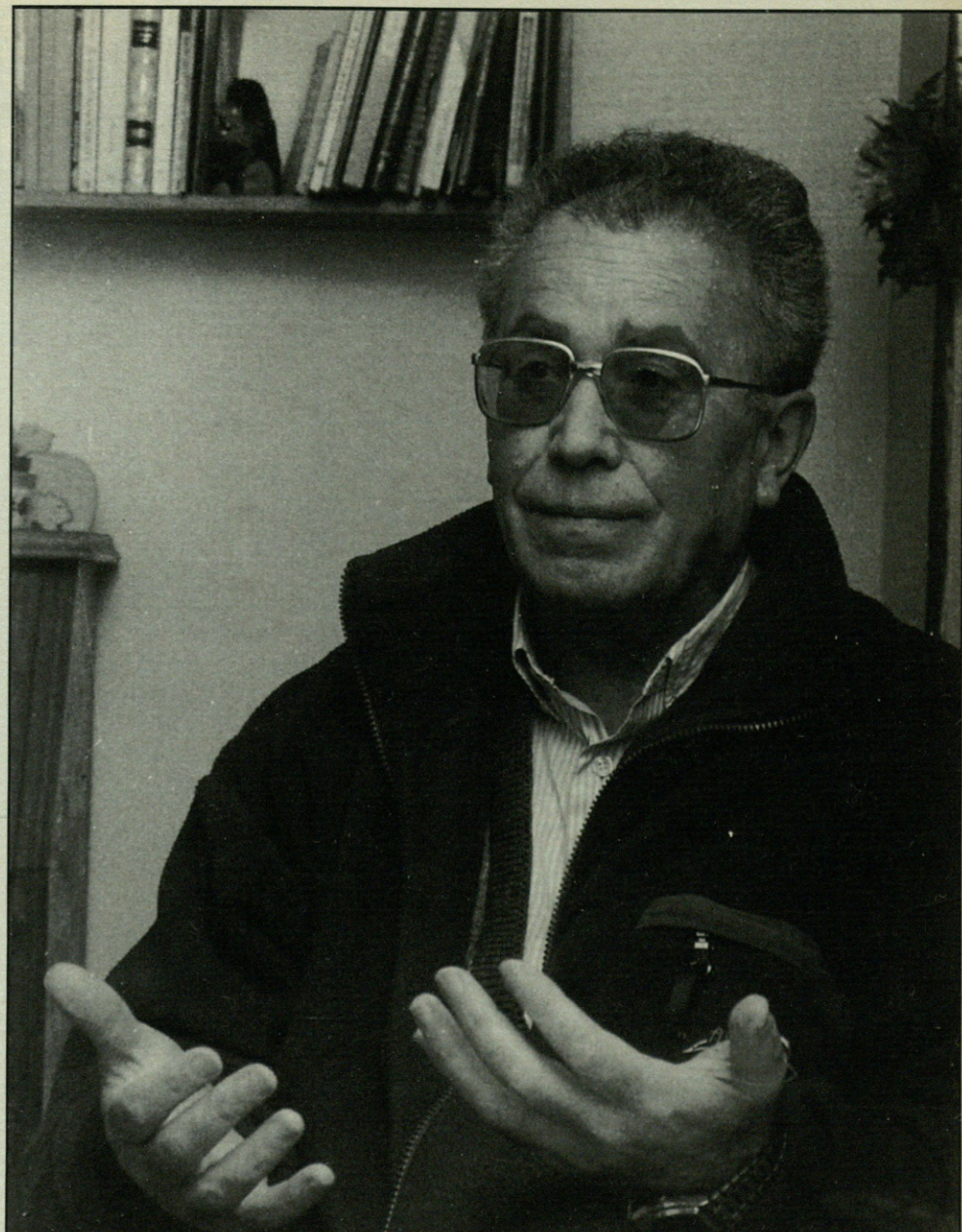
Euskara ordaindu beharreko asignatura biburtu ote da, agirirako bidea, lanerako giltza?

Hizkuntza derrigortuta hitz egiten da. Guk ere derrigortuta egiten dugu espainolez, eta batzuetan gorrotoz. Euren, aldiz, ez dute ahaleginik egiten guk euskaraz egin ahal izan dezagun.

HABE euskaltegiak itxi egin dira. Nolako balorazioa egiten duzu erakunde hori dela eta?

Hor ere kontsignak laburregi geratu ziren; HABE AEK desagertarazteko sortu zen. Lanik gabe geratzen direnen alde egoteko joera dudan arren, gogoan izan behar da horko langileak beste batzuei «putada» egiten ari zirela, eta «putada» hori beharrezkoa izan den bitartean gorde dituztela lanpostuak euskaltegietan. Gero euskaltegiak itxi eta hor konpon egin diete.

«Euskaldunon Egunkarira»ko 70 miloi-

ko laguntza aurrikusten du Kultura Kontseilari-tzak.

Ez ditut aurrekontuok eza-gutzen; poztekoa da berri hori. Baina gogoan izan behar da kanpotik presioa

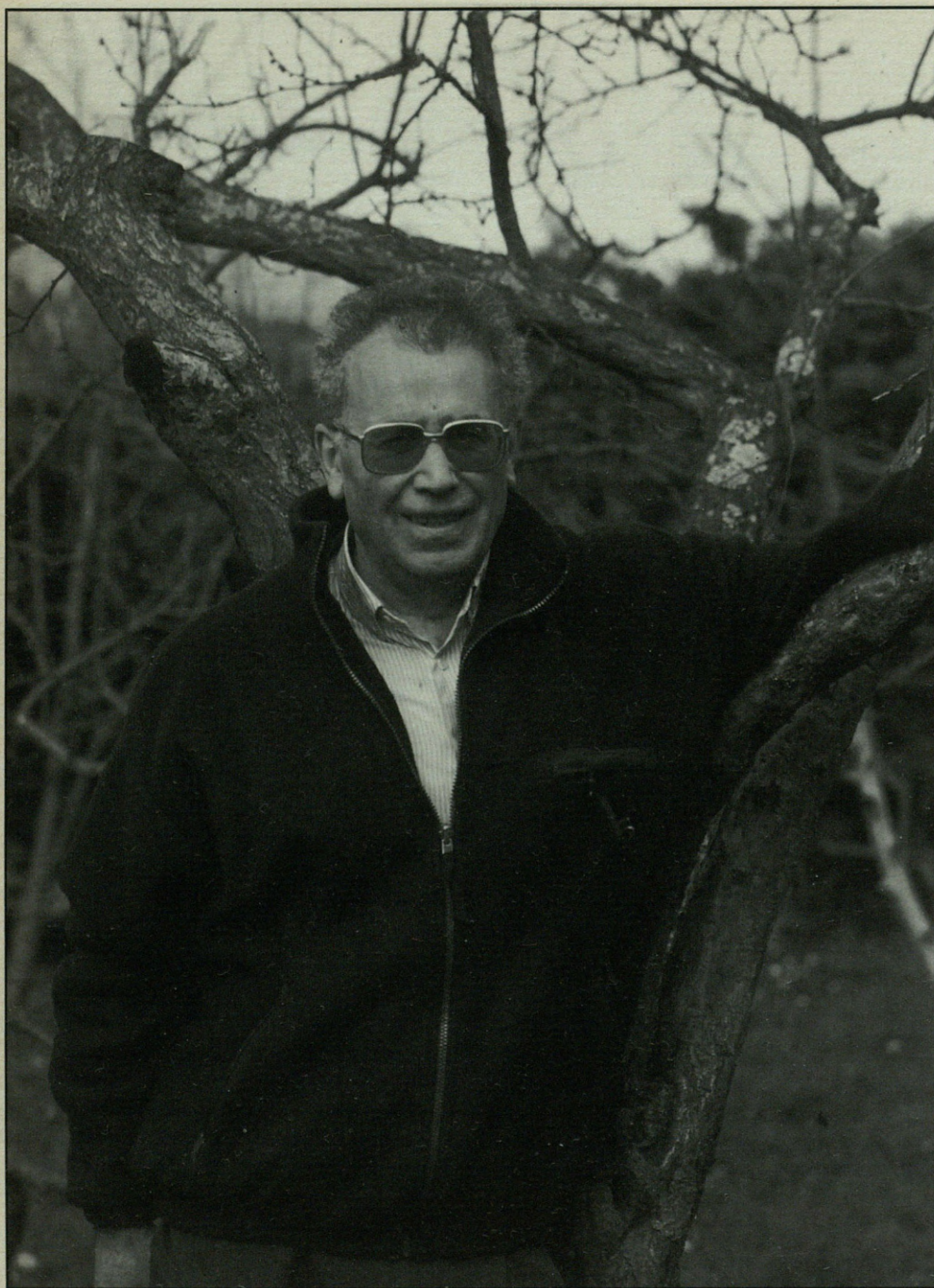
«AEK eta herri mugimendu hori desagertarazteko sortu zen HABE»

egiten den bitartean etorriko direla halako laguntzak; presiorik egin ezik, akabo! Ez pentsatu beti etorriko direnik, borondate hutsez.

Mari Karmen Garmendiak balako kontsentsu-irudia ekarri du euskaltzaleen artera.

Mari Karmen Garmendia txikitatik ezagutzen dut, aspaldion ez, ordea. Zein alderditakoa den izan behar da kontuan. Hor segituko badu, haren politika bete

«PSOE, GAL, berdin da' eta 'PSOE hiltzaile, PNV laguntzaile' esloganak labur geratu dira. PSOE txarragoa da GAL guztiak baino eta PNVk Ertzaintza preparatzen du jendea hiltzeko». (Arg: A. Elozegi).

«Demokraziak ez zion erantzun Euskal Herriari eta engainatzen saiatu zen Autonomien Estatuaren bitartez. Eta borrokak jarraitu zuen». (Argazkia: Alberto Eloseggi).

beharko du. Eta alderdiak kirten jokatzeko eskatzen badio, edo kirten jokatu edo aldegin, ez zaio beste bide-rik geratuko.

Euskal Elizaren gairajoz, ez da Euskal Elizarik egin. Aspaldiko eskari bori bete gabe da oraindik.

Ez dute ezer egin alde horretatik, behe mailetan ba-

tasunaren alde egin egiten bada ere. Gogorrena Setien da hor, nire irakasle izandakoa. Mandamenduen gaian, berak ezer baldin badaki, zazpigarren mandamenduaz daki, lapurreta kontuez. Bostgarrenaz, nire beste edo gutxiago daki.

Hala ere, lapurreta izanik hemen dagoen gauzarik inportanteena, bostgarrenaz

«Ezker Abertzalean luzarora ona izango da iritzi kritikoa agertzea»

bakarrik hitz egiten du. Industria guztia bota badute, ekonomi guztia apurtu badute, hori da hemen gertatu den garrantzitsuena, baina hilak bezain mutu geratzen da, isil-isilik. Menperatzen duen gaiaz hain isilik, eta ez dakienaz hainbeste hitz egiten?

Euskal Herriaren suntsipen edo eraispen baurik planifikatua dela uste duzu?

Beste arlo batzuetan, GAL eta halakoetan, planifikazioa egon dagoenez gero, zertan ez pentsatu honetan ere badela? Badaezpada ere, hemen ezarri beharrekoak beste nonbaiten ezartzea, kasurik txarrean ere ez galtzeko, hori oso logiko ikusten dut nik planifikaturik izatea.

Lehen dotrina politikoa eta dotrina ekonomikoa batu egiten ziren, esanez Euskal Herria askea izango zela beste ekonomia-mota batekin. Orain abaztuta-edo dugu bori?

Egoera dagoen moduan, halakorik egin nahi izanez gero ito egiten zaituzte. Pentsa ezazu orain arte gure kontra egin duten guztia -agiriko gerra, gerra zikina, industriaren eraispena, eta guzti hori-; hortaz bada, hori guztia egiteko gai izan badira, pentsa ezazu zer ez luketen egingo gure ekonomia beste bide batzuetarantz zabaltzera joko bage-nu.

EDORTA JIMENEZ

EUSKAL NAZIONALISMOA
ULERTZEKOEZINBESTEKO
LIBURUAK.
JADANIK ZURE LIBURUDENDAN

INDEPENDENTZIA

1936KO AUKERA GALDUA

Alizia Stürtze/Pelai Pagès i Blanch

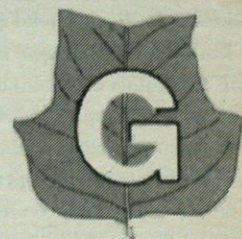

NAZIONALISMOA ETA BESTE IDEOLOGIA GARAIKIDE

Francisco Letamendia ("Ortzi")

GEROA
AUSNARTZEN

NAZIONALISMOA
GARATZEN

GAIK ARGITALDARIA

Onarpena bai, baina dirurik ez

KORRIKA giroan dagoeneko, albis-te gordin samarra gertatu da AEK eta Eusko Jaurlaritzaren arteko elkarrizketak karakola baino motelago doa-zela eta hainbat puntutan ez aurrera ez atzera daudela jakitea. Pentsatzekoa zen akordioan sinatu zirenak mami-tzea, adostasun zehatzetarako zelaia berdintzea, ez zela Kodrok golak sar-tzea bezain erraza gertatuko, eta nor-malizazioa erdiesteko prozesua gora-beheraz emango zela. Geldiunean da-go orain, irakaskuntzaren kostuak eta normalizaziorako epeak adostu ezi-nik.

Berandu baino lehen posizioak hurbilduko direlakoan mintzatu dira bi aldeak hala ere, eta ez litzateke berri txarra izango, Korrikaren izpirituari eta abiadurari jarraikiz, akordioaren lekukoari bidea zabaldu eta adminis-trazio eta herri erakundeko ordezkariak eskutik helduta agertuko balira.

Korrika arituko diren milaka jenderen izerdiari halako esfortzua gehituz ge-ro, euskalduntze eta alfabetatzeak aurrerapausoa mardula emango luke.

EUSKALTZAINDIA onura publi-koko elkarte izendatu du Frantziak. Estatu Kontseiluak oniritzia eman eta Charles Pascua Barne ministroak sina-tu du dekretoa. Askok kostata baina, azkenik luzatu du bedekazioa go-bernu frantziarrak. Lehen pauso ga-rantzizkotzat jo du Jean Haritxelha-rrek gertaera; ez du ordea, kanpai hots handirik atera nahi izan, atearen zirri-kitutik sartzen den argi izpiaren antze-ra, gertaera honek euskararen mundu-ra ekar dezakeen argiaz pozik, baina bazter hauek, oraindik ere, ilun-ilunak jarraitzen dutela ahaztu gabe. Neu-rrian, beraz.

Euskararen zaindariari bere papera eta zeregina onartzetik haratago, izen-dapen honek Frantziak hizkuntzare-kiko erakutsi ohi duen jarrera zerbai-tetan aldatzen al du? Nahi bai aldatuko balitz, eta Akademiaren estatusa onar-tu duen bezala, jarraian euskararen estatus bat gauzatzeko gai izango ba-litz. Ezin dugu ahaztu ordea, Europako

Euskaltzaindiaren zeregina aitortzeaz gain, Frantziak euskararekiko erakusten duen jarrera ezertan ukitu al dezake dekretu bidez emandako izendapen honek?

EUSKAL Herriko Musika Banden Federazioa osatu da, 42 talderen parte hartzeaz. Hainbat helburu aitatu dituzte: «Gipuzkoa» deitu diskoa grabatzea, taldeen artean esperientziak trukatzeko, aurrera begira Ipar Euskal Herrikoiei ere ateak zabaltzea eta Irungo banda Bordeleko Nazioarteko Ferian izan dadin bideratzea, bertan Luis Marianori eskainiko dioten omenaldian parte hartzeko. Banden errealtatea plazaren erdira ateratzeko prest du batuta: Federazioaren martxa hastera doa. (A: Leire Arzuaga).

hizkuntza gutxituen karta sinatzeari bizkar eman dion edo Toubon legea kaleratzeko gai izan den frantziar gobernuak erakusten duen axolagabekeria. Axolagaberia honi aurre egin eta normalizazioaren aldeko neurrietan eragiteko lekua eta estatusa irabazi ditu Euskaltzaindiak, eta leku horretatik zabal dezakeen jokoari erreparatu beharko diogu, aurrerantzean.

Onarpenarekin batera, Herri Kontuen Euskal Auzitegia eta Nafarroako Kontu Ganbararen txosten banaren berri heldu zaio Jean Haritxelharren taldeari, non finantzaketa bideratzeko, defizita eragozteko eta aurrekontua orekatzeko instituzio publikoek Akademiarekin duten konpromezua bere gain har dezan eskatzen dioten. Erakundeok salatu dutenez, lan akademikoa eta gestio lana ez dira behar bezala bereizten, eta ikerketetan adierazitakoaren arabera 46 milioi pezetako (1,8 milioi libera inguru) zuloa egin zuen Euskaltzaindiak 1986an.

Aurpegi ilunez erantzun die halakoei euskaltzainburuak, jasotzen dituzten diru urriekin (1993an 204 milioi pezetako jaso zituen guztira) bestelako funtzionamendurik ez zaiela posible aldarrikatuz. Onarpen eta ezagutza ofizialak onak izango dira noski, sostengu ekonomiko sendorik ezean ordea, baldintza zailetan eta erren lan egitera kondenaturik dago Euskaltzaindia. Euskaltzainek musu truke jarduten dute, nahiz eta oso zentzuzkoa ez dirudien egiten den lan hori (zenbaiten kasuan handia) diruz sariatua ez izatea. Arrazoiak begibistakoa da: ez dago dirurik.

Euskal Herriko Atlas Linguistikoa eta Euskal Hiztegi Orokorra burutzeko (hauek dira gastu nabarmenenak) adibidez, dituzten diruak ez direla nahikoa jakitea ordea, kezkatzen hasteko modukoa da. Hainbestetan kritikaturako berandu ibiltzearena eta, datu hauek eskuetan, kronikoa bihur daitetekeela kontuan harturik. «*Maitiak galde egin zautan lanik banuenez...*», baina dirurik ez.

J.J. PETRIKORENA

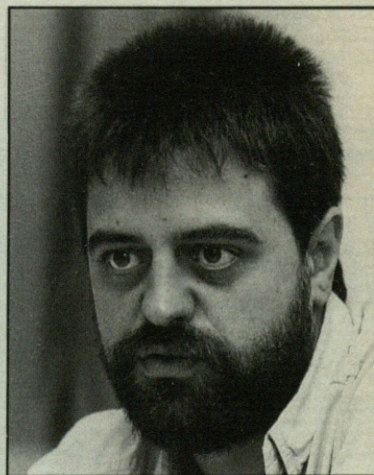
MINTZOAK MINTZO

Jalgi gaitezen plazara

EUSKARAREN sustatzea helburu duen hainbat herri ekimen agertzen ari da Euskal Herri osoan zehar, euskalgintzak anitz erara jokatu behar baitu. Euskaldun eta euskaltzale askorengan, aldiz, etsipen puntu oso arriskutsua agertzen ari da. Lan etengabe eta, aportazio xume askoren gehiketan, erraldoi horren etekina iraupen erabat mugatuko fruitua baita eta nahikoa da ez dakit zein sindikatutako arduradun baten adierazpenak, erdaldunek jasan behar omen duten us-tezko diskriminazioa salatuz, gizarte osoa aztoratzeko eta urte osoan zehar ereindako haziaren erneltze ahalmena indargabetzeko.

GIZARTEKO mediatiko batetan komunikabideen eraginaz piztu daitekeen asaldatze sozial errez horrek indargabetzen du hainbat euskaltzale jator eta saiaturen ahalegina. Boterearen arloan, arlo politikoan, eguneroko praktikan hautu politiko zehatz bat baino ez da egungo normalidadea, erabat eznormal beharko lukeen egoera arrunt eta ohizkoa, pikotan jartzen ahalegintzen.

Erruak euskaltzaleen artean banatzearen arriskua piz dezake frustrazio horrek. Boteretik herri ekimenei inposatu zaien «alde zaurerikoa zentsura» mekanismo oso sotil baina erabat eraginkorra da norberaren iharduera gatazka politikoarekin identifikatua izango denaren mehatxu ezkutua. Horrek indar dextente lapurtu dio herri ekimen askori. Horietako batzu erabat irenstera ere lortu egin du boterean dagoenak. Arriskua jadanik errealitatea bilakatu dela esan dezakegu, ARGIAN agertutako hausnarketa kritiko batek eragindako erreakzioei begiraturik.

XABIER ALEGRIA

EUSKALDUN euskaltzaleek erakutsi diguten GU jokatzaren gaitasuna, elkarlanaren perspektiba askoz ere eraginkor eta sozialagoan barneratuaz, egungo hainbat ahalegin indargabeturik gerta ez daitezen lortzeak euskaldunen ekimen guztien lehentasuna behar du izan. Ekimen horiei erantsten diegun kualifikazioaren gainetik. Norberarenari herri izendatzeak ez baitu definizioz beste ekimen politikoan ari den euskaltzale baten sinesgarritasun edo zilegitasuna kolokan jartzen.

Jalgi gaitezen, bada, plazara, euskararen aldeko sustatze praktiko horretan zein euskarak behar dituen gutxienezko tresna politiko eta legalak aldarrikatzen ari garen guztiok. Eskubidearen legean oinarritzen denaren arrazoiaren indarrez, jalgi gaitezen plazara, «res publica» jokatzeko den plaza zail eta korapilotsura, bertan eragin behar dugunaren ziurtasun tinko bezain zuhurraz.

TXUTXU - MUTXUKA

BORDAXURI ETA XIRRISTI MIRRISTI TALDEEK OBRA BANA

IPARRALDEKO antzerkigintza-geldiune larrian ezagutu dugu azken al-dian, baina gure iturriek adierazi digutenez, hainbat obra prestatu eta taularatuko dira aurren, antzeztaldeak aurrera doazen seinale garbia erakutsiz. Izan ere, Bordaxuri taldea (besteak beste, Txomin Hegi Euskal Kultur Erakundeko arduradunak parte hartzen du bertan) lehen entse-guetan hasia da, eta datorren azaroan edo, estreinatu dezake bere lana. Xirristi Mirristik, aurretik, irailean, erakutsiko du jendaurrean Pantzo Irigaraik idatzitako testua. Kasu honetan Olatz Beobide aukeratu dute zuzendari lanak bete ditzan.

NOR - NORI - NOR K

JUAN ARRIOLA

Markinan jaio eta Madrilén bizi den linguistaren zuzendaritzapean «El Mundo del Pais Vasco» egunkariak kaleratu berri duen erdaratik euskararako hiztegiari erreparuz begiratu diote hainbatek. Jakin izan dugunez, Luis Villasanteri eskaini zioten hitzaurrea egitea, baina honek ezezkoa eman zion Juan Arriolaren taldeari. Azkenik Jean Haritxelharrek bete du zeregin hori ●

KEPA JUNKERARI

oso gustukoa zaio hainbat saltsatan aritzea, batetik eta bestetik probatzea. Celtas Cortos taldeko kantariari bere lehen bakarkako diskoaren prestaketan lagundu dio. IZren Amasako baserri-estudioan grabatuko da eta disketxeko Kaki Arkarazok jardungo du produktore lanetan. Nahasketak bestalde, Londresen egingo dituzte. Wea multinazionalak kaleratuko du lana ●

MIKEL LABOAK

omenaldia jasoko du aurtengo Korrikan. Karia honetara bere bizitzari buruz hainbat aipamen dakartzan liburua kaleratu du AEK-k. Pello Urzelai kazetariak osatu du biografia, Jose Luis Zumeta margolariak ilustratu du, eta iritzi sorta bat dakar: Xabier Lete, Jose Antonio Arze, Joseba Sarrionaindia, Xabier Montoia, Manuel Maria, Raimon, Itxaro Borda eta Bernardo Atxagarenak dira artikulua ●

TELAK

■ EUSKARA
SUSTATZEKO
FUNDAZIOA

EUSKAL Herrian eta kanpora begira munduan zehar euskara sustatzea xede nagusizat harturik sortu da Kulturaren Aldeko Euskal Fundazioa, kultura eta enpresa munduko jendeak bultzaturik. Juan Zelaia, Cegasaren jabea da, hain zuzen ere, ekimen honetako lehendakaria. Hizkuntz industriari kozk egiteko osatu den Klaudio Harluxet Fundaziooko partaide ere bada Juan Zelaia. Otsailaren 6an abiatu zen, ofizialki bederen, saioa, eta ekinbideaz aipatutakoaren arabera, «gure helburuei lotutako ekitaldiak bultzatu, egin, antolatu, lagundu eta finantziatuko dira. Mari Karmen Garmendia, EAEko Kultura sailburua, sustatzaile gisa aritu da sorrera bertatik, eta hainbat harreman landu ditu, iazko abenduan Txile eta Argentinara egindako bidaiak adierazten dutenez. Hango kultur taldeekin eta euskal etxeetako ordezkariekin mintzatu eta Fundazioaren berri eman zien Mari Karmen Garmendiak. Berarekin batera, Juan Zelaia, Joseba In-txausti, orain artean Eusenorren aritu dena, eta Juan Ramon Gebara abokatuak osatu zuten ordezkari-tza. Kultura sailburuak behin eta birritan errepikatu izan du aurrera eraman nahi dituen ardatz nagusien artean itsasoz bestaldeko euskal komunitateekin harreman zuzenak landu eta egon dauden loturak estutzea dela bere xedea, eta horretarako bitartekoa gerta daiteke erakunde jaio berria. Pertsona fisikoez osatua dago eta patronatu baten bidez hartuko dira erabakiak.

Joseba Etxarrik «Euskaldunen Amerika» liburua argitaratuko du Elkarrekin

«Gu bezain euskaldunak dira kultura eta sentimenduetan»

Donostiarrak, 32 urte, kazetaria, duela zortzi urte Amerikara oporretara joan eta bertako euskaldunen munduarekin topo egin zuen. Tarte honetan sakondu dituen harremanetatik eta jasotako testigantzetatik liburua osatu du.

Zer dela eta Ameriketako euskaldunekiko arreta bori?

1987an opor-bidaia egin nuen Ameriketara, New Yorkera. Hainbat harremanen bidez, bertan sorturiko euskal amerikarrak aurkitu nituen, erabateko amerikarrak izan baina nirekin harremanak euskaraz zituztenak. Oso berezia izan zen niretzat esperientzia hau.

«Euskaldunak eta amerikar sutsuak dira». (A: Alberto Elozegi).

Berauen bidez euskal etxeak ezagutu eta elkarriketa batzuk argitaratu nituen.

Hurrengo urtean berriro joatea erabaki nuen, New York eta Floridatik hasirik, baina beste kostaldera ere

joanez. Idaho, Kalifornia eta Nevadako euskaldunak ezagutu nituen.

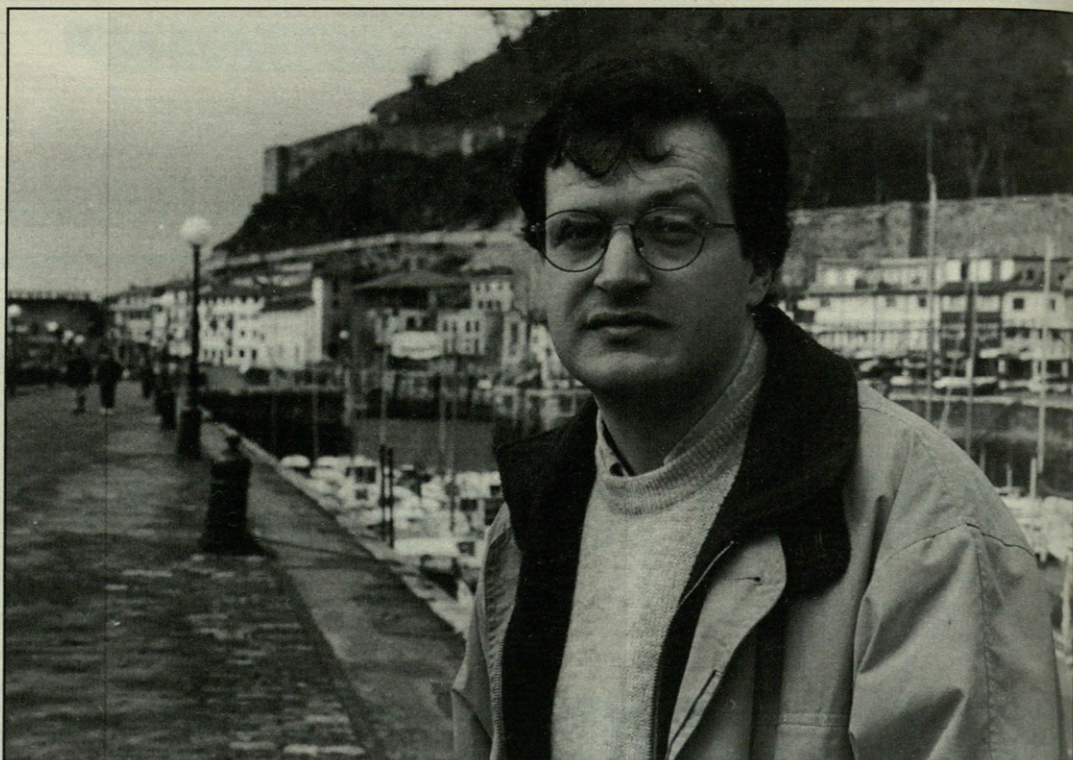
Bidai-liburu moduan aurkeztu duzu lan hau.

Horixe da erabili dudana haria, mundu hori aurkezteko. Nire bidaia da, New Yorketik hasi eta Kaliforniaraino. Liburuan aurkeztzen den gaia Amerika bera da, amerikarra eta euskalduna izatearen bizimodua. Ez da kontakizun nobelatua, 1992an Euskadi Irratiko saioa egiteko buruturiko bidaia honetan oinarritzen da, amerikar euskaldunak biltzen diren gune nagusiak aurkeztuz. Pertsonaiak ere errealak dira. Bidaiaren nondik norakoa aipatzeaz gain, neure inpresioak eta sentimenduak ere agertzen dira. Azkenik, bertan eginiko hainbat elkarrizketa ere liburura ekarri ditut. Han ere liburuak zabalkundea izateko asmoa dugu.

Zein jende-mota aurkitu duzu?

Bertako euskaldunei, euren kulturari eta historiari buruzko datuak ematerik zutenei egin nizkien, batez ere,

«Adibide moduan,
Patxi Ormaetxeak
Bermeoko
pilotariak Tanpako
euskal etxea
beretzat Euskal
Herria dela
adierazi digu». (A:
Alberto Elozegi).

elkarriketak. Oso desberdinak dira EEBBetako mutur bat eta besteko amerikarren eta euskaldunen esperientziak, historia eta ohiturak. Lekuan lekuko euskaldunen ezaugarriak, beraz, errealtate horren isla dira.

Aipa itzazu esperientzia boriek.

New Yorken dago euskal etxerik zaharrena, 1913an eraikia. Euskal kolonia zaharra da -batez ere bizkaitarrek osatzen dute-, eta gune horren inguruan bilizen dira.

Floridan, pilotarien mundua dela eta, hiru euskal etxe aurki litezke, bi Miamin eta bat Tanpan. Kalifornian, berriaz, euskal etxe ugari eta jarduera zabalena topatu dut; Los Angelesetik hurbil Txino herriko bazter-azuetan bezala, Beverly Hillsen, artisten artean ere aurki daitezke euskaldunak. Amerika berria deskubritzen dugu horrela, ez bakarrik filemetakoa.

Haran zabalean, bidaiak Fresno, eta Los Bañosetik San Franciscora eramaten gaitu.

Beste mota bateko bizitza, europarragoa agian, aurkituko dugu han; eta bertan EEBBetako euskal etxerik nagusia, orain hamar urte egina. Hortik Nevadara, Renora batez ere, unibertsitateko giroa ezagutzeko parada izanik. Bidaia Oregonen eta Idahon amaitzen da, Boise hiriburuan.

Politikari ugari elkarriketatzen ditugu ibilbide honetan, Washingtonen Laxalt adibidez.

Material zabala bildu duzu, beraz.

Hasieran irratsaio itxura eman nahi nion, eta horre-

tarako ere erabili dut, baina aukera ederra zen informazio hori guztia liburu batean bildu eta amerikar euskaldunei bezala, Euskal Herrian ere aurkezteko.

Baina oraindik ere bada zer ezagutu eta zer aurkeztua. Liburuak harrera ona badu, agian informazio gehiago bilatzen saiatuko naiz. **Zein jatorri dute topatu dituzun euskaldunek?**

Ipar Ameriketan batez ere Iparraldekoak aurkitu ditut, Nafarroa Beherekoak bereziki; mendebaldean, bestalde, bizkaitar ugari daude. Euskal etorkina bertara heltzean, herriko edo inguruko jendea bilatu du laguntza jaso ahal izateko. Hainbat gipuzkoar Kaliforniara orain

140 urte iritsi ziren, Estatua bera sortu zenean alegia, eta eragin handia izan zuten estatua haren eraikuntzan. Elkarriketatu batzuk bigarren eta hirugarren belaunaldiak dira; baina iritsi berriak ere bai.

Euskaraz egin abal izan dituzu elkarriketak.

Bat edo beste izan ezik, denak euskara hutsean burutu dira, eta liburuan ingelesezkoa itzulirik ematen dut. Euskalduntzat dute euren burua eta horixe da frogarik onena. Euskal kulturaren ikuspegi berezia dute, osagai batzuk bere egin eta belaunaldiz belaunaldi gorde egin dituzte. Beren euskalduntasuna horien bidez harilkatzen dute: dantzak, hizkuntza, pilota, ohiturak, euskal festak, bazkariak... Amerikar sutsuak dira, baina euskalduntasunarekin uztartzen dute.

Euskal komunitateak zein pisu du kultura eta politika munduan?

«Oso desberdinak dira EEBBetako mutur bat eta besteko euskaldunen esperientziak, historia eta ohiturak. Lekuan lekuko euskaldunen ezaugarriak, beraz, errealtate horren isla dira»

Eremu batzuetan pisu handia du, herri eta estatuen arabera. Aspaldidanoak badira, artzaintzari utzi eta hirietan bizi dira, erabat integraturik eta gizartearen arlo guztietara hedatuz; horietatik asko prestigiodunak dira oro har. Nahiz eta euskal komunitatea beste herrietakoak baino askoz ere txikiagoa den -adibide moduan irlandarrak, milioika; euskaldunak ehun mila baino gehiago ez dira izango-, oihartzun oso handia dute eguneroko bizimoduan.

Hainbat jende ezagun ekarri duzu liburuan.

Apezpikuak, nekazari-entresariak, politikariak, abokatuak, pilotariak... gazte jendea eta abar luze bat aurki liteke elkarrizketagai.

Zein da euskal etxeen garrantzia?

Euskalduntasunak irauteko beharrezkoa da biltoki bat, jarduera zabala antolatu eta harremanak gordetzeko. Lekuaren arabera oso desberdina da bakoitzaren garrantzia. Adibide moduan, Patxi Ormaetxea pilotari bermeotarrak, Tanpako euskal etxea beretzat Euskal Herria dela adierazi digu, haurrei sorlekua nolakoa den erakusteko eta bertan sortuei ere erakusten baitie gure izaeraren ikuspegia.

Euskal Herriko egungo errealitatea jarraitzen al dute?

Oso gutxi dute horretarako interesik. Fenomeno berezia eman da, hots, Euskal Herriko ohiturak hara eramanez eta amerikartu egin dituzte, erreferentzia euskalduna dute baina bertan sakontzen dituzte; osagai amerikarrak ere badituzten moldeak bizi dituzte bertan, euskal kulturaren bertsio berezia egin

«Beverly Hillsen, artisten artean, badira hainbat euskaldun. Amerika berria aurkitzen dugu hala, ez bakarrik filmeetako». (A. A. Elozegi).

dute. Gauza bera gertatzen da sukaldaritzarekin: hirurogei euskal jatetxe egongo dira, baina hango lehen-gaiekin egin dituzte hemengo errezetak.

Noiz arte eutsi diezaieket euskal sustraiei?

Liburuaren plantementua baikorra da. Konstatazioa egiten da, hitza protagonistei emanez baina ez da

etorkizuneko asmakizunetan sartzen.

Gernikako arbola sinbolo moduan hartzen da, kimuak fruitua eman eta hango hai-zeak indartu egin baitu euskal sena. Baina noiz arteko apusturik ez dut egin nahi. Izan ere, egoera berean dau-de atzerriko beste komunitateak.

Prozesu luzea izan da. Euskal artzainak joan eta bizitzeko hotelak eraiki ziren; ondoren, biltzeko lekuak etorri ziren, klubak. Handik jatetxeak sortu eta euskal etxeak antolatu ziren euskalduntasunari eusteko. Kultura da gaur egun interesa sortzen duena, ohitura hutsetara mugatu gabe.

Zer dela eta izan du balako gorakada euskal amerikarrekiko interesak gure artean?

Fenomeno oso berezia izan da, eta ikuspegi berriak irekitzen dizkigu. Fenomeno honetan bada konparaziorako biderik, eta bertan bizi duten euskalduntasuna benetan azpimarragarria da, azterketa sakona mereziko lukeena. Ameriketako anitzek erabateko euskaldun agertzen dute euren burua eta ez da inolako zalantzarik gu bezain euskaldunak direla, kultura eta sentimendu mailan.

**RITXI LIZARTZA
J.J. PETRIKORENA**

«Euskal Herriko ohiturak hara eramanez eta amerikartu egin dituztela ikus daiteke»

Maila altua aurtengo Nafarroako Haur Kantari Txapelketan

Banaka, binaka eta taldeka, badatoz aingerutxoak kantari

Martxoaren 11n hasiko da Nafarroako Haur Kantari Txapelketa. 20 ikastetxeren ordezkari gisa, guztira 300 bat haurrek parte hartuko dute, banaka, binaka, eta taldeka, herritar erara kantu zahar eta berriak abestuz. Partaidetza jaitsi den arren, maila altua izango dela ziurtatu digute.

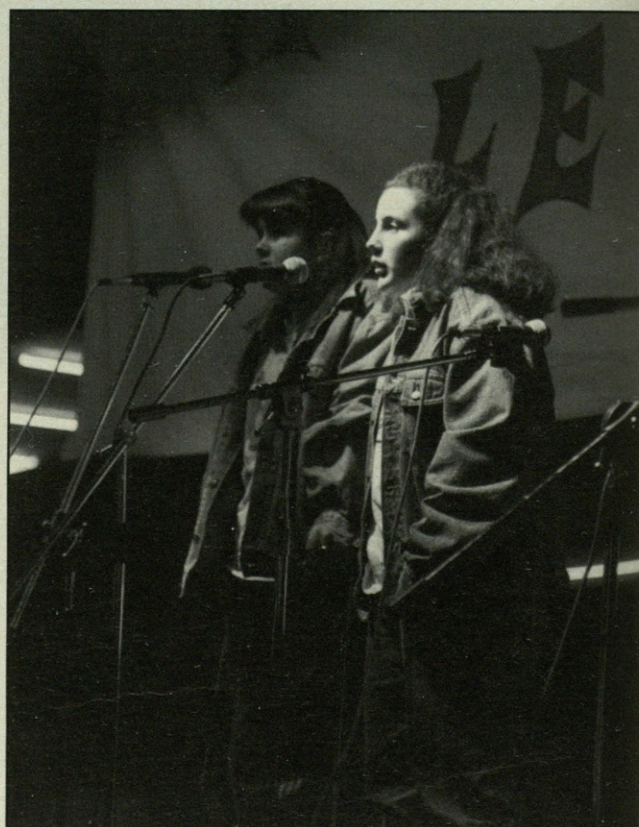
EUSKAL Kantuzaleen Elkartearen deialdiari jarraituz, bi urtetik behin biltzen dira Nafarroako aingerutxoak banaka, binaka nahiz taldeka, abesten hoberenak direla erakusteko asmotan. 1995eko Haur Kantari Txapelketaren edizio berri honetan bi kanporaketa izanen dira, martxoak 11n Iruñean eta 25ean Donezteben. Saio nagusia, berriz, apirilaren 9an Iruñeko Gaiarre antzokian izango da.

Egun batzuk besterik ez zaizkie geratzen hurrei azken entseiuak burutzeko eta motorrak prestatzeko; izan ere, datorren astean abiatuko baita Haur Kantari Txapelketaren edizio berri hau. Guztira ia 300 haurren aho-

tsak entzun ahal izanen ditugu aurren. Euskal Kantuzaleen Elkarteko Nafarroako ordezkari den Andoni Sagastibeltzak adierazi digunez, partaidetza jaitsi egin da.

Kaporaketa bat gutxiago

«GEHIENTSUENAK taldeka edo binaka aurkeztuko dira; bakarlari gutxiago aurkeztuko da berriro ere. Badirudi, beraz, bi kategoria hauek indartzen ari direla. Jaitsierak baditu zenbait arrazoi, hauen artean denbora eskasia, musikairakasle gutxi dagoela, eta motibazio falta. Maila altua espero dugu, hala ere», dio Andoni Sagastibeltzak.

Kantu zaletasuna mendiadetik zabaltzen ari dela esan digute.

Partehartzaileen jaitsierak kanporaketak baldintzatu ditu. Hasiera batean hiru kanporaketa burutzea pentsatu bazen ere, azkenean bi

besterik ez dira egingen, Le-kunberrikoa bertan behera geratu baita. Gauzak horrela, lehenengo zita martxoaren 11n izanen da Iruñean

eta bigarren 25ean Donezteben. Azkenik, apirilaren 9ko Iruñeko saio nagusian, epaimahaiak erabakiko du Nafarroako irabazle nor suertatu den.

Iruñeko Salestarren aretoan izanen den lehengo kanporaketan Iruñerri, Lekunberri eta Larraun, Irurtzun, Sakana, Lizarra, Basaburua eta Ultzamako haurrak lehiatuko dira. Handik bi astera Bortziriak, Maierreka, Baztan, Leitza, Goizueta eta Tafallakoen txanda izanen da. Beraz, azken hauentzat motorrak berotzeko denbora gehixeago. «Mendialdetik dugu edizio honetan partaidetza nabarmenena. Baztandik gutxi etorriko dira, baina honetaz aparte, kantu zale-tasuna mendialdetik zabal-tzen ari dela esan daiteke, euskal eremutik, noski. Iruñerritik ere talde franko aurkeztuko da. Erriberatik, berriaz, eskas. Azkenaurreko

■ Gehientsuenak taldeka eta binaka aurkeztuko dira txapelketara.

edizioan buruz ikasitako kantuekin etorri ziren Erriberatik eta ez zen inongo arazorik egon», azaldu digu Andoni Sagastibeltzak.

Edozein eskola-ikastola-ko OHoko ikasleek parte har dezake lehiaketan, bai-na ez eskolaurrekoek. Euskaraz kantatzea eskatuko

zaie, banaka, binaka edo taldeka. Taularaketa nola-koa den galdetu diogu Nafarroako ordezkariari: «Musikariekin batera aurkez-dezakete beraien saioa haur-rek. Hauek ez dira, ordea, partehartzaile bezala ikus-ten. Musikariak erabiltzea oso komenigarria iruditzen zaigu, haurrek doinua gal ez dezaten. Gutxi dira a cappella abestera ausartzen direnak. Gebienek musika-ren laguntzaz abesten dute, beraz».

Andoni Sagastibeltza: «Musika-irakasle eta zaletuak murriztuz doaz»

Zergatik jaitsi da aurt-en partaidetza?

Badira arrazoi ezberdinak. Alde batetik, motibazio falta nabari da. Orain arte musika-irakasle eta zaleengana jo dugu, baina hauek murriztuz doaz. Ikastetxe batzuetan beste irakasleak prest dira deialdia jarraitu edo antolaketa lanetan laguntze-ko. Beraz, motibazio eta denbora falta aipatuko nituzke.

Nola egiten da aukeraketa ikastetxe bakoitzean? Zer irizpide baliatzen dira?

Ikastetxe bakoitzak bere eredua du. Sistema ezberdinak badaude, beraz. Batzuetan musika-irakasleak egiten du aukeraketa, besteetan zozketa erabiltzen da. Goizuetan, adibidez,

musika-eskolan erabaki-tzen da ordezkaria nor izanen den.

Zer gertatzen da Hel-duen Kantu Txapelke-tarekin?

Maiztasun finkorik ez da-go helduen txapelketa antolatze-ko orduan, gutxi-gorabehera lau urtetik behin antolatzen da. Beti ere talde bat ados jartzen bada. Duela urte batzu el-kartu ziren Xorroxin eta Zaldiko Maldikoko zaletu batzuk eta ideia aurrera eramatea erabaki zuten. Baina ez dago oraingoz maiztasunik.

Kategorietan nobedadea

AURTENGO edizioan berri-tasun txikia dago. Bi kate-goriak zabaldu egin dira: txikiena 5. mailara arte eta gaztetxoek kategoria 15 ur-tera arte. Ondorioz, BBBko lehenengo mailakoak Kantu Txapelketa honetan sar dai-tezke. Nafarroako 20 ikas-tetxetako haurrak bilduko dira aurtengo lehiaketan, zentro bakoitzetik gehienez

A cappella abesten
ausartzen direnak
gutxi direla
adierazi digu Joxan
Sagastibeltzak,
gehienez musikaz
lagundurik egiten
dutela saioa.

4 ordezkari aurkeztuko direla. Kantu zahar eta berriak eraman daitezke txapelketara, baina beti ere herritar eran abestuko dira, ez goimailako polifoniaz. Antolatzailerik ezarritako baldintza da azken hau, argudiatu digutenez koro eta koralek

beste txapelketa bereziak baitituzte.

Saio nagusian erabakiko da nor izanen den Nafarroako ordezkaria Gernikan egingo den Euskal Herriko saio nagusian. Baina aurretik bi kanporaketetan eta apirilean hasierako Iruñeko

saio nagusian hoberenak direla azaldu beharko dute aingerutxoek.

Mikel Juaniz, La Pamplo-nesa bandako kidea, Fermin Iriarte, San Fermin ikastolako zuzendaria eta Koldo Pastor konpositoreak osatuko dute epaimahaiak, eta Gernikara joanen diren hiru ordezkari aukeratuko dituzte. Entzuleek ere izango dute zereginik txapelketan, orain artean legez entzule pasiboa izateari utziko eta laugarren ordezkaria nor den erabakiko baitute. Ho-

netaz gain sariak ere banatuko dira, kategoria bakoitzeko lehenengo biei, hain zuzen ere.

Epaimahaiak erabakia hartzeko orduan, doinua, hitzak, ahotsa, trebetasuna, interpretazioa eta kantuararen ekarpena aintzat hartuko ditu, Sagastibeltzak esan digunez. Kantariek musikaren laguntza izan dezaketenez arren, beste ezeren gain kantua baloratuko dela azpimarratzen da.

IXIAR ROZAS

■ **Doinua, hitzak, ahotsa, trebetasuna, interpretazioa eta kantuararen ekarpena hartuko ditu aintzat, puntuatzeko orduan, hiru kideko epaimahaiak; entzuleek ordezkari bat aukeratuko dute**

Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon *biar* yako

IÑIGO ARANBARRIren nobela, SUSA literatur argitaletxeak plazaratu berria

Donostiako Udaleko Kultur Patronatoak zinemari buruzko hiruhilabetekaria kaleratu du

Zazpigarren artea euskaraz jarraitzeko jaioa: «Zazpiki»

Euskara Zine Aretoetara proiektua dela, Eremu Urriko Hizkuntzen Jaialdia... zinema alorrean euskara suspertzeko kezka zabaltzen ari dela antzeman daiteke. Donostiako Udaleko Kultur Patronatoak ere hainbat urrats eman ditu pantaila handian zinema-irudiak gureganatzeko asmoz: urteko programazioan euskarazko azpituludun filmeen aldeko apustua batetik, eta kaleratu berri duen «Zazpiki» aldizkaria bestetik.

«ZAZPIKI» izena du, hiru hilabetean behin, euskara hutsez, zinemaren gainean aritzeko jaio den aldizkariak. Donostiako Udaleko Kultur Patronatoaren sabeletik sortu da zazpigarren artearen seme txiki eta bihurria (hortik datorkio izena) eta duela bi urte euskara zinemagintzan suspertzeko abiatu zituzten iniziatiben inguruan ernaldutako hazia dugu.

Aldizkariaren haurdunaldia

GOAZEN baina, hariari heldu aurretik, haurdunaldiaren berri ematera. Izan ere, Kultur Patronatoak antolatzen dituen zikloetako filme gehienak jatorrizko bertsoan ematen dira, azpituluez lagundurik. Orain artean erdaraz bete izan dira pantaila azpiko lerroak, baina azken bi urteotan, tartean-tartean, euskarari lekutxo egin diote. Iaz, euskarazko bi ziklo egin zituzten Lugarizko Kultur Etxean, «Estatu Batuetako alderdi iluna» eta «Mutuak euskaraz».

Joserra Beloki eta Manu Narvaezek eman digute hiruhilabetekariaren berri. (A: Alberto Elosgi).

Zinema alorreko euskarazko lehen aldizkaria dugu, dohainik banatuko dena. (A: Alberto Elozegi).

deituak, eta honekin batera, Abenturazko Zinemaren as-
tean eta Wim Wendersen
zikloan filme bana euska-
razko azpitu-luek proiektatu
zituzten. «Zuzendari ale-
maniarrekin izugarrizko
arrakasta izan genuen.
Aurrera segitzea erabaki ge-
nuen, baina azpitu-luena
ez zela nabikoa eta beste
zerbaiti heltzea erabaki
zen, eta hortik sortu da al-
dizkaria», Manu Narvaez
Komunikazio arduradunak
esan digunez.

Baina ez da hortik baka-
rrik sortu. «Zazpiki»-k badu
anai zaharragorik, «Nosfera-
tu» aldizkaria, hasiera batean
erdaraz, erdaraz eta euska-
raz (testuak itzulitakoak zi-
ren) gero, eta zenbaki bera
bi liburukitan, bata euskaraz
eta erdaraz bestea, argitaratu
izan dena. Gurasoek ordea,
ibilera hari ezegokia iritzi eta
bi hizkuntzak irudi berean
nahastu, beharrean bakoitza
bere bidean jartzea eta bi-
tartekeo banaz hornitzea de-

liberatu dute. Honakoa be-
raz, ez da gau bateko beroal-
dian sortu, ezta bere izenak
antzekorik pentsatzeko au-
kera ematen duen arren,
zazpi hilabeteren buruan er-
ditu ere, prozesu eta entseiu
luzeagoen emaitza da.

Eztabaidarako plaza

DONOSTIATIK kanpora ere
ozen zabaldu den garrasia
entzun diogu «Zazpiki»-ri
jaiotzeko orduan. Zortzi
orrialde ditu, eta helburu
gisa urtean zehar Donostian
egiten den programazioaren
berri ematea bada ere, sa-
konago jo nahi dute: «Zine-
maren inguruan eztabai-
datzeko plaza izatea nahi
genuke eta honetaz idazten

*duen jende orok txoko bat
izan dezan»,* Joserra Beloki
Kultur Patronatoko euskara
arduradunak eta aldizkari-
ko koordinatzaileak zehaztu-
koaren arabera: «Maketaz
eta edukiz modernoa eta
erakargarria, euskaraz
irakurtzeko obitura handia
ez duenak kosk egiteko» mo-
dukua osatu dutela dio.

Ikus dezagun atalez-atal:
Koldo Izagirrek irekitzen
du, Renoir-i buruzko iritzi
artikulu batekin. Jarraian,
Alex de la Iglesiarekin «El dia
de la bestia» bere azken fil-
meari buruz egindako elka-
rri-keta dakar. Ikus-entzu-
nezkoen manipulazioa eta
distribuidore eta exhibido-
reei buruzko Andres Gostin
eta Anjel Lertxundiren go-

**«Gure programazioari zabalkundea
eman eta zinemagintzaz eztabaidatzeko
plaza izatea nahi genuke, eta honetaz
idazten duen orok txoko bat izan dezan»
JOSERRA BELOKI**

goetak datoz sei eta zazpi-
garren orrialdeetan, eta az-
kenekoan, «Zinekeriak» dei-
tu atalean, hainbat txutxu-
mutxu kontatzen dira. Jose-
rra Belokirekin batera Jose
Luis Rebordinosek jardungo
du koordinazio lanetan, eta
lehen aipaturiko artikulugile-
ez gain, Inazio Agirre eta
Imanol Galdos, Euskara
Patronatokoak biak, Jonse
Muñoz, orain artean azpiti-
tuluak euskarara itzuli di-
tuenak, Rosa Zufia, ETBko
kidea eta Donostiako Ba-
gera euskara taldea ari dira
kolaboratzaile gisa.

Lehen zenbakiaren hiru
mila ale kaleratu dituzte eta
300.000 pezeta (12.000 li-
bera) xahutu zeregin horre-
tan. Hiruhilabetekari hasi
da, eta aurtun, udako tartea
alde batera, hirutan inpru-
matuko dute. Jaioberria haz-
ten doan heinean, arropak
ere tamainakoak jantziko
dizkiotela aipatu digu Jose-
rra Belokik: «Ez da bokazioz
hiruhilabetekaria eta zortzi
orrialdekoa izango; jaso-
tzen duen oihartzunaren
arabera emango ditugu
aurrerapausoak», hots, au-
rretik oinez ikasi eta zutik
ondo ibiltzeko sasoia ere
iritsiko zaiolakoan.

Dohainik banatuko da eta
nahi duenak harpidedun
egiteko aukera izango du.
Bestalde, Patronatoko zen-
tro, antzoki, unibertsitate,
euskaltegi eta sarbiderik
izan dezakeen edozein le-
kutara zabalduko dute. Do-
nostiatik kanpora ere. Izan
ere, dagoeneko Nafarroatik
eta Iparraldetik deiak jaso
dituzte alea eskatuz. «Harpi-
detzari arreta berezia es-
kaini nahi diogu, azken
batean zinemaren alorrean
euskarazko kontuak intere-
satzen zaizkion jendeare-
kin datu base bat osatzen

Beloki: «Moderno eta erakargarria da 'Zazpiki'». (A. Elozegi).

hasteko modua baita. Zerbait antolatzen duzula, badakizu norengana jo zuzen», Manu Narvaezen ahotan entzun dugunez.

Euskara kalitateari loturik

JAIO besterik ez eta, «Zazpiki-k begiak alde askotara begira jarri ditu, beraz. Ez dute burua irudi gehiegitan ito nahi ordea, hots, hau guztia, bai aldizkaria, bai programazio iraunkorraren bitartez euskara pantaila handian txertatzeko ahalegina, ausardiaz baina abenturetan galdu gabe aurrera eramatea du helburu Kultur Patronatoak, Joserra Belokik dioen bezala. «Zinema-zaletasun handia dago Donostian eta inguruan, eta euskararentzat urrats sendoak ematen hasteko

egokia gerta daiteke egoera. Gure asmoa urteko programazio arruntean euskaraz beti kalitatezko zerbait pantailaratu eta aldizkariarekin batera, eskaintza sendotzen joatea da».

Kalitatea hitz handitan azpimarratu digu. Martxoaren 22an, kasu, Jean Renoirren lanen artean onenatarikoa, «Nana», euskarazko azpitituluekin eta Iñaki Salvadoren zuzeneko piano musikaz proiektatuko da Antzoki Zaharrean. Bidea ibiliz egingen dela dio Manu Narvaezek, pausoka pantailaratu behar dela euskara: «Ez gaitzezke goi instituzioek egin dezaketenari begira gera. Antzeko ekimen xumeetatik abiatu eta etorriko dira garai bobeak».

J.J. PETRIKORENA

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
DONOSTIA

MARTXOAK

10

ostirala

■ IRULEGI IRRATIAREN FESTA HAZPARNEN

IRULEGI Irratiaren festa egingo da, martxoaren 10ean, Hazparnen, rock musikaren harian eta **Xabaltx, Txakun eta Mister Saguak** taldeen partehartzeaz. Azken talde honek disko berria aurkeztuko du bertan.

MARTXOAK

11

larunbata

■ KORRIKA KULTURALA AZKEN TXANPAN

KORRIKA Kulturala azken astean sartu da. **Martxoaren 11n, Baldin Bada, Etsaiak, Pa-**

tagonia eta Beltzez taldeek kontzertua eskainiko dute Erratzuko frontoian, 23.00etan. **Martxoaren 12an** Arrasateko Amaia antzokian (19.00etan) **eta martxoaren 17an** Tolosako Leidor zineman (22.00etan) **Andoni Egaña eta Benito Lertxundi** izango dira ikusgai. Egun berean, Donostiako Trinidad enparantzan, **Deabruak Teilatueta, Etsaiak eta Urtzek** joko dute, 19.00etan. Eta bukatzeko, **martxoaren 18an**, aurtengo edizioak omendu duen **Mikel Laboa** Gasteizko Principal antzokian arituko da, 22.00etan. Aukera zabala beraz, batetik edo bestetik probatzeko.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

PINTURA ERAKUSKETA: «DUELA 30 URTE». ARTISTAK: ANDY WARHOL, EQUIPO CRONICA, PIERRE SOULAGES, ANTONI TAPIES, EDUARDO ARROYO, JAMES ROSENQUIST, ETA BESTE. DONOSTIAKO KOLDO MITXELENA KULTURUNEAN. APIRILAK 2 ARTE.

Berrikuntzaren gailurrak

Berlingo harresiaren eraiketa gertatu zen garaiko artea, ezeren gainetik, berrikuntzazkoa dugu. Orduko gizartearen izan ziren aldaketen antzera, artean ere XX. mende osoan zehar izan zen bilakaeran horren isla soma daiteke 1960-1970 hamarkada hartako artean. Irtenbide berrien bilaketak bultzatutako taldeak eta mugimenduak sortu ziren orduan, Parisen eta New York-en oraindik ere espresioan eta geometrian oinarritutako abstrakzioaren aldeko jarrera nagusi agertzen bazen ere.

Garai horretakoa diren bi artista multzo edo joeren lekukoa dugu Donostiako Koldo Mitxelena Kulturunean datorren apirilak 2 bitarte ikus daitekeen «Duela 30 urte» deitu duten erakusketa atzerabegirakoa: pop art-earen, errealismo berrian eta figurazio berrietan koka ditzakegun gizarte kontsumozalearen eta hiri handien adierazle dena, batetik, eta

baita lerroa, keinua, materia eta kolore ere aztertzea kezka nagusi duen espresionismo abstraktoaren eta Informalismoaren ideiei eusten diena, bestetik.

Besteak beste, Warhol-en kultura amerikarraren esterotipo bihurtuko ziren irudiak edota Hamilton-ek argazkiz osatutako collageak. Eduardo Arroyo-ren kolore lauez eta teknika narratiboa erabiliz egindako irudiak edota Richterren argazki-irudiak. Lucio Fontanak hautsitako eta zartatutako maindirez eraikitako espazioak edota Barnett Newman-en irudi geometrikoak. Soulages-en erreferentzia figuratiboak edota Tapies-ek errealtatearen ideia batean eraikitako obrak. Baita Txillidaren mugimendu lasaia eta neurtua adierazten duten lanak ere. Oraintsuko aldaketen adierazle gailurrak ditugu. Mende honen berrikuntzarenak.

PATXI SARRIEGI

MARTXOAK
15
asteazkena

■ EUSKAL HERRIAREN HISTORIAURREA

GOIHERRIKO Euskal Eskola Kultur Elkarteak «Tertuli giroan» izenburupeko hitzaldiak plaza-ratu ditu. Martxoaren 15ean, asteazkenean, **Euskal Herriaren historiaurrea izango dute aztergai Emeterio Sorazu eta Joxean Mujikak**, ikuspegi historiko eta kulturetik landuta. 19.30etan, Lazkaoko Udaletxean.

MARTXOAK
18
larunbata

■ SEASKAREN ALDE GAUPASA HENDAIAN

HENDAIKO ikastolak Seaskaren aldeko gaupasa antolatu du Beltzenia pilotalekuan, martxoaren 18an. **King Mafrundi, Urtz eta Aistrika taldeak** izango dira, besteak beste, giroa berotu eta jendea dantzan jarriko dutenak.

■ LA FURA DELS BAUS BELODROMOAN

LA Fura dels Baus konpainia katalanak Donostiako Belodromoan aurkeztuko du «**M.T.M.**» deituriko bere azken ikuskizuna, historia-rekiko ikuspegi basati eta kaotikoa erakusten duena. Martxoaren 18an eta 19an, 21.00etan.

■ GEOGRAFIA IKASTAROA BERGARAKO UNED-EN

URRUTIKO Hezkuntzarako Unibertsitateak Bergaran duen Zentru Elkartuaren Geografia eta Historia sailak, **Geografia, ingurunean eta lurralde-antolaketan baliatzen diren informazio sistemen aplikazioei buruzko ikastarorako deialdia** zabaldu du. Apirilaren 4tik uztailaren 6ra bitartean iraungo du, eta 20 ordu teoriko eta 88 ordu praktikoko beteko dira, astearte, ostegun eta larunbatez. Izen emateko epa martxoaren 31n amaituko da.

BERGARAKO Musika Eskolak iaz hamar urte bete zituela eta, «Miserableak» ikuskizuna taularatu zuen. Munduan zehar ibili den izen bereko musikalean oinarritua, bergarar askotxoren parte hartzeaz aurkeztu zuten obra Bergaran, frontoia gainezka zela eta ikusleen txalo zaparradaren erdian. Hainbat emanaldi egin zituzten 1994an, Eibar, Donostia, Legazpia, Arrasate eta Gasteizen, eta aurren, Iruñean erakutsi ondoren, agurra emateko ordua iritsi zaiela erabaki dute. Martxoaren 17, Arrasateko Amaia antzokian, 22.30etan eskeneratuko dute beraz, azkenekoz, guztira 57 antzezle eta musika taldeaz arrakasta osoz eman duten «Miserableak». Prologoa, bi ekitaldi eta epilogo baten bidez tajutu dute bergararrek Victor Hugok izkiriaturtako obra, eta argumentu nagusia hemeretzi abestiz jantzia dago. Ez da ez berehala ahaztuko ikuskizuna.

AUKERA
ZABALA!!

ARGITALPEN BERRIAK

"ZURE SENTIMENDUAK" BILDUMA

- INBIDITAN NAGO
- BILDURTUTA NAGO

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

L I B U R U A K

**ESKUBELTZ
TALDEAREN
ABENTURAK**

HANS JÜRGEN PRESS
ITZULPENA: PILAR
IPARRAGIRRE
ELKAR 132 or.

Gaztetxo talde baten, Eskubeltz taldearen abenturak kontatzen dira idazle alemaniarren liburu honetan. Harrapatu arte, detektibe

taldeak ez du gaizkilea bakan utziko.

Irakurlea ere detektibe bilakatzen da. Testuaz gain, idazleak berak eginiko marrazkiak ere irakurri behar dira. Orri bakoitzari bere marrazkia dagokio eta marrazki bakoitzean detektibetzan jarraitzeko behar den azterna bat dago erdi-ezkatuturik ●

**IKASTEN
LAGUNTZEKO
TEKNIKAK**

XABIER OLANO MENDIA
136 or.

12-16 urte bitarteko etapako irakasleentzako gida programatua dugu honakoa. Ikas Teknikako oinarritzko prozeduraz baliatuz, ikasgai jakin bat edo tutoria aprobetxatuz, eta gelako taldea di-

namizatuz, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako irakasleari, ikaslearen gaitasunak bideratzeko eredu garbi, tresna praktiko eta estrategia aplikagarriak proposatzen dizkio liburu honek.

Ikasketetan autonomo izaten erakutsi behar dio irakasleak ikasleari eta hemen dauzka honetarako zenbait oinarritzko teknika ●

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

**Laurogeita bost ale isilen zalaparta
aberatsa**

Egitura sinplea du «Jakin»-en azken aleak: 1994. urteko euskal kulturaren balantzea, hainbat adituk egina eta Torrealdaik berak eginiko 1993. urteko euskal liburugintzaren bilduma.

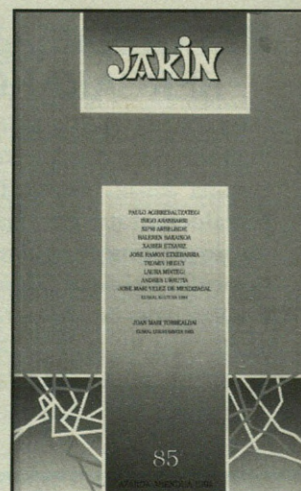
Euskal Herriko bazter guztietako adituak mintzatzen zaizkigu urtean zehar garrantzitsuak izan diren hainbat kultur gorabeheraz. Bakoitzak bere ikuspegitik, eta bere estiloan jorratuz lantzen dituen puntu zehatz horiek dira aldizkariari freskotasuna ematen diotenak eta irakurketa hausnarketarako bideratzeko modu aproposena. Xabier Etxanizek inurritegi baten modukoa aurkitzen du kulturagintza, agian koordinatu beharrekoak; Aranbarrik bere etsipena agertzen du herri-mugimenduen proiektuek Jaurilaritzaren aurrekontuetan oihartzunik ez dutelako. P. Agirrebaltzagetik «Herria»-ren 50. urteen historia egiten du, euskal entziklopedismoa ere aztertuz... X. Arbelbidek kultura eta po-

litikaren harteko buruhausteak planteatzen dizkigu... Bada zer gozatua iritzi samur hauek irakurritz.

Baina bigarren zatia ere bada aipagarria. Aldizkariaren zuzendariak beste urrats bat ematen du mende osoko liburugintzaren katalogazioan. Eskertuko ote zaio noizbait itzelezko lan isil hau? Jon Bilbaoren ahaleginez gain, bera da jarraitzaile bakarra arlo honetan.

Badirudi inor ez dagoela kezkatuta euskal letrek behar dituzten erreperitorio bibliografikoen gaiarekin, ez erakundeek ez ikerleek jorratzen ez dituztelako.

Baina sorkuntzaz gain, beste arloak (kritika, ikerketa, filologia, edizioak...) ere jorratuak izan daitezten nahitaezkoak dira erreperitoriook. Eta horixe da Torrealdaik biltzen ari den informazioa. Espero dezagun argitaraturiko liburu-katalogoak jarraipena izatea eta informazio ahalik eta modu erabilgarrienean

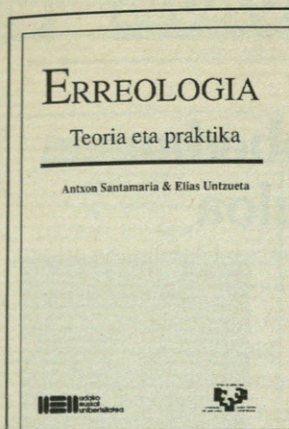
«JAKIN»

1994EKO AZAROA-ABENDUA

argitara ematea.

Garrantzitsua liteke, azkenik, harpidedunei eginiko sostengurako deia Kultura Sail berrituak bere egitea.

RITXILIZARTZA

**ERREOLOGIA. TEORIA
ETA PRAKTIKA**
ANTXON SANTAMARIA,
ELIAS UNTZUETA
UEU 240 or.

Erreologia materiaren flua eta deformazioa aztertzen duen zientzia da. Binghamek 1928. urtean asmatutako hitza.

Erreologia eta jokaera liskaelastikoa, erreometria, liskartasuna, neurteta dinamikoak, zuntzen erreologia... erreologiarekin zerikusia duten hamaika gai jorratzen dira Santamaria eta Untzuetak idatzirik liburu honetan. Azalpenak hobeto ulertzeko grafiko eta formulaz josirik dago liburuak. Eta informazio gehiago nahi ezker, erreferentzien zerrenda ageri da atal bakoitzaren amaieran ●

**DONOSTIAKO
EUSKALDUNON GIDA
1995**
EUSKARAREN UDAL
PATRONATUA 130 or.

Euskararen erabilera sustatu eta Donostiako euskaldun-goa trinkotzea dira gida honen helburu nagusiak. Euskaldunok elkarren berri izan dezagun, oso ezagunak ez diren zerbitzuen berri eman nahi du. Komertzioak, ikastetxeak, euskaltegiak, elkarteak eta profesionalak atalka banatuak daude. Materia osagarria ere gaineratu dute: elkarriketak, egoera soziolinguistikoari buruzko txostena, artikulak...

Zazpi mila ale kaleratu dira; leku ofizialetan eskuratu ahal izango dira eta interesa agertzen duten guztiei bidaliko zaie ●

IGARKIZUNAK
XABIER ETXANIZ
ELKAR 176 or.

Xaguxar liburu sortaren ba-

rruan, bostehun igarkizun edo asmakizunez osaturiko liburuaren hirugarren argitalpena atera berri du Elkarrak. Egileak iturri askotatik jaso ditu igarkizunak; hainbat liburutatik hartutakoak dira, Etxanizek euskaratutako beste asko eta berak asmatutako banaka batzuk jasotzen ditu liburuak. Igarkizun bakoitza, bakoitzak deszifratu beharreko misterio txiki bat da.

Ilustrazioari garrantzia handia eman zaio eta Jesus Lucasen esku egon da igarkizunei marrazkiak jartzeko eginbeharra ●

D I S K O A K

SUPERBAT KLUBA
MASTER RECORDS

Superbat Klubaren zortzi abestiak grabatu eta kasette eta compact disc formatoan

merkaturatu dituzte. ETBko saioan erabiltzen den musika eta beste zenbait abesti bildu dituzte bertan. Karaoke eran kantatzeko ere grabatu dira eta letrak ez dakienarentzat, kanten liburuxka ere badakar.

Bi ezezik, Juan Carlos Perezek egin ditu kantuetako hitzak eta soinuak. Xabier Muguruzak ere parte hartu du ekimen honetan. Haur-ahotsak Lauaxeta ikastolako ikasle batzuenak dira ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

PAUSOZ PAUSO

Negua eta uda hasiera bitartean, izotz zutabe ikusgarriak dituzten kobazulo eta harpe ugari topa daitezke Canfranc herriaren inguruko mendietan.

Izotz zutabedun kobazuloa

Gabardito menditik gora, Izotzaren kobazulora igo daiteke. Kobazulo honen sabaik behera, izotz zutabeak erortzen dira neguan, udaberrian eta uda hasieran. Udaberri erdialdea eta bukaera dira bisita egiteko garairik hoberenak, barruan izotz asko baitago baina elurrak ez du bidea oztopatzen.

Kobazuloraino iristen diren bi bide daude. Majada de Lecherines-etik zuzenean igotzen dena bat, eta Lopez Huici babesleku militarretik iragaten dena bestea.

Gabardito mendiko zelaietara Canfranc-etik edo Villanuatik barna hel daiteke. Bertan gaudela, txabolarantz doan bidea jarraitu ordez, eskuinerantz doana hartu behar da. Sakana (Aguare sakana) pasa, eta bost metro aurrerago, bide

argia bilakatzen da aurreko bideska, jarraitu beharrela.

Pinudi batean eta beste sakan baten ondotik pasatzen da bidea. Mendilepo erdian dagoen malda handi bat igo eta Majada de Lecherines-en uzten gaitu. Euria eginez gero erabil daitezkeen bi txabola daude zelai horretan. Ura ere hemen hartu behar da, gorago ez baita ura lortzeko aukerarik izango.

Bi bideetatik zein aukeratzeko erabakia hemen hartu behar da. Zelaian dagoen askatik aurrera, iparralderantz jarraituz gero, babesleku militarretik iritsiko gara. Sakan lehor batean sartu eta gutxi markatua dagoen eta malda handia duen bide batetik igo behar da. 20 minutu inguru ibili ondoren, ezkerreko bidea hartu eta babeslekua ikusten den belartegi batzuetara iritsiko gara. Babeslekuraino joan, eta ekialderantz begiratu gero, sakan baten atzealdean dagoen S formako tolesdura ikusten da. Erreferentzia puntua izango dugu tolesdura. Harantz joan eta beste sakan batean sartuko gara. S handiaren azpian gaudela, ezkerretik zeharkatuz igo eta gainean gaudela, ibarbide batetik jarraituz, kobazuloa dagoen sakanera iritsiko gara.

Kobazuloa ikusteko ez da denbora asko behar. Izotz zutabeak dituen sala handia dauka eta barruan, ezkerreko, korridorea sartzen da ■

ESPARRUAK HEDATUZ

Erromesen igarobide zaharra

Santiago bidea egiten zutenek erromesek aspaldi ezagutu zuten Canfranc. Duela mila urte inguru, Summo Portutik igarotzen zituzten Pirineoak. Santa Cristina konbentuan harriera izaten zuten, eta Campus Francus-en, berriaz, Santiagorako erromesen igarotzea erregulatzen zen. Garai hartako Campus Francus, Canfranc izenez ezagutzen da gaur egun.

Oso jende gutxi bizi da Canfrancen. Dituen bi auzoetan bizi den jendea batuz gero, 600 biztanle inguru besterik ez daudela ikus daiteke. 60ko hamarkadan ia 2.000 lagun bizi ziren. Herri txiki askok duten arazo bera du honen ere.

Egun ezer gutxi gelditzen da garai hartako Canfrancetik. Garai batean sekulako garrantzia zuen tren egunean hirutan

besterik ez da igarotzen eta geltokia handiegia gelditu da ■

HURA OTORDUA!

XEBE DIEZ
Eguraldiaren
berri-emailea

«Seberiar era»
berezia

Nahi baino gutxiago ari-
tzen da sukaldean eta
ohitura galtzen ari da.
Hala ere, asko atsegin du
lagunak etxera gonbida-
tu eta zerbait prestatzea.
Bere izena daramaten
platerak ere asmatu ditu:
azalorea, saiheskiak,
tortilla... «seberiar erara».
Xebek berak esplikatu
digunez, *«piper berde, ti-
pula, patata, baratxuri
eta azenario asko bota-
tzean dago sekretua»*.

Edozein gauza presta
dezake. Lehen beldurra
omen zien txibiei, baina
ikasi zuen, amari deitu
eta berak nola prestatzen
zituenez galdetu zion.

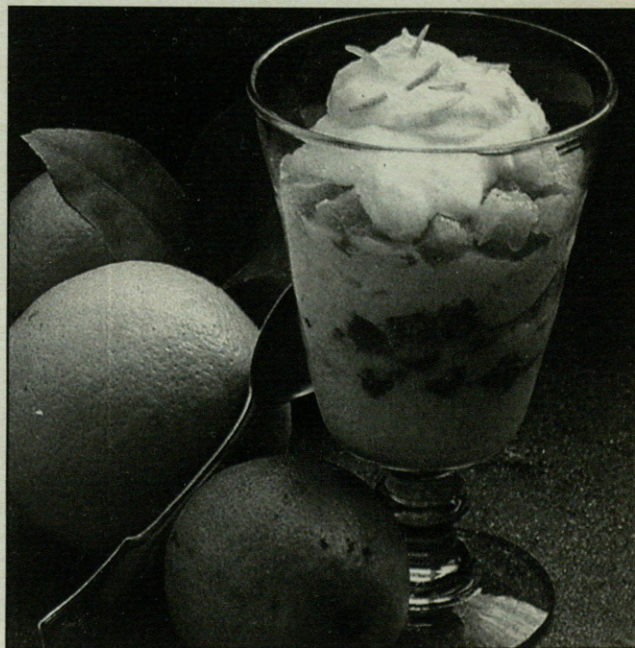
Osorik edo zukua, onuragarria beti

Bazkal-ostean jaten dena
eta zukua ateratzeko erabil-
tzen dena bereizten baditu-
gu ere, mota bereko laranjak
dira. Beste bi mota daude;
mingotsa eta gozoa. Lehen
Txina eta Indiatik etorri zen
Europara, eta bigarrena,
hedatuena dagoena, Vasco
de Gamak ekialdetik ekarri
zuen XVI. mendean.

Laranja oso erraz galtzen
den fruitua da eta kontu han-
diz jaso behar da zuhaitze-
tik, momentu horretan baita,
ur gehien duenean, errezen
galtzen denean. Itxurari ere
garrantzi handia ematen
zaio eta asko zaintzen da
kanpoaldea ez belzte.

Laranjaren azala sukal-
dean erabili aurretik, fruitua
ur berotan garbitu behar da,
eta leunki eskubilatu.

Gizarte modernoetan, ne-
kez kanporatzen diren hon-
dakin toxiko ugari sortzen
duten animalien proteina
asko jaten dira. Laranjak lan
garrantzitsua egiten du ho-
nen aurrean, duen azido zi-
trikoak, toxina hauek kan-
poratzen laguntzen du.

Laranja zukua goizean hartzea komeni da, eta eginda
erositakoa bada, botila zabaldu bezain laster hartu behar da.

Laranjaren gatz minera-
lek, organismoak behar
duen elikagarri dosia ore-
katzen dute. Askoz gehiago
dira laranjaren abantailak;
antianorexikoa da, gorputza
garbitzen laguntzen dio gi-
belari, gaixotasun batzuk

ekiditen laguntzen du...
Baina gauza guztietan ga-
rrantzitsuena, C bitaminari
esker eskaintzen dituen
onurak dira. C bitamina be-
harrezkoa da azala, hezu-
rrak eta ligamentuak ondo
izateko ■

BESTE PREZIOEKIN EZER IKUSTEKORIK EZ

Trento
eta Siena

450 saltegi baino gehiago dituen Estatuko lehen erakunde
optikoak bakarrik eskaini diezazkizuke betaurreko
bildumarik eskusiboenak 2.850 pezetatik aurrera.
Eta garrantzia guztiekin, jakina.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

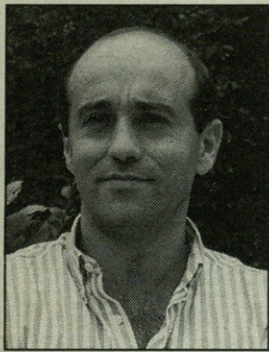
ZERBITZU OPTIKOETAN 1Zba.

Hernani, 4 - DONOSTIA

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA
Elhuyar-eko kidea

Errazago mesedez

Orain dela gutxi nire lagun batek jasotako gutunaren berri eman nahi zidan. Bertan, enpresa batek papera eta kartoia birziklatzeko nahia agertzen zuen eta horretarako ohar batzuk egiten ziren.

Kartoizko kaxak puskatu, tolestu eta ez oso pakete handitan soka batez lotu behar ziren. Gainera, astearte eta ostegunetan goizeko 9etatik 10ak bitartera egindako paketeak leku batera eraman behar ziren zabor-biltzaileak jasotzeko. Nire laguna birziklapenaren alde dago, baina oztopo-lasterketa baten aurrean aurkitzearen sentimendua zeukan. Hau dena gutxi bada, gutunaren tonoa ez zen gonbiteetan erabiltzen dena, aginduak ematekoa baizik. Kontatutakoa anekdota bat besterik ez da, baina

kontrako joerak sortzeko anekdota dela iruditzen zait.

Une honetan gure gizartean poluzioaren gaia pil-pilean daukagu eta Lurra zaindu behar dugunaren sentimendua gero eta errotuago ere bai.

Garai batean, zabor-poltsan balio ez zuen edo agortutako guztia sartzen genuen. Egun, jakin badakigu zaborren munduan materia organikoa, metalak, pilak, beira eta paperak, batez ere, daudela eta bakoitzak bere aldetik jasoz gero birziklapenak zentzua baduela. Metalak, beirak eta paperak birziklapen zuzena duten bitartean, materia organikoa erregai gisa erabil daiteke eta pile-tako osagai erradiaktiboak eragina txikiago egin daiteke.

Hau lortzeko bilketa selektiboari ekin behar zaio eta honek mentalitate zein organizazio-arazoei topo egiten du. Oztopo hauei praktikotasun-arazoak erasten badizkiegu ingurugiroaren zainketa amets huts bihurtuko dugu.

Hortaz, ondo dago gizakioi ingurugiroaren aldeko apostua eskatzea, baina aldi berean birziklapenean jardun behar dutenei irudimena edukitzea eta erraztasunak ematea ere eskatu behar zaie.

Gaixotasun sendatzaile aparta

Duela ia ehun urte mina eta sukarrari aurre egiteko sortu zen, baina hanturen aurkako aparta dela, diabetesa kontrolatzen laguntzen duela eta beste hainbat erabilpen dituela frogatu du aspirinak. 1905ean hasi zen farmazietan komertzializatzen, eta erabilpen garrantzitsu ugari aurkitu zaizkio urte hauetan.

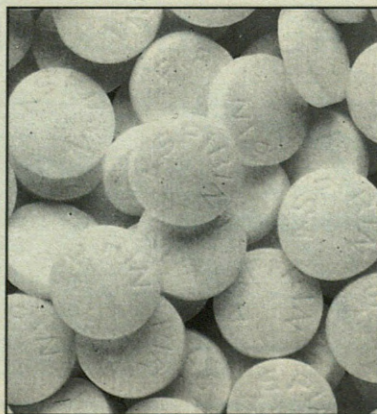
Aspaldidanik medikuek bazekiten egunero aspirina dosi txikia hartzea gorputzarentzat onuragarria zela, baina duela gutxi jakin da honen zergaitia. Eman zaion azken erabilpena bihotzekoak jo ez gaitzan laguntzen duela da. Baldintza naturalean, neutrofiloen (globulo zurien gehiengoa) aurka jotzen du aspirinak, plaketan eransketa geldiarazten duen oxido nitrikoa sortarazten die neutrofiloei. Odolbatzearekin harremana duten zelulak dira, infartoak sortzekoak *tronboen* sortzearekin, beraz.

Egunean aspirina erdia hartzeak %25 gutxitzen du

bihotzekoak izateko arriskua. Hau da, sendagarri honek urtean 100.000 bizitza salbatu ditza munduan. Infartoak eduki eta lehen sei orduetan sendagai hau hartuz gero, %10 gutxitzen da hilortasuna. Haurdunaldietan ere erabili izan da, aspirina hartzeak erditzea aurreratu ez dadin laguntzen du eta. Aspirina hartzen duen jendeak katarata gutxiago izaten dituela ere frogatu da.

Baina onurak asko izateak ez du egunero edozeinek aspirina hartu behar duela esan nahi. Eragin txarrak ere badauzka, besteak beste mukosa gastriko eta odolbatze arazoak. Medikuek hala esaten duenean bakarrik hartu behar da egunero. Haurrei aspirina ematean ere kontuz ibili behar da.

Inmunologi-sisteman duen eragina aztertzen ari dira orain. Hiesa eta minbi-ziaren moduko gaixotasunen aurka izan dezakeen erabilpena ere aztertu nahi dute ■

Ia ehun urte bete ditu aspirinak. Mina eta sukarrari aurre egiteko sortu zen baina beste erabilpen ugari dauzkala ikusi da urteotan.

Etxea erosi behar dut!

Etxebizitza erosi beharra ez da gazteak bakarrik kezkatzen dituen zerbait. Azken garaiotan gero eta ugariago dira beren beharrianentzat aproposago diren etxebizitza berriak eskuratzen dituzten pertsona helduak. Batzuek erakundeek subentzionaturiko eskaintzetara jo ohi dute (lortzea ez da lan erraza) eta beste batzuek, berriz, etxegile pribatuengana. Arazo hau herritarrengan hartzen ari den garrantzia gero eta handiagoa dela eta, zenbait aholku ematea ez legoke gaizki. Kontratua nola egin behar den jakitea, esaterako, interesgarria izan daitekeen gauza da.

Saltzaile eta erosleak etxearen salerosketa-kontratua sinatu behar dute. Dokumentu pribatua (notario aurrean ez sinaturikoa) edo publikoa (notarioaren aurrean sinatua) erabil dezakete honetarako. Eskritura publikoa egitea da gomendagarriena; dokumentu pribatua ezin da Jabetza Erregistroan izenpetu, eta hau

Etxebizitza erosteko kontratua bi modutan egin daiteke, publikoa edo pribatua. Kontratu publikoak, notarioa tartean dela, besteak baino abantaila gehiago dauzka.

dela eta ezingo dira erakunde honek eman ditzakeen abantailak jaso. Dokumentu publikoa, bestalde, berme juridikoa da. Sinaturiko itunean dauden datuak faltsuak izanez gero, delitu penala egongo da. Honetaz gain, notarioa tartean izango da, eta sor daitekeen edozein zalantza edo galdera

berak erantzungo du.

Etxebizitza baten salerosketak zenbait biderapen eskatzen ditu bai saltzailearen eta baita eroslearen aldetik ere. Hauek ezagutzea beharrezkoa da etxebizitza bat erosi nahi eta eman beharreko pausoak ondo ematen direla ziurtatzeko. Kontratua izenpetzearekin batera,

etxebizitzaren salneurri egokia eta sinatu ondoren egin beharrekoak dira kon-tuan izan beharreko beste gauzak. Ezer ordaindu aurretik oso ondo irakurri behar da kontratua, eta etxebizitza hipotekaturik bada-go, ordaintzeko gelditzen den hipoteka deskontatu egin behar da ■

elgar PARISEKO EUSKALDUNEN HILABETEKARIA

Artistak, elkarteak, industrialak, laborariak...
zure kontzertu, erakusketa, aktibitatez informa gaitzazu
Beren sustraiak mantentzen dituzten
3.300 irakurle da Elgar
Parisen ere euskal kultura eginen da

Zergaitik ez harpidedun egin
edo

Pariseko lagun euskaldun bat harpidendu?

HARPIDETZA

Deitura
Izena
Helbidea

100 libera - urtebete - 10 ale (Elgar-en izenean txekoa)

Pariseko Eskual Etxea. 10, rue Duban 75016 Paris Tel: 07-33-1 42 24 98 87 - Fax: 07-33-1 42 24 03 12

*Jalgi Hadi
euskaraz!*

1995eko martxoaren 17tik 26ra
D.GARAZI-GASTEIZ

æk
korrika

guntzaleak

ARGIA

Mikel Laskurain: «Arratsalde osoa ikasten eman beharra da aspergarriena»

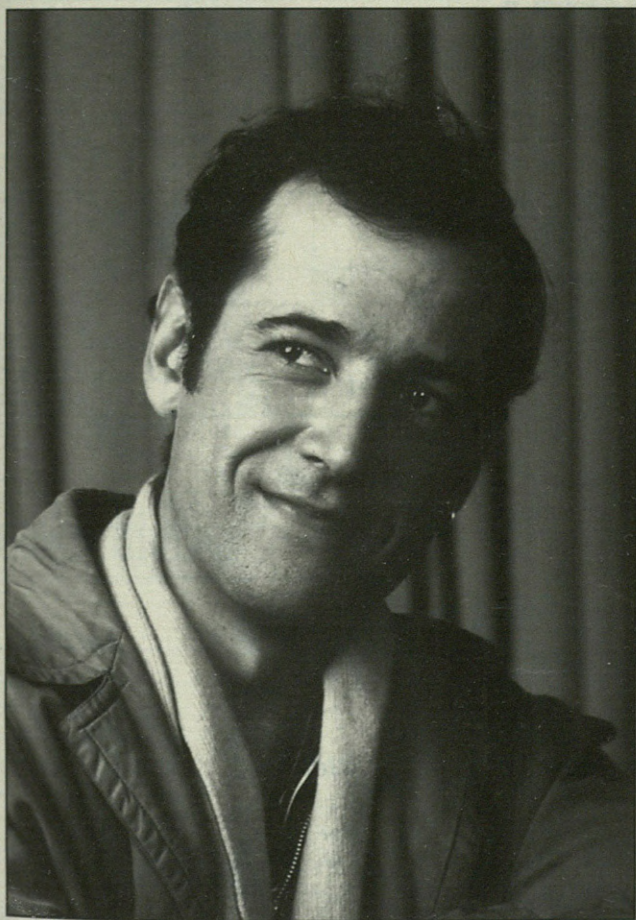
Orain arte paper txikiak egin izan ditu Euskal Telebistako telesailetan, baina azken boladan ia egunero sartzen da Euskal Herriko etxeetan. «Goenkale» saioko Puskas eta «Baietz barrez lehertu» saioko taxista dugu Mikel Laskurain bergararra.

Azkenaldian asko ikusten zaitugu telebistan.

1994. urtea suertekoa izan dut lan kontuetan. «Hor dago koxka», eta taxia eta «Goenkale» segidan. Baina

gure lanean gora-behera asko izaten dira, inoiz ez daukagu bizitza guztirako kontraturik.

Gogorra al da egunero kapitulu bat grabatzea?

«Noizean behin telebista piska bat egitea ere ondo etortzen da, poltsikorako gehienbat».

Nahikoa lan. Sekuentzia asko jarraian egokitzen direnean batez ere. Grabazioa segituan pasatzen da, baina arratsalde osoa ikasten eman beharra da aspergarriena. Dena den, oso eskola ona da ia egunero kamera aurrean jartzea.

Zein nabiago duzu, telebista ala antzerkia?

Udan antzerki obra egiten hasiko gara eta noiz helduko desiratzen nago. Baina telebista piska bat egitea ere ondo etortzen da, poltsikorako gehienbat. Hala ere, zinema nahiago dut, erritmo eta giro desberdinak dauzka. Hemen denbora guztian plato barruan zaude, eta han, hotza egiten badu hotza egiten du eta euria dagoenean euria. Situatze askoz ere errazagoa da. Telebistan dena askoz ere faltsuagoa da.

«Baietz barrez lehertu»ko esperientzia nolakoa izan da?

Berria, batez ere. Kale-antzerkia egina neukan eta bazegoen halako espektakulu bat jendearekin harreman asko, inprobisazio asko zegoena. Harekin emanaldi asko egin genituen eta eskola moduan ondo etorri zitzaidan. Jendeak ezagutuko ninduela uste nuen, baina ez zen hala izan. «Hor dago koxka» saioak publiko gaztea zeukan eta taxia ez du jende gazte askok hartzen.

AINHOA GERRA

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Lurralde
irudikatzen

Otsailak 21, bazkalondoa, «Teleberri», sumarioa hasi baino lehen, informazioaren eguneko giroa aurkeztzen da mapa berria bailitza: zirkulazio hiru istripu Orio, Baratzar eta Beasainen; sutea eta desagertzeak Bilboko ibaian eta Barrikan eta, zorigaitzeko gaiari ekinez kirol arloan, istripuak eta dolua mendizale eta txirindularen artean... Informatiboaren lehenengo sei minututan zortzi pertsona hilik eta hainbat zaurituk irudikatzen dute ikuslearen inguru hurbileko lurralde, eguneroko bizitzak telebistan plazaratzeko duen interesa, informazio lokalak jasotzen duen «tematizazioa». Beste ataletan, elegiazko azpijenero honen ondoan, beste lurraldeko gaiak eta pertsonaiak bailiran, beste informazioak iragaten dira.

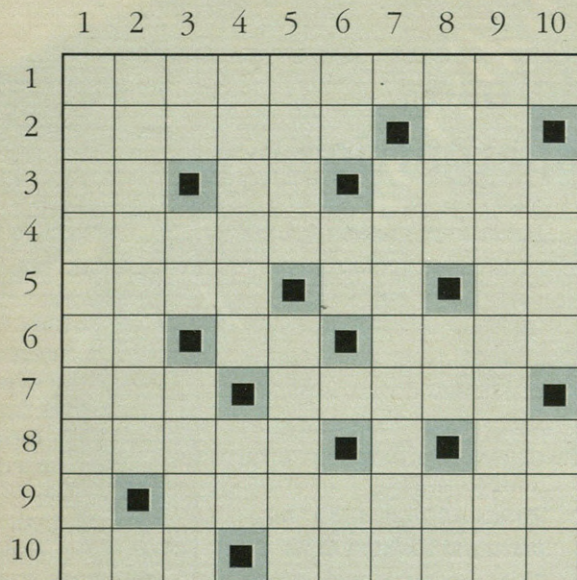
Norberaren eguneroko lurralde eskenategia bilakatu da telebistako informatiboetan eta hara gonbidatutako antzezleek tragediaren gidoia eraman ohi dute antzezkizun.

Errealitate efektuak gertatzen dira. Informazioak errealtatea berreraikitzen du, inguruaz dugun somaketa orientatuz eta aldarazteko jomugak irudikatuz. Elegiazko azpijenero postmodernoak antzezlana amaitutzat erakusten du, jarraikortasunik ez duen errepresentazioa eta lurralde idorrek nolabait.

ENEKO LORENTE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKERESKUIN: 1.- Albistek ematen diren programa. 2.- Arraza. Ez eme. 3.- Zilarra. Osmioa. Gipuzkoako hiria. 4.- Batzarreko partaide. 5.- Barazki mota. Urrea. Iparretarrak. 6.- Iridioa. Aluminioa. Pilota jokoan hasteko. 7.- Gipuzkoan, zain. Librea. 8.- Ezeztatu. Lehenengoa. Titanioa. 9.- Nitrogenoa. Iparraldean, esnatua. 10.- Garai, sasoi. Trebeak.

GOITIK BEHERA: 1.- Iparraldean, ugazabaren alaba. 2.- Harri txintxarrak. Röntgen. 3.- Bat eta bat. Kontsonante bustia. Abil. 4.- Kaikua, inuxentea. Kontsonante bikoitza. 5.- Euskal argitaldaria. Harlauza. 6.- Herri hizkeran, eta. Jaingo egiptiarra. Sufrea. Lehen biak. 7.- Bokala. Ikuskizun. 8.- Labore mota. Autonomia Elkarte. Talo hitzaren kontsonanteak. 9.- Zerbait edo norbait irudi baten bidez adierazia. 10.- Bokala. Nekadura. Alderantziz, nasa.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ikastola
Mendatea
Sokatira
Sotamano

7 letra

Aketzak
Balazta
Elikatu
Garapen

4 letra

Agur
Aire
Alak
Antz
Aroa
Beta
Egia
Egon
Eire
Elai
Esan
Etzi

Fida
Fika
Gabe
Gara
Kuku
Laga
Lana
Nato
Oloa
Onak
Poza
Xake

2 letra

Al
Ez
Ga
IL
Na
Ok
Ta
Ui

3 letra

Ana
Gar
Lor
Zin

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatun ageri den pertsonaiaren izena, gipuzkoar historialari baten izena ageriko zaizu (1803-1868).

1	2	3	4	5					
6	7	8	9	10	11	12	13	14	

Arabako	Natura	Itzulia	Maskorren barneko gai zuri gogor
Gisoen zaindari	Paratua	100 m ²	12
Iragarpen	Nahastura trinko	Bitsa	
Ibiak	Bibiak	Omenezko ekitaldi	
6	9		
Europako estatua		Bokala	
Areago		Kaukasoko lurraldea	
	Gaisoa	Zakur	
	Hiru	49	
Abelen anata		Bokala	
Bizkiak		Portua	
		Bilao	
		H ₂ O	
Azkenekoa	Hilak jaiotako haur		
Tente	Her. hizk. eta		
	Toka, elurduz		
	Hidrogenoa		
Gura		Joaki naiz	

—Hieroglifikoa—

BB

NI
...
HURA
ZU
GU
ZUEK
HAIEK

Zer ebatsi zioten baserritarrari?

Aurreko asteko soluzioak

VALERY	KARPIN
● H ● O ● A ●	●
P I N T U R A	
● F ● Y ● L A U Z A K	
D U T ● P A R A T U A	
● T A I A ● A ● A ● B	
O B U S ● E M A R I A	
● O P U S ● A ● R E T	
P L A N ● I Z K I L U	
● A D A R ● U R A ● A	
E R A ● A T E A ● V ●	
● I K A T Z ● K A I A	

Gurutzegrama

EZKERENKIN 1. Askatasuna, 2. Tontolada, 3. Zuloz Iratza, 4. Eleak, 5. Ratu, 6. Lar, 7. Ali, 8. Kr, 9. Akordatu, 10. R. R. Arima, 11. Te, 12. Ink, 13. Rona, 14. 9. Aa, 15. Bat, 16. 10. Kari, 17. Komecha, 18. GORTA, 19. BEHETIA, 20. Mazarin, 21. Sallak, 22. Nari, 23. Kullensak, 24. Apso, 25. Rr, 26. S. Ta, 27. Kadhrak, 28. Ali, 29. Lamoze, 30. Sarritan, 31. M, 32. U, 33. I, 34. Ale, 35. Nasak, 36. On, 37. 10. Abantrea, 38. A.

Hieroglifikoa:

Han

Bosteko ttipiak

A 1. Atunak, 2. Urola, 3. Inonen,
4. Aleka, 5. Ukanak,
B 1. Butiroe, 2. Tratu, 3. Erantun,
4. Otara, 5. Ietunak.

Kate hitzak

TALLO	ADIO
IRRI	ARRA
DEITURA	ART
INURONTZIA	
AJAKA	AEEL
LANA	BUKA
TENI	ZAPI
BATASUNA	LO
ITO	IRUDIAK
ASKO	AHIA
OILO	ERIA

Bosteko ttipiak

1. Bizkaiko mendia
2. Landare berde
3. Ravelena, ezagunena
4. Karta joko
5. Ongarri

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Gipuzkoako mendia
2. Kolore iluna
3. Infir., Birrindu
4. Teilatuetoako pieza
5. Egonak

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Mendiaren ate eta mugak

AZKEN boladan Pirinioko mendietan gertatzen ari diren istripu larriak direla medio, gure gizartean eztaida ugari sortu da, goimendizale-tasunak duen ala ez duen zentzua kolokan jarritz.

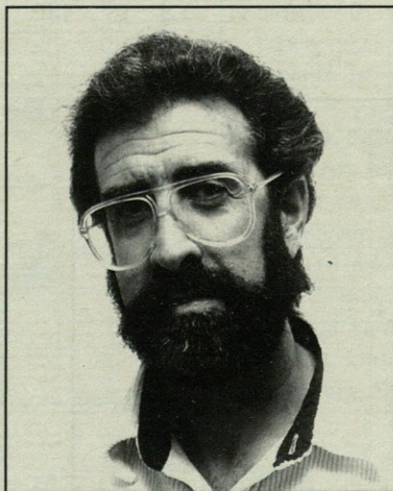
Bere harreman eremuan hildako edozein gazteren heriotzak zirrara mingotsa sortzen badu ere, mendian suertatuz gero grekoen tragedia baten amaieraren kutsua gaineratzen zaio. Beharbada, euskal gizartean mendizaleei nolabaiteko heroien papera eman zaielako. Baina ukatu ezinezkoa da mitifikazio horrek bere arriskuak dituela.

Garbi dago Euskal Herrian mendira joateko joera tradizioz sustraietaraino errotuta dagoela. Hor da lekuko hoge mila federatu horien kopurua. Baina zaletasun horrek dakartzan ondorioak onartzea ezinezkoa da. Auzia da, jario odoltsu hau behingoz gerrarazteko zer neurri hartu behar ditugun.

IRTENBIDEAK ez datoz, nire ustez, aurreko astean Xabier Mendigurenek («Egunkaria» 95-II-21) eta Allande Sokarrosek («Egunkaria» 95-III-1) egiten zituzten proposamenetatik. Gure mendi goxoen balioa eta ezaguera goraiatzeko eta defendatzeko bidezkoa da, paisaia hori gure euskal senaren baitan teilakatuta dagoelako.

Baina, argudio horren ildotik, ezin da defendatu 2.000 metrotik gora, edo Euskal Herrikan kanpo dauden mendiak mapetatik eta buruetatik ezabatu behar direla. Historiaren desbideraketak ez dira inoiz konpondu atzera joaz, gaizki emandako pausoak zuzenduz baizik.

Ez dut uste gaur egun autoak debekatu eta mando edo gurdi baten gainean mugitzearen alde inor egon-

ANTXON ITURRIZA

Mendi Kazetaria

go denik, nahiz eta jakin, asteburu honetan beste berrogei hildako suertatuko direla Estatuko errepideetan. Autoa ondo gidatzean eta mendian zentzu onez ibiltzean dago gakoa.

Bestalde, goimendizale-tasunak duen «propaganda soziala» isilarazi behar dela proposatzeak ez gaitu inora eramango, mezularia hiltzea betidanik ohore eta praktikotasun gutxiko sistema izan baita.

ETA askatasun hastapen horiek argitu ondoren, azertu dezagun zer egiten ari den gaizki eta arazoari nondik heldu beharko litzaiokeen.

Azken urteotan goimendizale-tasunak oso hazkunde azkarra bizi izan du. Gaur egun, errepideen hobekuntza dela medio, hiru ordutan Pirinioko edozein bailaratan sartzeko modutan baikaude. Gazteek abenturarako izan ohi duten odol beroak falta den osagaia eransten du.

Gazteek mendi gogorretan ibiltzeko dauzkaten aukerak sarri ez dakizkitez era egokian erabiltzen. Uda garaian, haitz eskaladan primeran

moldatzen den mutiko batek, negu gorrian Pirinioko mendietan gauza bera egiteko gai izango dela suposatzen du. Parekotasun hori tranpa hilkorra bihurtzen da.

Dagoeneko, istripu askoren triangeluaren egitura osatua dugu: non, Pirinioan; noiz, neguan; nortzuk, gazteak.

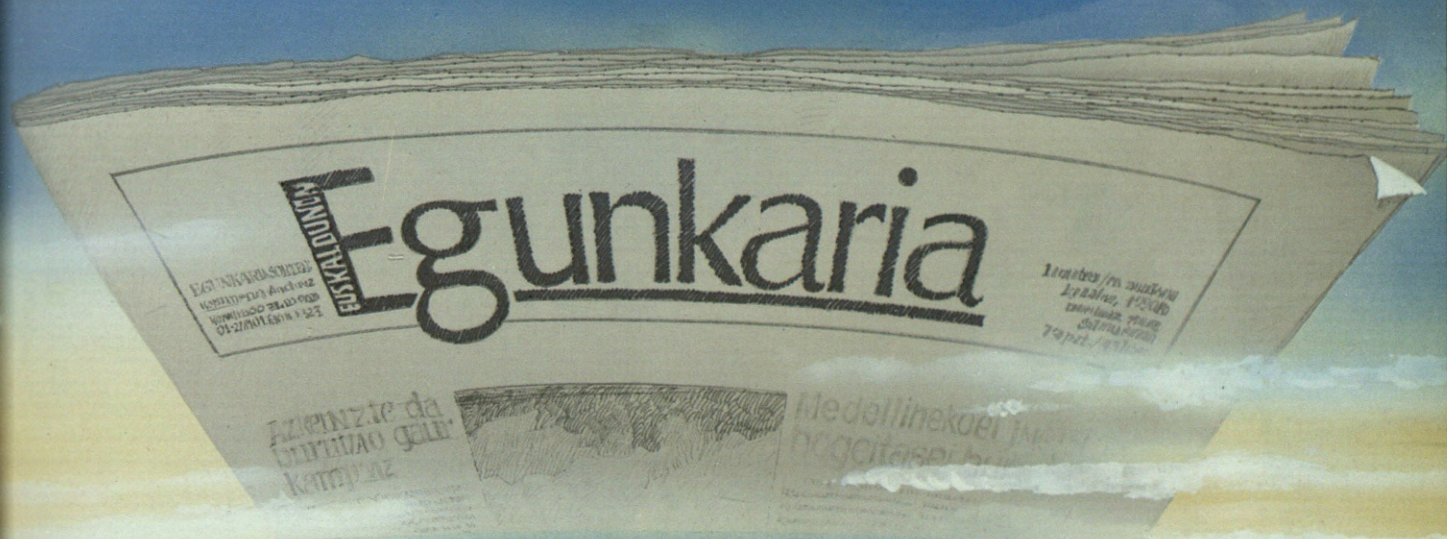
Gauzak horrela, komunikabideok, baita mendi federazioek ere, erru nabaria dugula aitortu behar dugu. Mendian hildako baten berria ematerakoan beti «esperientziaduna»-ren klitxe zurian erortzeagatik; zerraldoaren aurrean, axolagabekeria izan dela adieraztea oso gogorra izaten baita. Baina hortik hasi beharko genuke.

GIZARTEAREN auzi askotan bezala, mendi istripu kontutan ere, koponbideak hezkuntzaren bide mantso bezain sendoaren eskutik etorri behar du. Horretarako, komunikabideok, mendi elkarteek eta federazioek, axolagabekeriak salatuz, ikastaroak eta kanpainak antolatuz erantzunkizun handi bati egin behar diogu aurre. Baina oraindik handiagoa da mendigoizale bakoitzak bere buruarekiko daukana. Mendiari, orain gertatzen ari den bezala, galdutako errespetua berreskuratzen ez bada, ez dago zurrumbilo honetatik irtetzerik.

Erantzunkizun ariketa hori da lortu behar den helburua, eta ez kirol baten satanizazioaren bidez guztiok etxe ondoan gelditu behar dugula eskatu. Mendiari ezin zaizkio atea jarri, baina, mendizaleen jardueran horrenbeste zorigaitz gerta ez dadin, mugak bai. Bestela «askatasunarekiko beldurra» lantzen jardungo dugu eta hori, gizartearen osasunerako, kaltegarria litzateke.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

